

Nowe spojrzenia
na motywację
w dydaktyce języków obcych

*Nowe spojrzenia
na motywację
w dydaktyce języków obcych*

Księga abstraktów
z konferencji Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego
zorganizowanej przez
Instytut Filologii Angielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego
oraz Wyższą Szkołę Filologiczną we Wrocławiu
wraz z Zarządem Głównym PTN
w dniach 10–12 września 2007 roku we Wrocławiu

pod redakcją Małgorzaty Baran-Łucarz,
Anny Michońskiej-Stadnik i Zdzisława Wąsika

WROCLAW 2007

Konferencja Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego została sfinansowana ze środków Wyższej Szkoły Filologicznej we Wrocławiu i Instytutu Filologii Angielskiej we Wrocławiu przy udziale sponsorów: (1) Kredyt Bank S.A., (2) Biuro Promocji Miasta Wrocławia, (3) Fundacja dla Uniwersytetu Wrocławskiego, (4) Księgarnia OMNIBUS, Poznań, (5) Akademia Internetowa „Super Memo” z Poznania

Komitet Naukowy:

Prof. dr hab. Weronika Wilczyńska
Prof. dr hab. Elżbieta Zawadzka
Prof. dr hab. Janusz Arabski
Prof. dr hab. Zdzisław Wąsik
Dr hab. Anna Michońska-Stadnik, prof. UWr

Komitet Organizacyjny:

Dr hab. Anna Michońska-Stadnik, prof. UWr – przewodnicząca
Mgr inż. Ryszard Opala – wice-przewodniczący (WSF)
Dr Małgorzata Baran-Łucarz – sekretarz Konferencji (IFA UWr)
Dr Małgorzata Jedynek – sekretarz Konferencji (IFA UWr)
Dr Lech Zabor (IFA UWr)
Mgr Katarzyna Paślawska (WSF)
Mgr Magdalena Ziółkowska (IFA UWr)
Mgr Katarzyna Sradomska (IFA UWr, NKJO)
Mgr Małgorzata Bieszczanin (IFA UWr, WSF)

© Copyright by Wyższa Szkoła Filologiczna we Wrocławiu, Wrocław 2007

ISBN 978–83–60097–00–7

Projekt okładki: Beata Opala

Skład, łamanie i opracowanie tekstu: Zdzisław Wąsik

WYŻSZA SZKOŁA FILOLOGICZNA WE WROCŁAWIU
ul. Sienkiewicza 32, 50–335 Wrocław
tel. (0 71) 328 1414, fax. (0 71) 322 1006, e-mail: wsf@wsf.edu.pl
Wydanie I. Nakład 200 egz. Ark. wyd. 5. Ark. druk. 6

Spis treści

<i>Ewa Andrzejewska</i> Motywacja we wczesnoszkolnej dydaktyce języków obcych – współczesne koncepcje teoretyczne i badania empiryczne	9
<i>Aleksandra Arceusz</i> Motywacja – cel uświadomiony	10
<i>Angela Bajorek, Ewa Górbiel</i> Nauka języka niemieckiego wśród dzieci niedowidzących – o tyfloglottodydaktyce w praktyce	10
<i>Małgorzata Baran-Łucarz</i> Teoria Atrybucji (<i>Attribution Theory</i>) w odniesieniu do uczenia się wymowy języka obcego	11
<i>Anna Bąk</i> Metafora jako element motywujący i stymulujący w dydaktyce języków obcych	12
<i>Adriana Biedroń</i> Koncepcja zdolności językowej a Atrybucyjna Teoria Motywacji i Emocji Bernarda Weinerja	13
<i>Małgorzata Bielicka</i> Realizacja celów emocjonalnych formułowanych przez studentów w stosunku do zajęć z praktycznej nauki języka obcego jako czynnik motywujący do jego nauki	14
<i>Małgorzata Bieszczanin</i> Techniki nauczania i uczenia się słownictwa języka obcego a motywacja	14
<i>Zofia Chłopek</i> Motywacja uczniów opanowujących pierwszy i drugi język obcy	15
<i>Sebastian Chudak</i> Refleksja uczuć i emocji towarzyszących procesowi uczenia się a podręczniki do nauki języków obcych	16
<i>Anna Cisko</i> Od szkolnictwa brytyjskiego do szkolnictwa irlandzkiego: Sytuacja narodowego języka Irlandczyków	17
<i>Renata Czaplikowska</i> Ocena wartości dydaktycznej składników <i>online</i> wybranych podręczników do nauki języka niemieckiego	18
<i>Anna Czura</i> Stosowanie oceniania ciągłego (<i>continuous assessment</i>) na lekcjach języka angielskiego	19
<i>Barbara Czwartos</i> Motywująca rola strategii antycypacji na lekcji języka obcego	20
<i>Marek Derenowski</i> Rozwijanie refleksyjności nauczycielskiej jako efektywny sposób zwiększania motywacji i zapobiegania problemowi wypalenia zawodowego	21
<i>Anna Drzazga</i> Rola Internetu we wspomaganie motywacji w nauczaniu języków obcych	22
<i>Marek Dudek</i> Motywujące metody przekazywania gramatyki na lekcji języka niemieckiego (w oparciu o podręcznik <i>Tangram</i>)	22
<i>Sebastian Dusza</i> Problemy ergonomiki podręcznika w języku Braille’a w nauce języka niemieckiego	23
<i>Agnieszka Dzięcioł</i> Adaptacja materiałów przygotowujących do matury z języka angielskiego pod kątem ich funkcji motywacyjnej	23
<i>Bogna Ferensztajn</i> Motywacja własnymi słowami	24
<i>Elżbieta Gajewska, M. Sowa, Sebastian Piotrowski</i> <i>Copier-coller</i> , czyli o programach komputerowych wspomagających tworzenie korespondencji handlowej	24
<i>Ewelina Gawlik</i> Motywacja i motywowanie w nauczaniu języka obcego – techniki, strategie i makrostrategie	25
<i>Anna Hau</i> Potrzeby językowe a motywacja w nauce języków obcych	26
<i>Krzyszyna Herzig</i> Strategie budowania wypowiedzi ustnej, czyli jak zdać pomyślnie egzamin ustny	27
<i>Agata Hofman</i> Motywacja a efektywność nauczania języków obcych. Studium porównawcze nauczania najmłodszych dzieci, dorosłych i osób starszych	27
<i>Magdalena Jałowicz-Sawicka</i> Czy kreatywności można się nauczyć?	28

<i>Monika Janicka</i> Wpływ środowiska społecznego i szkolnego na motywację do uczenia się języka niemieckiego (na przykładzie szkół gimnazjalnych na terenie województwa lubelskiego).....	29
<i>Jolanta Janoszczyk</i> Jak motywuję uczniów liceum ogólnokształcącego do nauki języka niemieckiego?.....	29
<i>Wiesława Jarosz</i> Nauczanie języka polskiego na Białorusi (na przykładzie Mińska).....	30
<i>Anna Jaroszevska</i> Motywacja we wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych.....	31
<i>Alina Dorota Jarząbek</i> Motywowanie nauczycieli do działania na podstawie działalności Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego.....	32
<i>Mariola Jaworska</i> Stopień autonomiczności słuchaczy kolegium a wpływ <i>Europejskiego portfolio językowego</i> na rozwój ich umiejętności autoewaluacji.....	32
<i>Izabela Jędrzejowska</i> Tłumaczenie jako element motywujący w dydaktyce języków obcych.....	33
<i>Jedynak, Małgorzata</i> Rola motywacji ucznia niewidomego w nauce języka obcego – Studium przypadku niewidomej nauczycielki angielskiego.....	34
<i>Andrzej Kaczmarek</i> Rola języka obcego jako narzędzia poznawczego w szkole.....	35
<i>Justyna Karoń</i> Analiza błędów fonetycznych studentów i roku filologii angielskiej w odniesieniu do typów motywacyjnych.....	35
<i>Beata Karpeta-Peć</i> Otwarte formy uczenia się i nauczania języków obcych – relacja z badań.....	36
<i>Katarzyna Karpińska-Szaj</i> Motywacja jako konsekwencja działań dydaktycznych (na przykładzie pracy z uczniem z dysfunkcją mowy na lekcji języka obcego).....	37
<i>Magdalena Kasprzak</i> Wartość kształcąca ewaluacji sumatywnej w kontekście studiów neofilologicznych.....	38
<i>Agnieszka Klawon</i> Zjawisko <i>Neue Deutsche Welle</i> w prasie popularnej i tekstach naukowych.....	38
<i>Ewa Konopka</i> Ameryka nieznaną. Opowiadania pisarek amerykańskich w nauczaniu języka angielskiego w szkole średniej.....	39
<i>Karolina Kotorowicz</i> Sprawność słuchania w kontekście akademickim: próba definicji konstruktów i techniki pomiaru.....	39
<i>Justyna Kowal</i> Głusi i ich języki obce a motywacja do nauki.....	40
<i>Renata Kozieł</i> Motywująca rola tekstów poezji konkretnej na lekcji języka obcego.....	41
<i>Agnieszka Krajewska, Ida Wrzesień</i> Techniki motywacyjne w rozwijaniu sprawności pisania.....	41
<i>Jarosław Krajka</i> Nauczyciel języka obcego jako twórca środowiska uczenia się – problemy motywacji nauczycieli tworzących materiały nauczania na odległość.....	42
<i>Agnieszka Kubiczek</i> Wpływ motywacji na proces nauki języka obcego według modelu przetwarzania informacji językowych.....	42
<i>Radosław Kucharczyk</i> Motywacja a interakcja. w poszukiwaniu związków przyczynowo-skutkowych (na przykładzie języka francuskiego jako obcego).....	43
<i>Katarzyna Kukowicz-Żarska</i> Język nowych mediów a proces nauczania języków obcych.....	44
<i>Małgorzata Kurek</i> Aspekt motywacyjny i kompetencyjny wykorzystania źródeł i narzędzi elektronicznych w samokształceniu językowym.....	44
<i>Hadrian Lankiewicz</i> Wykorzystanie materiałów przygotowywanych przez uczniów lub studentów jako czynnika motywacyjnego podczas zajęć językowych.....	45
<i>Grażyna Lewicka</i> Motywacja do kreatywnych wykonań kognitywnych uczących się z perspektywy konstruktywistycznej teorii poznania.....	46
<i>Joanna Lewińska</i> Rola motywacji w autoedukacji oraz w rozwijaniu obcojęzycznych sprawności receptywnych.....	46
<i>Krystyna Łęska</i> Uczniowska samoocena i samopostrzeganie w oparciu o wyniki testów z języka obcego.....	47
<i>Daria Łęska-Osiak</i> Nieustanne samokształcenie oraz wrodzony talent nauczyciela języków obcych jako naturalne czynniki zapobiegające wypaleniu zawodowemu.....	48
<i>Aleksandra Łyp-Bielecka</i> Czy wykorzystanie technologii informacyjnej na lekcji języka obcego może zwiększyć motywację uczniów?.....	49

<i>Iwona Machowicz</i> Motywacja na ćwiczeniach translacyjnych i receptywno-dyskursywnych, czyli wachlarz osobiście sprawdzonych metod i przeprowadzonych ćwiczeń	49
<i>Renata Majewska</i> Czytanie jako umiejętność kluczowa w nauczaniu dwujęzycznym.....	50
<i>Anna Maj-Szynglarewicz</i> Definicja wybranych certyfikatów językowych i ich roli w procesie nauczania języka angielskiego w ramach lektoratu w aspekcie języka specjalistycznego.....	50
<i>Teresa Mastalerz</i> Dyscyplina i motywacja są nierozzerwalne – podstawy psychologiczne i parę uwag praktycznych.....	51
<i>Maria Michalik</i> Motywacje i motywowanie uczniów z klasach dwujęzycznych w liceum i w gimnazjum.....	51
<i>Anna Michońska-Stadnik</i> Motywacja według emisyjnej tomografii pozytronowej.....	52
<i>Krzyszyna Mihułka</i> Wpływ treści kulturo- i krajoznawczych na wzmocnienie motywacji u studentów filologii obcych	53
<i>Maria Morawiec</i> Studiuję medycynę i uczę się polskiego!	53
<i>Dorota Morawska-Walasek</i> Technologie informacyjne – motywacja i kreatywność w akademickim nauczaniu języka angielskiego	54
<i>Dorota Nowacka</i> Dziecko nadpobudliwe na lekcji języka obcego.....	54
<i>Agnieszka Olszewska</i> Funkcja emocjonalno-motywacyjna filmu jako środka dydaktycznego w procesie nauczania języka obcego	55
<i>Małgorzata Pamuła</i> Jak stać się refleksyjnym nauczycielem języka obcego? – Rozwijanie strategii uczenia się u studentów poprzez wykorzystanie <i>Europejskiego Portfolio Językowego</i> u studentów filologii romańskiej, specjalność nauczycielska	56
<i>Urszula Paprocka-Piotrowska, Jolanta Krieger-Knieja</i> Motywacje studentów neofilologii: od kandydata do absolwenta.....	56
<i>Miroslaw Pawlak</i> Motywacja jako proces. Teoria, implikacje dydaktyczne i perspektywy badawcze	57
<i>Agnieszka Pawłowska</i> Rola błędu językowego w rozwijaniu samooceny i motywacja uczących się	58
<i>Ewa Piechurska-Kuciel</i> Lęk przed czytaniem i pisanem w języku obcych u uczniów z symptomami dysleksji rozwojowej.....	58
<i>Pawel Phusa</i> Walory poznawcze i kształcące tekstów francuskiego języka specjalistycznego medycyny – adaptacje i próba ewaluacji glottodydaktycznej.....	59
<i>Krzysztof Polok</i> Testy jako instrumenty glottodydaktyczne	60
<i>Magdalena Potocka</i> Materiały autentyczne w nauczaniu gramatyki języka obcego – wzmocnienie czy osłabienie motywacji?.....	60
<i>Ewa Póltorak</i> Wykorzystanie programów narzędziowych w procesie nauczania/uczenia się języka obcego	61
<i>Anita Pytlarz</i> Motywująca rola <i>Europejskiego portfolio językowego</i> – doświadczenia studentów filologii romańskiej w poznawaniu języków i kultur.....	62
<i>Katarzyna Rokoszewska</i> Motywacja uczniów w wieku wczesnoszkolnym.....	63
<i>Magdalena Rozenberg</i> Motywacja w dydaktyce języków obcych od strony teorii konstruktywizmu	63
<i>Julia Różewska</i> Motywowanie uczestników wakacyjnych kursów językowych poprzez program turystyczno-rekreacyjny	64
<i>Jacek Rysiewicz</i> Co każdy badacz wiedzieć powinien o zasadach konstruowania narzędzi badawczych do pomiaru motywacji?.....	65
<i>Grażyna Sałaj</i> O nauczaniu cywilizacji innego kraju w klasach językowych dzieci (7–10) i nastolatków (11–14).....	66
<i>Teresa Siek-Piskozub, Aleksandra Wach</i> Motywująca funkcja muzyki i piosenki w nauczaniu języka obcego	67
<i>Anna Skiba</i> Nauczyciel zmotywowany? Nowe wyzwanie w nauczaniu języków obcych.....	68

<i>Andrzej M. Skrzypiec</i> Czynniki motywujące i demotywuujące w podręcznikach i innych materiałach do nauki języka walijskiego	69
<i>Maciej Smuk</i> Autentyczność w motywacji do nauki języków obcych	70
<i>Paweł Sobkowiak</i> Wpływ negocjowania programu nauczania z uczniami na zwiększanie ich motywacji do nauki	71
<i>Katarzyna Sradomska</i> <i>Backsliding, fosylizacja, plateau effect</i> – motywowanie ku pokonywaniu trudności w grupach młodzieży i dorosłych	71
<i>Joanna Stańczyk</i> Jak przygotować nauczyciela do tworzenia narzędzi samooceny ucznia?	72
<i>Danuta Stanulewicz</i> Dlaczego Polacy uczą się języka japońskiego? Między fascynacją a praktycyzmem?	72
<i>Anna Stefanowicz-Kocoł</i> Czas jako jedna ze zmiennych w procesach motywacyjnych według modelu Dornyei i Otto	73
<i>Beata Stosor</i> Metoda Pobierania Próbek Doświadczeń (<i>Experience Sampling Method</i> – ESM) jako narzędzie do pomiaru optymalnego poczucia motywacji w uczeniu się języka obcego. Opis badania	74
<i>Krzysztof Strzemeski, Ariadna Strugielska</i> Zmiany w postawach autonomicznych studentów pierwszego roku filologii angielskiej	75
<i>Piotr Sulikowski</i> Rola innowacyjności w zdalnych systemach nauczania języka obcego, omówiona na podstawie systemu <i>distance-learning ANOVA</i>	75
<i>Dorota Szczęśniak</i> Nauczanie języków obcych u uczniów z dysfunkcją wzroku	76
<i>Krzyszyna Szymankiewicz</i> Motywowanie do nauki języka obcego poprzez otwarcie na wielojęzyczność i wielokulturowość	77
<i>Joanna Targońska</i> Nauczyciel – czynnikiem motywującym?	77
<i>Małgorzata Twardoń</i> Multimedia w kształceniu nauczycieli języków obcych – historia pewnego projektu realizowanego w ramach seminarium magisterskiego	78
<i>Agnieszka Urniaż, Zbigniew Jarczak</i> Korelacja międzyprzedmiotowa jako element motywacji	79
<i>Elżbieta Wąsik</i> Zagadnienie właściwości lingwistycznych człowieka wobec definicji przedmiotu językoznawstwa na potrzeby glottodydaktyki	80
<i>Magdalena Witczyk</i> Zużywanie się umiejętności językowych nauczycieli języków obcych jako czynnik (de)motywuujący ich do pracy dydaktycznej	81
<i>Bernadeta Wojciechowska, Edyta Mosorka</i> Jak rzetelnie i skutecznie badać procesy uczeniowe w komunikacji ustnej obcojęzycznej	82
<i>Ewelina Wojtyś</i> Nauczanie słownictwa z wykorzystaniem definicji wyrazowych w świetle współczesnych tendencji leksykograficznych	82
<i>Bartosz Wolski</i> Czy należy koniecznie „przerobić” program nauczania? Projekt, zadanie i badanie wąskiego zjawiska jako motywująca alternatywa dla tradycyjnego nauczania	83
<i>Monika Wołoszyn Domagała</i> Certyfikat językowy jako ukoronowanie procesu nauczania języka obcego na uczelniach wyższych w ramach lektoratu	84
<i>Maria Wysocka</i> Autoobserwacja i autoocena jako czynniki (de)motywuujące do pracy nauczycieli języków obcych	85
<i>Lech Zabor</i> Metody badań nad motywacją w nauczaniu i przyswajaniu języków obcych	85
<i>Jolanta Zajac</i> Wypowiedzi pisemne w języku obcym w ujęciu motywacyjnym (wybrane zagadnienia)	86
<i>Elżbieta Zawadzka</i> Problem zaniku motywacji w pracy nauczyciela	87
<i>Urszula Zielińska</i> Dialog uczeń–nauczyciel a rozwój autonomii	87
<i>Magdalena Ziółkowska</i> Sposoby motywowania uczniów i nauczycieli do pracy z <i>Europejskim portfolio językowym</i>	88

Ewa Andrzejewska

Motywacja we wczesnoszkolnej dydaktyce języków obcych – współczesne koncepcje teoretyczne i badania empiryczne

Celem artykułu jest przedstawienie różnorodnych koncepcji motywacji we wczesnoszkolnej dydaktyce języków obcych. Rozważania obejmą zarówno teoretyczne jak i empiryczne badania nad motywacją dzieci, które uczą się języka obcego/ języków obcych. Artykuł jest przyczynkiem do opisu i systematyzacji aktualnych teorii motywacji dotyczących wczesnoszkolnego nauczania języków obcych oraz próbuje odpowiedzieć na pytanie, co stanowi o specyfice koncepcji motywacji w odniesieniu do uczniów szkoły podstawowej.

Wyróżnienie dydaktyki wczesnoszkolnej pozwoli na ukazanie specyfiki tematyki i koncepcji motywacji w tej grupie wiekowej. W teorii motywacji panuje bowiem pogląd, że motywy kierujące zachowaniem dzieci różnią się od motywów kierujących zachowaniem dorosłych. Uznaje się, że zmiany w motywacji wynikają m.in. z wieku uczącego się, a jednocześnie podkreśla się, że to właśnie w dydaktyce wczesnoszkolnej motywacja jest pojęciem kluczowym.

Zagadnienia motywacji dzieci rozpatrywane są z punktu widzenia psychologii rozwojowej, ogólnych koncepcji motywacji oraz specyficznych uwarunkowań tych teorii w dydaktyce języków obcych. Przegląd dotychczasowych koncepcji motywacji w dydaktyce wczesnoszkolnej pokaże, jak odzwierciedlają się w nich zarówno ogólne teorie motywacji, jak i teorie motywacji specyficzne dla dydaktyki języków obcych.

Artykuł przedstawi na podstawie literatury przedmiotu, w jakich kontekstach pojawia się problem motywacji w dydaktyce wczesnoszkolnej języków obcych oraz w jakim znaczeniu stosowany jest termin „motywacja”. Pokazane zostanie, jak dydaktyki przedmiotu ujmuje zewnętrzne czynniki wpływające na motywację (optymalne warunki nauczania, materiały nauczania, nauczyciel) oraz, którym czynnikom przypisują zasadniczą rolę w motywowaniu najmłodszych uczniów.

Dokonany zostanie przegląd dotychczasowych, najważniejszych badań empirycznych nad motywacją we wczesnoszkolnej dydaktyce języków obcych (m.in. Marschollek, Kubanek, Stöckli). Przedstawione zostaną problemy badawcze, metodologia badań oraz wskazania dydaktyczne dotyczące zastosowania wyników tych badań.

Aleksandra Arceusz

Motywacja – cel uświadomiony

Motywacja jest często rozumiana jako wewnętrzna siła, kierująca poczynaniami ludzi. Dostrzega się w niej aspekty wewnętrzny i zewnętrzny, czyli czynniki ją wywołujące i podtrzymujące. Motywacja zewnętrzna uważana jest za słabszą a wewnętrzna za prawdziwie stymulującą. Autorka niniejszego referatu podejmuje próbę spojrzenia na motywację poprzez pryzmat jej uświadomienia. Nie tyle ważne jest źródło motywacji, wewnętrzne czy zewnętrzne, ile bycie świadomym celów, które chcemy osiągnąć. Motywacja jako cel uświadomiony jest pośrednikiem między tym, co chcemy osiągnąć a sposobami realizacji.

Szukając odpowiedzi na pytania o świadomość własnych celów, autorka przeprowadziła ankietę wśród studentów, badającą ich samoświadomość i relacje między uświadomieniem a realizacją. Referat przedstawia wyniki ankiety oraz dokonuje próby znalezienia korelacji między świadomością celów a wynikami w nauce. Pytania, na które odpowiadali ankietowani zostały podzielone na trzy kategorie: (1) dlaczego studiuję? – w tej grupie pytania dotyczyły zarówno czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych, które mogą motywować studentów; (2) jaki mam cel końcowy? – odpowiedzi na te pytania wskazują na ile świadomie młodzież potrafi postawić sobie cele; (3) jak to realizuję? – oto grupa pytań o sposoby osiągania celów.

Na szczególną uwagę zasługują wyniki wskazujące na korelacje między motywacją zewnętrzną a świadomością celów końcowych oraz uzyskiwanymi wynikami (średnia ocen), jak również motywacją wewnętrzną a celami końcowymi. Opisują one, zgodnie z teorią Kuhla (1985), poziom nastawienia na działanie, który warunkuje wybór strategii poznawczych przez studentów.

Angela Bajorek, Ewa Górbiel

Nauka języka niemieckiego wśród dzieci niedowidzących

– o tyfloglottodydaktyce w praktyce

W jaki sposób można nauczyć dziecko niedowidzące języka obcego? Istnieją na rynku dostosowane podręczniki i inne materiały pomocne uczniom niedowidzącym i niewidomym? Jak zmotywować takiego ucznia do nauki języka obcego? Na czym polega koncepcja nauczania języka obcego uczniów niedowidzących? Jak uczeń niewidomy zdaje egzamin maturalny z języka obcego?

Referat będzie próbą odpowiedzi na te nurtujące pytania wielu nauczycieli uczących dzieci niedowidzące i niewidome (i nie tylko). Ukazane zostaną praktyczne przykłady kilku ćwiczeń ułatwiających naukę języka obcego, które zo-

stały zastosowane i przeprowadzone wśród uczniów ze Szkoły dla Niewidomych i Słabowidzących przy ul. Tynieckiej w Krakowie.

W Polsce *tyfloglottodydaktyka* stawia dopiero pierwsze kroki, wszak przez wiele lat nie było możliwości nauczania języków obcych dzieci niedowidzących.

Uczniowie niepełnosprawni, a szczególnie niewidomi mają znacznie ograniczony dostęp do materiałów źródłowych, które mogą wykorzystywać w nauce języków obcych. Niestety, z braku nakładów finansowych na te cele, alfabetem Braille'a wydawane są tylko najpotrzebniejsze podręczniki. Słowniki, materiały dydaktyczne, czy literatura dziecięca i młodzieżowa jest wydawana sporadycznie. Osoba niewidoma ucząca się języka obcego jest w swoich działaniach często zdana wyłącznie na nauczyciela prowadzącego.

Uczniowie szkół podstawowych nie są często w stanie poradzić sobie samodzielnie w wykorzystaniu materiałów dostępnych w wersji elektronicznej. Niewątpliwym problemem stanowi dla nich nawet korzystanie z wydanego w brajlu małego słownika, liczącego 8 tomów, ponieważ zajmuje to niewspółmiernie dużą ilość czasu do oczekiwanego efektu. Należy pamiętać, że pozbawiając ucznia z dysfunkcją wzroku dostępu do słowa pisanego w języku obcym i bazując w przeważającej części na materiałach audio pozbawiamy go szansy profesjonalnego opanowania tego języka, a w konsekwencji możliwości zdawania „nowej matury” lub ewentualnego studiowania języka obcego.

Wzrok, słuch i ruch – podstawowe kanały odbioru informacji. Niedowidzący mają ograniczoną możliwość korzystania jednego z nich, tego, który większości osób zdrowych ułatwia zapamiętywanie nowych informacji (pamięć wzrokowa). Aby zrekompensować niedowidzącym ten deficyt, zaproponowane serie ćwiczeń wykorzystują we wzmożonym stopniu dwa pozostałe zmysły: słuch i ruch zgodnie z metodą *Total Physical Response*.

Małgorzata Baran-Lucarz

Teoria Atrybucji (*Attribution Theory*) w odniesieniu do uczenia się wymowy języka obcego

Od wielu lat dokonywane są próby odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki indywidualne uczących się wpływają na ich sukces w opanowaniu języka obcego. W związku z tym tworzone są instrumenty badawcze pozwalające badać predyspozycje i preferencje uczniów w celu dostosowania do ich potrzeb metody, podejścia i technik nauczania.

Z wielu przyczyn wymowa języka obcego jest aspektem najmniej chętnie badanym przez językoznawców. Między innymi, dlatego niemożliwe jest jednoznaczne wskazanie wszystkich predyktorów prawidłowej wymowy języka

obcego. Dotychczasowe badania wskazują, że należą do nich talent (konkretne komponenty *aptitude*), niezależność od pola danych oraz liczne czynniki afektywne. Wygląda też na to, że poprawność wymowy idzie w parze z inteligencją muzyczną i interpersonalną. Brak jednak jednoznacznych dowodów, np. na zależność między płcią oraz osobowością uczących się a ich dokładnością w wymowie.

W podejściu konstruktywistycznym podkreśla się fakt, że dużo ważniejsze od zdiagnozowania afektywnych, kognitywnych i osobowościowych cech uczącego się jest poznanie jego własnej percepcji siebie jako ucznia języka obcego i własnej oceny radzenia sobie z konkretną umiejętnością językową. Sugerowane jest bowiem, iż ten obraz siebie samego (niekoniecznie zgodny z prawdą) może mieć dużo większy wpływ na osiągnięcia w nauce niż rzeczywiste predyspozycje osoby uczącej się.

Według Teorii Atrybucji (Weiner 1986) sukces i/bądź niepowodzenie m.in., w uczeniu się języka obcego przypisywany jest przez samych uczących się różnym czynnikom – zewnętrznym (szczęście, trudność zadania) lub wewnętrznym (wrodzona umiejętność, wysiłek włożony w naukę). Różnie też postrzegany jest przez uczących się stopień stabilności i możliwość kontrolowania tychże czynników.

Głównym celem niniejszego referatu jest przedstawienie danych badania empirycznego, które zostało przeprowadzone wśród około 60 studentów Filologii Angielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych we Wrocławiu. Pokazane zostaną ewentualne zależności między poziomem wymowy studentów a ich typem atrybucyjnym.

Badanie ilościowe uzupełnione jest jakościowym. Odpowiedzi kilku bardzo słabych oraz bardzo dobrych studentów są poddane dokładniejszej analizie pod kątem ich samopercepcji. Badanie wieńczy powtórzenie diagnozy/obserwacji typów atrybucji studentów słabych po wcześniejszym pełnieniu przez nauczyciela wymowy roli pośrednika (mediator), polegającej na zachęcaniu studentów do regularnego ćwiczenia wymowy w domu, utwierdzaniu ich w przekonaniu, że wiele zależy od nich samych, i pokazywaniu strategii uczenia się wymowy.

Anna Bąk

Metafora jako element motywujący i stymulujący w dydaktyce języków obcych

Przedmiotem artykułu jest omówienie roli metafory jako efektywnego narzędzia komunikacji, które może być wykorzystywane bezpośredni lub pośrednio do osiągania celów dydaktycznych. Według założeń programowania neurolingwistycznego metafory mogą być używane do szeregu zadań takich jak np.

upraszczania, stymulowania kreatywności, skupienia uwagi, przełamywania oporu, określania problemów czy wywoływania emocji. Wiele z tych celów kojarzy się z nauczaniem, uczeniem i ogólnie z porozumiewaniem międzyludzkim. Autorka artykułu przedstawia możliwości wykorzystywania tej figury retorycznej w dydaktyce. Wiele interesujących badań nad rolą i miejscem metafory w języku prowadzono już w około 35–96 roku naszej ery (Kwintyliusz).

Współcześnie wielu badaczy lingwistyki kognitywnej, jak np. Lakoff i Johnson inspirują do prowadzenia badań porównawczych nad metaforycznymi jednostkami leksykalnymi należącymi do wybranego pola semantycznego. Podejście prezentowane w tej pracy zakłada sukces dydaktyczny przy wykorzystywaniu opowiadań jako elementu motywującego i stymulującego umysł słuchacza. Zatem środkiem do osiągnięcia celu nie jest element leksykalny na poziomie wyrazu czy zdania, lecz tekst metaforyczny o wielopoziomowym znaczeniu. Przykłady takich opowiadań do odtworzenia pamięciowego bądź przez nauczyciela czy też ucznia/studenta pochodzą ze zbioru *Once Upon a Time. Using stories in the classroom*, (1999), CUP (autorzy publikacji to John Morgan i Mario Rinvoluceri).

Adriana Biedroń

Koncepcja zdolności językowej a Atrybucyjna Teoria Motywacji i Emocji Bernarda Weinera

Celem niniejszej prezentacji jest wykazanie związku pomiędzy motywacją do nauki języka obcego a emocjami wzbudzonymi przez proces atrybucyjny w związku z postrzeganiem własnej zdolności językowej. Atrybucyjna teoria motywacji i emocji Bernarda Weinera stanowi model teoretyczny, opisujący procesy atrybucyjne, w które angażują się ludzie w sytuacjach, w których przebieg zdarzeń jest dla nich zaskakujący, czy niezgodny z oczekiwaniami. Przypisywanie przyczynowości (*causal ascription*), czyli zadawanie sobie pytania „dlaczego?”, prowadzi do ustalenia przyczyn zdarzenia w sposób charakterystyczny dla stylu atrybucyjnego i schematów poznawczych reprezentowanych przez podmiot. Osoba może ustalić źródło niefortunnego zdarzenia w czynnikach zewnętrznych, niezależnych od siebie i nie podlegających kontroli (zewnętrzsterowność), lub przypisać je własnym cechom lub zachowaniu (wewnętrzsterowność).

Eksploracja przyczyn zdarzenia niefortunnego dla podmiotu kieruje się dwoma pryncypiami motywacyjnymi. Pierwsze to adaptacja i przetrwanie, drugie to lepsze zrozumienie siebie i otoczenia. Nieodłącznym elementem analizy atrybucyjnej są emocje, które zależą od subiektywnej percepcji przyczyn zdarzenia. Porażka, którą przypisujemy zmiennemu i kontrolowalnemu czynniko-

wi, wywoła zupełnie inne emocje, niż porażka postrzegana jako trwała, niezmienna i niekontrolowalna, przypisywana, na przykład, brakowi zdolności do nauki języka obcego.

Proces atrybucyjny jest zatem ewolucyjnym przystosowaniem, u którego źródeł leży motywacja do zakończenia niefortunnej sytuacji oraz uniknięcia jej w przyszłości. Uświadomienie uczniom, że deficyt zdolności analitycznych, pamięci roboczej, czy zdolności fonetycznej jest często kwestią braku odpowiedniego treningu, czy wiedzy eksplicytnej pomoże podtrzymać wygasającą motywację do nauki.

Małgorzata Bielicka

Realizacja celów emocjonalnych formułowanych przez studentów w stosunku do zajęć z praktycznej nauki języka obcego jako czynnik motywujący do jego nauki

Referat poświęcony będzie zagadnieniom związanym z dydaktyką afektywną wskazującą na konieczność uaktywniania sfery emocjonalnej w procesie uczenia się. Włączając emocje w proces uczenia się dydaktyka afektywna podkreśla holistyczną naturę ucznia. Wprowadzając aktywizujące formy pracy stwarza ona możliwość odejścia od nauczania podawczego, tym samym niweluje nudę i lęk.

W płaszczyźnie działań językowych dydaktyka afektywna stwarza przestrzeń dla wydobywania i realizacji funkcji ekspresywnej języka oraz skłania do budowania wypowiedzi o dużej dozie autentyzmu. Na tym gruncie zaprezentowane zostaną wyniki badań przeprowadzonych na studentach lingwistyki stosowanej zmierzających do poznania odpowiedzi na pytanie, czy w stosunku do zajęć z praktycznej nauki języka obcego powyższa grupa osób uczących się formułuje indywidualne cele emocjonalne, jakie one są oraz jaką wartość motywującą do uczenia się języka obcego przypisują studenci realizacji tych celów na zajęciach praktycznej nauki języka niemieckiego (PNJN).

Małgorzata Bieszczanin

Techniki nauczania i uczenia się słownictwa języka obcego a motywacja

Celem mojego referatu jest zaprezentowanie pewnych technik z dziedziny nauczania i uczenia się słownictwa w procesie nauczania języka obcego i ich powiązań z motywacją. Nauczanie słownictwa przez wieki było raczej „kopciuszkiem” glottodydaktyki niż jej uznanym dzieckiem. Nawet przez większość XX w. nie miało ono wysokiej pozycji wśród nauczanych elementów języka. Do-

minacja gramatyki w metodach takich jak gramatyczno-tłumaczeniowa, filologiczna, czy audio-lingwalna, a następnie nacisk na podstawowe umiejętności komunikacyjne w ostatnich dekadach XX wieku nie skłaniały nauczycieli ani uczniów do systematycznej i zorganizowanej pracy nad poszerzaniem słownictwa.

W niniejszym referacie omówię problemy selekcji, organizacji, przedstawiania i utrwalania słownictwa w procesie nauczania z uwzględnieniem motywowania uczących się języka obcego w zakresie akwizycji słownictwa. Poruszona zostanie rola technik wspomagających zarówno produktywną, jak i receptywną akwizycję słownictwa, zorientowanych na głęboką analizę kognitywną, mnemoniczną (szczególnie technika słowa-klucza) i ludycznych (szczególnie wykorzystanie muzyki i piosenki w nauczaniu słownictwa).

Techniki ludyczne, szczególnie te związane z muzyką, mogą być cenną pomocą dydaktyczną w nauczaniu słownictwa szczególnie u dorastającej młodzieży, która, jak wykazują badania, poświęca wiele czasu na słuchanie muzyki popularnej, w tym piosenek anglojęzycznych. Niestety, wielu nauczycieli obawia się używania piosenek na lekcjach ze względu na ich „niepoważny charakter”, niewłaściwe treści, czy też niestandardowy, lub wręcz wulgarny język. Właściwa selekcja i przygotowanie piosenek do pracy w klasie może pomóc pokonać te przeszkody i uatrakcyjnić zajęcia, podnosząc jednocześnie motywację zarówno uczniów, jak i nauczycieli. Na zakończenie chciałabym przedstawić eksperyment dotyczący wpływu peryferyjnego słuchania obcojęzycznych piosenek na nauczanie słownictwa języka obcego.

Zofia Chłopek

Motywacja uczniów opanowujących pierwszy i drugi język obcy

Jak pokazują najnowsze badania, uczniowie opanowujący język trzeci (L3) posiadają pewne specyficzne cechy, które mają wpływ na proces opanowywania przez nich języka, a które różnią ich od uczniów języka drugiego (L2), np. aktywnie korzystają z dwóch systemów językowych, posiadają szerszą wiedzę metajęzykową, posiadają większy bagaż doświadczeń w nauce języków obcych, są bardziej autonomiczni i przeważnie mają poczucie własnej wartości. Te czynniki niewątpliwie kształtują ich motywację. Należałoby się spodziewać, iż, w porównaniu do osób opanowujących pierwszy język obcy, uczniowie drugiego języka obcego:

- są ogólnie bardziej zmotywowani do nauki języków obcych (choć prawdopodobnie im więcej „cech ucznia L3” tacy uczniowie będą wykazywać, tym wyższa będzie ich motywacja),

- posiadają więcej potrzeb związanych ze znajomością języków obcych, które też różnią się jakościowo od potrzeb uczniów L2 (np. prawdopodobnie stoją one wyżej w hierarchii Masłowa),
- jeśli chodzi o postrzeganie użyteczności języków obcych, są o wiele bardziej dalekowzroczni i często mają długoterminowe cele,
- posiadają więcej wewnętrznych motywatorów (*intrinsic motivators*),
- przejawiają więcej zachowań motywowanych,
- w trakcie nauki są w stanie utrzymać wysoki poziom motywacji (są wytrwalsi podczas wykonywania zadań).

Dodatkowo, wydaje się wielce prawdopodobne, iż:

- stopień zmotywowania uczniów trzeciego języka zależy jest w dużej mierze od ich uprzednich doświadczeń związanych z nauką języka drugiego,
- motywacja ucznia L3 zależy częściowo od tego, czy nauczyciel potrafi nauczać trzeciego języka poprzez języki ojczysty i drugi swoich uczniów (tzn. w sposób kontrastywny),
- motywacja do nauki języków obcych wzrasta z każdym nowym językiem.

W swoim referacie przedstawię wyniki moich badań, które miały na celu sprawdzenie prawdziwości powyższych tez (narzędziem badawczym jest ankieta, wypełniona przez uczniów szkół średnich i wyższych w Polsce). Następnie przedstawione zostaną możliwe przyczyny różnic w stopniu zmotywowania uczniów. Na koniec pragnę zaproponować kilka sposobów motywowania uczniów drugiego języka obcego, do zastosowania przez nauczycieli L3. Pewne problemy zostaną zasugerowane, a sposoby ich rozwiązania zostaną omówione.

Sebastian Chudak

Refleksja uczuć i emocji towarzyszących procesowi uczenia się a podręczniki do nauki języków obcych

Uznanie faktu, że proces uczenia się jest procesem autonomicznym, który przeprowadzany jest samodzielnie przez osobę uczącą się, nie pozostaje bez wpływu na praktykę nauczania języków obcych. Stopniowe przeorientowanie tejże praktyki, której dotychczasowa orientacja na produkt zastępowana – względnie uzupełniona – zostaje przez orientację na sam proces uczenia się i którą charakteryzuje obecnie dążenie do kształtowania postawy autonomicznej ucznia, nie pozostają oczywiście bez wpływu na tak ważny element procesu dydaktycznego jakim jest podręcznik.

W ostatnich latach wypracowano szczególnie dużo nowych koncepcji podręczników, które można uznać za wskazujące pewną drogę. We wszystkich z nich

za istotny aspekt mający wpływ na kształtowanie postawy autonomicznej ucznia uznaje się m.in. świadomą refleksję procesu uczenia się oraz trening strategii i technik uczenia się. Mówiąc o strategiach wymienia się przy tym nie tylko te, które pomocne są w pracy nad podsystemami języka czy też nad rozwijaniem sprawności językowych. Podkreśla się również rolę strategii pośrednich, w tym także afektywnych. Wspomina się o emocjach towarzyszącym procesowi uczenia się i o ich wpływie na wyniki tegoż procesu. Wśród kryteriów ewaluacji podręczników do nauki języków obcych pojawiają się pytania o to, czy treści podręcznikowe mogą wpływać pozytywnie na motywację ucznia, czy w podręczniku inicjowana jest refleksja na temat nastawienia ucznia do nauki, jej celu i związku z rzeczywistością pozaszkolną.

Celem referatu będzie przedstawienie wyników analizy wybranych podręczników do nauki języka niemieckiego jako obcego dla młodzieży i dorosłych pod kątem wspomnianych powyżej strategii afektywnych. W centrum uwagi będą tu te strategie, które służą uświadomieniu sobie i wzmocnieniu przez ucznia jego motywacji do nauki języka, określanej nawet mianem kompetencji kluczowej niezbędnej do skutecznego uczenia się przez całe życie.

Anna Cisło

Od szkolnictwa brytyjskiego do szkolnictwa irlandzkiego: Sytuacja narodowego języka Irlandczyków

Trwająca od początku dziewiętnastego wieku unia Irlandii z Anglią oznaczała uzależnienie Irlandii od parlamentu westminsterskiego, co między innymi wiązało się z niekorzystną dla Irlandczyków polityką językową. W brytyjskim systemie szkolnictwa wprowadzonym w latach trzydziestych nauczanie irlandzkiego było zakazane. Dzieci karano za posługiwanie się tym językiem również poza terenem szkoły, a ich rodzice sami starali się, by przeszły one na angielski, wychodząc z założenia, że używanie na co dzień języka o wyższym statusie gwarantuje lepszą przyszłość.

Sytuacja ta zaczęła zmieniać się dopiero pod koniec stulecia za sprawą Ligi Gaelickiej (irl. *Connradh na Gaeilge*), której członkowie dążyli do powstrzymania anglicyzacji Irlandii, podejmując konkretne działania, takie jak rozpowszechnianie opinii o języku irlandzkim jako dobru kulturowym, organizowanie letnich szkół języka irlandzkiego, motywowanie dorosłych do nauki tego języka, kształcenie kadry nauczycielskiej oraz wprowadzanie irlandzkiego do programów szkolnych. Już w 1900 r. 109 szkół państwowych oferowało irlandzki jako przedmiot do wyboru, i choć w owym czasie stanowiły one zaledwie 1,25% ogółu szkół podstawowych, było to zapowiedzią dalszych zmian.

W 1922 roku, wraz z utworzeniem Wolnego Państwa Irlandzkiego, irlandzki stał się przedmiotem obowiązkowym w irlandzkich szkołach podstawowych i średnich. Do chwili obecnej najczęściej jednak nauczany jest on w nich jak język obcy, a większość Irlandczyków deklaruje, że chociaż uznają potrzebę nauczania języka narodowego jako przedmiotu szkolnego, to nie zdecydowałiby się posłać dzieci do szkoły z irlandzkim językiem wykładowym, nawet gdyby była ona szkołą najbliższą ich miejsca zamieszkania. Wynika z tego, że choć według Konstytucji Irlandii (1937) pierwszym językiem oficjalnym jest irlandzki, to Irlandczycy akceptują angielski jako powszechnie obowiązujący w większości sytuacji komunikacyjnych.

Celem referatu jest próba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób do takiego stanu rzeczy przyczyniła się spuścizna brytyjskiego systemu edukacyjnego oraz wyjaśnienie, do jakiego stopnia polityka językowa zarówno Ligi Gaelickiej jak i niepodległego rządu irlandzkiego sprzyjała dwujęzyczności Irlandczyków.

Renata Czaplukowska

Ocena wartości dydaktycznej składników *online* wybranych podręczników do nauki języka niemieckiego

Wraz z rozwojem technologii informacyjnej i techniki komunikacyjnej nauczyciele i uczniowie uzyskali nowe narzędzia pracy i nauki, które dają możliwości synchronicznej i asynchronicznej komunikacji, pozwalają na szybki i niemal nieograniczony dostęp do informacji, umożliwiają publikację treści. Nauczyciele języków obcych korzystają z nowych technologii zarówno jako narzędzia do przygotowywania zajęć dydaktycznych jak i medium do ich przeprowadzania. Wykorzystanie komputera i Internetu pozwala w procesie nauczania języków obcych w szczególności na: pozyskanie dodatkowych ćwiczeń uzupełniających często niewystarczającą ofertę podręcznikową, prezentację aktualnych i stale aktualizowanych treści krajoznawczych zwykle w wizualnie atrakcyjniejszej formie niż w podręczniku, nawiązywanie kontaktów z innymi uczącymi się danego języka.

W związku z powyższym zmieniają się wymagania stawiane zarówno przez nauczycieli jak i uczniów wobec podręczników. Już pobieżna analiza najnowszych podręczników pozwala zauważyć coraz silniejsze wiązanie i uzupełnianie ich treści o informacje umieszczone bądź na płycie CD bądź na stronach internetowych danego wydawnictwa i wykorzystujące w pełni możliwości technologii informacyjnej do atrakcyjnej, multimedialnej, a tym samym motywującej do nauki języka obcego prezentacji treści.

Obecnie duża część wydawnictw edukacyjnych oferuje bogate i rozbudowane serwisy internetowe zawierające zróżnicowane informacje, od dodatko-

wych materiałów dźwiękowych, graficznych, filmowych, poprzez propozycje projektów internetowych, podanie stron internetowych do wykorzystania na lekcjach języka obcego, po udostępnienie w Internecie w pełni opracowanych dydaktyzacji stron internetowych treściowo ściśle skorelowanych z materiałem podręcznikowym. W przyszłości można więc oczekiwać, iż systematyczne i zaplanowane już w fazie pracy nad podręcznikiem korelowanie treści podręcznikowych i pasujących do niego stron internetowych oraz rozbudowywanie oferty internetowych komponentów podręczników stanie się standardem.

W referacie przedstawione i poddane analizie zostaną różnorodne formy tzn. komponentów *online*, stanowiących rodzaj suplementu do treści podręcznikowych na przykładzie wybranych podręczników do nauki języka niemieckiego, takich jak m.in.: *Passwort Deutsch*, *Geni@l*, *Optimal*, *Themen Aktuell*.

Anna Czura

Stosowanie oceniania ciągłego (*continuous assessment*) na lekcjach języka angielskiego

Motywacja jest jednym z czynników decydującym o sukcesie w nauce języka obcego i może być rozwijana poprzez stosowanie właściwych procedur pedagogicznych. Odpowiedni dobór metod ewaluacyjnych oraz sposób ich wprowadzenia może przyczynić się do podniesienia poziomu motywacji uczniów. Ewaluacja to niezwykle istotny element procesu nauczania, gdyż ocena jest informacją zwrotną nie tylko o postępach ucznia w zakresie wszystkich sprawności językowych, ale także o procesie nauczania i ewentualnej potrzebie jego optymalizacji.

Wybór metody oceniania, konwencjonalnej, bądź też niekonwencjonalnej, zależy od wytycznych określonych przez programy nauczania, celu nauki oraz potrzeb indywidualnych ucznia. Obecnie obserwuje się odejście od tradycyjnego modelu oceniania, opartego na biernym odtwarzaniu zdobytej wiedzy, na rzecz metod niekonwencjonalnych, mających na celu holistyczny rozwój ucznia. Tradycyjne testy oceniają wykonanie ćwiczenia językowego oraz wiedzę teoretyczną o języku, natomiast niekonwencjonalne metody oceniania dążą do ewaluacji komunikacyjnej kompetencji językowej i przyczyniają się do rozwoju autonomii ucznia. Ponadto, metody niekonwencjonalne odzwierciedlają proces uczenia się, motywację uczniów oraz ich stosunek do procedur pedagogicznych stosowanych w klasie.

Spośród różnych typów oceniania wymienionych w Europejskim systemie opisu kształcenia językowego (ESOKJ), ocenianie ciągłe (*continuous assessment*) najlepiej odpowiada potrzebom klasy szkolnej. Ocenianie ciągłe odbywa się w ramach zajęć dydaktycznych i stanowi element uwzględniany w oce-

nie końcowej. Ocenianie ciągle może przybrać formę tradycyjnych testów oraz metod niekonwencjonalnych takich jak projekty, portfolio, dzienniki, zadania domowe różnego typu, prace pisemne itd.

Prezentacja niniejsza ma na celu przedstawienie wyników badania ankietowego dotyczącego metod oceniania stosowanych przez nauczycieli. Badanie zostało przeprowadzone wśród nauczycieli języka angielskiego szkół publicznych we Wrocławiu. Nauczyciele zostali poproszeni o wymienienie wykorzystywane przez siebie form oceniania oraz określenie ich znaczenia na tle innych metod. Nauczyciele wskazywali również problemy związane z wprowadzaniem różnorodnych form oceniania. Na podstawie analizy wypełnionych ankiet zostały wyciągnięte wnioski dotyczące różnorodności form oceniania ciągłego, sposobu i zakresu ich zastosowania (tj., czy są traktowane w sposób formalny lub nieformalny). Określono również główne problemy, z którymi borykają się nauczyciele wprowadzający różnorakie metody oceniania. Autorka dokona próby sformułowania praktycznych sugestii dotyczących rozwiązania problemów nauczycieli w zakresie oceniania ciągłego na lekcjach języka angielskiego.

Barbara Czwartos

Motywująca rola strategii antycypacji na lekcji języka obcego

Celem niniejszego referatu jest wskazanie na motywującą rolę strategii antycypacji na lekcji języka obcego. W tym kontekście przedstawimy istotę funkcjonowania wyżej wymienionej strategii oraz jej podziały. W związku z powyższym, w oparciu o model percepcji tekstu według Wolffa, wskażemy na konieczność stosowania strategii antycypacji na lekcji języka obcego, co znacząco wpływa na wzrost motywacji u uczących się języka obcego.

W dalszej części referatu skoncentrujemy się na zaletach stosowania antycypacji, tzn. m.in. na jej wpływie na zapamiętanie struktur leksykalnych, zapamiętanie informacji tekstowych oraz na wspieraniu kształcenia sprawności produktywnych (mówienie). Ponadto uwaga zostanie zwrócona na dodatkową rolę antycypacji, tzn. np. odciążenie pamięci operacyjnej, co przyczynia się do łatwiejszego zrozumienia tekstów i zwiększenia motywacji poprzez wzrost zainteresowania omawianym tematem.

Marek Derenowski

Rozwijanie refleksyjności nauczycielskiej jako efektywny sposób zwiększania motywacji i zapobiegania problemowi wypalenia zawodowego

Oczywistym wydaje się stwierdzenie, że istnieje ścisły związek pomiędzy tym, kim jesteśmy jako nauczyciele, a tym, kim jesteśmy jako ludzie. Im bardziej w naszej pracy zachowamy naszą tożsamość, tym bardziej autentycznie i naturalnie możemy zachowywać się w obecności uczniów. Odkrywanie samych siebie i przenoszenie doświadczeń życiowych do naszego nauczania ma duży wpływ zarówno na nasz rozwój refleksyjny (bardziej świadome nauczanie, a co za tym idzie na nasz zapał do pracy i wzrost motywacji. Zdobywając wiedzę na temat naszych własnych zachowań możemy świadomie wprowadzać modyfikacje w naszym nauczaniu, a przez to stajemy się bardziej zmotywowani do dalszej pracy zawodowej.

Głównym powodem rozwijania refleksyjności jest poszerzenie świadomości na temat naszych przekonań i zachowań. Przyjęcie przez nauczyciela roli badacza i poszukiwacza wymaga od niego ciągłego zbierania danych poprzez analizę swoich własnych zachowań, jak i obserwacji zachowań innych. Nauczyciele mogą zbierać dane również poprzez doświadczenia, rozmowy z innymi nauczycielami, a także poprzez pisanie dzienników, w których zapisane zostaną codzienne obserwacje. Pozwoli to na pełniejsze zrozumienie swoich celów, silnych i słabych stron.

Niezależnie od tego, który ze sposobów wybierzemy naszym głównym celem nadal pozostaje nieustające zdobywanie wiedzy na temat tego, jakimi ludźmi i nauczycielami jesteśmy. Nauczyciele muszą systematycznie i z otwartym umysłem poddawać nieustającej analizie swoje zachowanie. Jedynie w ten sposób będą mogli czerpać zadowolenie ze swojej pracy. Nauczyciele powinni zrozumieć, że ciągła zmiana wpisana jest na stałe w zawód nauczyciela.

Dobry nauczyciel nigdy nie powinien dojść do wniosku, że już wszystko potrafi, wszystko wie i nie musi nic już w sobie zmieniać. To, co sprawia, że zawód nauczyciela jest tak pasjonujący, to ciągle odkrywanie nowej wiedzy i zdobywanie nowych doświadczeń. Rozwój refleksyjności nauczycielskiej jest warunkiem niezbędnym dla prawidłowego rozwoju nauczycieli zarówno zawodowego jak i osobistego. Jest warunkiem *sine qua non* dla zwiększania motywacji nauczycielskiej. Na zakończenie jedno z moich ulubionych japońskich przysłów: *Wiele dróg prowadzi na szczyt góry. Ale kiedy już tam wejdziemy wszyscy widzimy ten sam księżyc.*

Anna Drzazga

Rola Internetu we wspomaganii motywacji w nauczaniu języków obcych.

Edukacja, a zwłaszcza nauczanie języków obcych, jak każda inna sfera działalności człowieka podlega procesowi ciągłych zmian, na które mają wpływ również zmieniające się warunki społeczne i ekonomiczne. W ostatnich latach olbrzymi wpływ na warunki, w jakich przebiega proces uczenia się i nauczania języków obcych mają zmiany powodowane przez rozwój nowych technologii, a zwłaszcza Internetu.

Autorka w swojej pracy koncentruje się na ukazaniu czynników motywujących oraz stymulujących aktywność uczniów, a w szczególności na ukazaniu roli Internetu w ich wspomaganii, zarówno w pracy nauczyciela, jak i indywidualnej pracy uczniów. Omawia zalety i wady, oraz możliwości wykorzystania zasobów Internetu w procesie kształtowania pozytywnego stosunku do nauki języków obcych. Wykorzystywanie zasobów Internetu wnosi zupełnie nową jakość w procesie nauczania języków obcych zwłaszcza w kontekście nowoczesnej teorii i praktyki nauczania, w których obserwuje się przesunięcie środka ciężkości z nauczyciela na ucznia oraz z nauczania na uczenie się.

Marek Dudek

Motywujące metody przekazywania gramatyki na lekcji języka niemieckiego (w oparciu o podręcznik *Tangram*)

Ponieważ nasz mózg nie jest zaprogramowany na naukę obcej gramatyki, uczniowie uważają lekcje, w trakcie, których prezentowane są zasady gramatyczne i struktury oraz formy gramatyczne za nudne, a proces ich przyswajania za mozolny. Zaprezentowane w referacie metody prezentacji i utrwalania zagadnień gramatycznych w podręczniku do nauki języka niemieckiego *Tangram* będą stanowiły dowód na to, że uczniowie są w stanie zdecydowanie szybciej i bez ogromnego wysiłku „wyrobić” sobie wyczucie językowe w zakresie struktur i form języka niemieckiego.

Do takich efektywnych metod należy między innymi strategia uczenia się pozwalająca uchronić naszą pamięć przed dużą ilością kłopotliwych reguł dzięki przyswajaniu pewnych struktur gramatycznych jako zjawisk leksykalnych. Do innych strategii, które są konsekwentnie stosowane w wyżej wymienionym podręczniku, należy znajdująca coraz szersze uznanie metoda indukcyjna.

Sebastian Dusza

Problemy ergonomiki podręcznika w języku Braille'a w nauce języka niemieckiego

Celem niniejszego wykładu będzie pokazanie problematyki i specyfiki przekładu treści zawartych w podręcznikach do nauki języka niemieckiego na język osób niewidomych. Ekskluzywność języka Braille'a wyklucza już na wstępie wiele tradycyjnych technik drukarskich, brak jej dobrej znajomości narzuca niewidomemu uczniowi dodatkowe, niepotrzebne trudy.

Podręcznik w języku Braille'a staje się nowym medium w procesie glotto-dydaktycznym. Troska o jego techniczną stronę nie jest więc tylko estetycznym zabiegiem, lecz również uwzględnieniem potrzeb ucznia. Brak takiej troski, błędy logiczne i drukarskie w podręcznikach nie świadczą na jego korzyść.

Agnieszka Dzieciol

Adaptacja materiałów przygotowujących do matury z języka angielskiego pod kątem ich funkcji motywacyjnej

Obecna „nowa matura” z języka angielskiego stanowi dla licealistów istotny bodziec motywacyjny. Uczniowie uczą się języka angielskiego, gdyż wiedzą, że ich wiedza zostanie zweryfikowana w czasie egzaminu. Jest to tak zwana motywacja zewnętrzna (*extrinsic motivation*). Niestety taka sytuacja zamiast spodziewanych i oczywistych korzyści często powoduje, że uczniowie uczą się języka nie po to, aby go znać, ale po to, aby zdać egzamin.

W trakcie nauki zanika motywacja wewnętrzna (*intrinsic motivation*), gdyż uczniowie zamiast myśleć o wykorzystaniu zdobytej wiedzy w posługiwaniu się językiem w realnych sytuacjach próbują ją dostosować do wymagań egzaminacyjnych. W tej sytuacji nauczyciel staje przed zadaniem zarówno przygotowania uczniów do egzaminu jak i pokazania im, że umiejętności zdobyte w trakcie kursu przedmaturalnego mogą być wykorzystane w rzeczywistości.

Mimo, że dostępne na rynku repetytoria na ogół zawierają „materiały autentyczne”, czyli artykuły, ogłoszenia lub fragmenty książek i opowiadań najczęściej są one bardzo uproszczone i przez to pozbawione swojej „autentyczności”. W repetytoriach brakuje też piosenek, wierszy, reklam jak i oryginalnych rozmów, wywiadów, odwołań do ikon kultury itp. W rezultacie nauczyciele uczą najpopularniejszego języka na świecie w oderwaniu od kontekstu, w jakim się go używa. Jednym ze sposobów radzenia sobie z tą sytuacją jest adaptacja popularnych obecnie na rynku repetytoriów – każdy nauczyciel powinien to robić we własnym zakresie uwzględniając specyfikę i potrzeby grupy.

Rozwijanie motywacji niezwiązanej bezpośrednio z egzaminem oraz zapewnienie odpowiedniego kontekstu autentyczności nie jest możliwe bez modyfikacji ćwiczeń. Celem tej prezentacji jest zasugerowanie możliwości modyfikacji materiałów nauczania typu repetytoria tak, aby zwiększyć ich działanie motywacyjne, a zmniejszyć tzw. *back-wash effect* przygotowywania się do egzaminu maturalnego tylko pod kątem uzyskania dobrej oceny egzaminacyjnej.

Bogna Ferensztajn

Motywacja własnymi słowami

Teoria komunikacji Hansa Georga Gadamera umieszcza świadomość człowieka w kontekście społecznym mówiąc, że uświadamiamy sobie to, co możemy przekazać innym. Gadamer wyraził tę myśl w sentencji: „Rozumiemy coś wtedy tylko, gdy to nasze rozumienie da się zakomunikować innym.” Wymóg rozumienia, a także przekazu swojego rozumienia innym obowiązuje w szkole przede wszystkim nauczyciela. W wizji dobrej szkoły wymóg ten dotyczy także każdego ucznia, słuchacza, studenta, bo to jego rozumienie jest osią zainteresowania szkoły. Dlatego też zmienia się odpowiednio rola nauczyciela. Nauczyciel nie tylko wyjaśnia, interpretuje i ocenia opisy świata charakterystyczne dla wykładanego przez siebie przedmiotu, ale także buduje sytuacje, w których to uczeń ma możliwość komunikowania swojego rozumienia innym.

W takiej wizji szkoły, jeśli chce ona być autentyczną i szczerą, nie może być miejsca dla plagiatu i nie ma miejsca dla tolerowania plagiatu. Czy zatem klarowna ogólnoszkolna reguła zabraniająca stosowania plagiatu będzie motywować uczących się do podejmowania wysiłku unaouczniiania nauczycielom własnego rozumienia przedmiotu? Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Gorzowie podjęło próbę pójścia tą drogą, mając przez to nadzieję obudzić inne motywacje wśród słuchaczy – przyszłych nauczycieli – niż sama chęć uzyskania określonej oceny drogą najmniejszego oporu, czyli drogą kopiowania, stosowania plagiatu, uchylania się od gadamerowskiego rozumienia przedmiotu nauczania i przekazywania swojej indywidualnej interpretacji innym.

Elżbieta Gajewska, M. Sowa, Sebastian Piotrowski

Copier-coller, czyli o programach komputerowych wspomagających tworzenie korespondencji handlowej

W ostatnim czasie istotnie wzrosło znaczenie multimedialnych pomocy dydaktycznych związanych z nauczaniem języków obcych. Programy komputerowe pomagają uczniowi opanować zagadnienia gramatyczne, leksykalne, kulturowe

oraz ułatwiają redagowanie różnych typów tekstów w języku obcym. Jak każde narzędzia dydaktyczne posiadają one swoje zalety i wady, jednak nie można nie docenić ich roli, jaką odgrywają choćby w motywowaniu uczniów do nauki języka obcego. Nieustannie rosnąca liczba elektronicznych pomocy dydaktycznych pokazuje, że tworzone są one dla różnych grup wiekowych, poziomów znajomości języka, zainteresowań uczniów tak, aby jak najlepiej odpowiadać na potrzeby swoich użytkowników.

Niniejsze wystąpienie stawia sobie za cel przedstawienie i omówienie najnowszego programu komputerowego „Sufler” wspomagającego tworzenie korespondencji handlowej w języku francuskim w świetle istniejących na rynku elektronicznych pomocy dydaktycznych tego typu.

Ewelina Gawlik

Motywacja i motywowanie w nauczaniu języka obcego – techniki, strategie i makrostrategie

Motywacja, będąca głównym czynnikiem stanowiącym o sukcesie w uczeniu i nauczaniu języka obcego, stała się jedną z wiodących umiejętności efektywnego nauczyciela. Choć jest to temat bardzo popularny, ciągle brakuje praktycznych wskazówek wiodących do sukcesu zarówno po stronie nauczycieli podczas procesu nauczania, jak również samych uczniów i ich podejścia do uczenia się. Nieodkrytą „planetą” wydają się być różnorodne praktyczne strategie, które mogą być wcielone w życie w klasie szkolnej, jak i poza nią.

Głównym celem strategii motywacyjnych jest świadome generowanie oraz wzmacnianie motywacji u ucznia, jak również podtrzymywanie w pełni zmotywowanego zachowania i jego ochrona przed rozproszeniem. Te strategie mają na celu podnoszenie zaangażowania ucznia i podtrzymywanie go w momencie, gdy obserwujemy, iż postęp spowalnia, całkowicie przestaje być zauważalny lub nawet następuje jego regres.

Pierwsza część referatu będzie poświęcona ogólnej prezentacji strategii, dotyczących motywacyjnych warunków do nauki języka obcego, zachowania nauczyciela i jego relacji z uczniami, wspomagającej atmosfery w klasie, czynników wspierających współpracę członków grupy współ-uczącej się, kreowania realistycznych poglądów ucznia na jego możliwości i postęp, jaki w danym okresie jest w stanie zaobserwować a także podnoszenia wiary we własne możliwości.

Ponadto zostanie poruszona kwestia przekazywania informacji zwrotnej przez nauczyciela w sposób motywujący i zachęcający. Ważnym elementem referatu będzie autonomia ucznia w kontekście motywacji i skupiania uwagi na jego wysiłku a nie zdolności. Ostatnią część referatu będą stanowić trzy makro-

strategie, które pomogą uwrażliwić nauczycieli na rolę motywacji podczas nauczania języka obcego. Te praktyczne „przykazania” pokażą jak scalić klasę czy grupę uczniów i jak utrzymać te relacje, które będą bazą dla rozwijania motywacji.

Anna Hau

Potrzeby językowe a motywacja w nauce języków obcych

Proces przyswajania języków obcych jest uzależniony od wielu czynników, które związane są zarówno z uwarunkowaniami zewnętrznymi procesu dydaktycznego (np. organizacja procesu, osoba nauczyciela), jak i z uwarunkowaniami wewnętrznymi ściśle związanymi z osobą uczącego się. Wydaje się, iż czynniki tzw. sfery subiektywnej, do których zaliczyć należy choćby postawy wobec języka obcego, aspiracje, ale przede wszystkim motywację, mają szczególnie wpływ na wyniki osiągnięte przez uczących się języków obcych.

Rozważając zagadnienia motywacji, zresztą pojęcia o bardzo złożonym, wielowymiarowym charakterze, należy niewątpliwie uwzględnić istniejące zależności między motywacją a różnego rodzaju potrzebami jednostki, które okazują się być warunkiem jego działalności. Zatem włączając w obszar rozważań nad motywacją takie pojęcia jak potrzeba, motyw, cel, działanie jednostki, podejmujemy jednocześnie próbę określenia związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy nimi, co w konsekwencji może okazać się pomocne w usprawnianiu samego procesu nauki języków obcych. Wydaje się, iż szczególną rolę odgrywać tu będą potrzeby: językowa i komunikacyjna.

Zaproponowane rozróżnienie potrzeb, wydawałoby się tożsamych, wynika z nieco innego kontekstu teoretycznego obu pojęć. Komunikacja bowiem nie zawsze związana musi być z użyciem języka, (wspomnieć należy zagadnienie komunikacji niewerbalnej), natomiast częścią zachowań językowych są zachowania mowne, dlatego mówienie należy zaliczyć do faktów czysto językowych i z nimi właśnie związane będą potrzeby językowe. Zatem zagadnienie potrzeb językowych i ich roli motywacyjnej w nauce języków obcych okazuje się być problemem aktualnym, choć trudnym pod względem empirycznej weryfikacji.

Krystyna Herzig

Strategie budowania wypowiedzi ustnej, czyli jak zdać pomyślnie egzamin ustny

„Co On powiedział? O czym mam mówić?” – Z pewnością słyszeli te słowa, wypowiedziane wielokrotnie przez studentów, przygotowujących się do wypowiedzi ustnej, wszyscy prowadzący zajęcia.

W glottodydaktyce nauczania języków obcych najczęściej stosowanymi procedurami określania umiejętności językowych uczących się są wszelkiego rodzaju testy, z którymi studenci są „oswojeni”, gdyż procedury te są im znane już nawet w szkole podstawowej. W wyższych uczelniach i szkołach językowych testy zawierają w swojej strukturze część badającą opanowanie sprawności mówienia. I aby student mógł pomyślnie zdać egzamin ustny, w jego procesie uczenia się powinny mu zostać zaproponowane interesujące techniki notowania i porządkowania myśli, inspirowane różnymi podejściami pedagogicznymi (C. Freinet, M. Montessori, A. Buzan).

Student powinien mieć świadomość, że trudno jest zapamiętać w ciągu kilkunastu minut, którymi dysponuje na przygotowanie się do wypowiedzi ustnej, wszystkie nasuwające się informacje. Natomiast, przekonanie go do umiejętnego, starannego robienia notatek umożliwi mu wykorzystanie w pełni jego wiedzy i może przyczynić się do odniesienia sukcesu w czasie prezentacji ustnej.

Referat ma na celu zapoznanie uczestników konferencji z notatkami studentów, przystępujących do egzaminów ustnych z języka francuskiego na poziomie B2/C1. W drugiej części referatu omówione zostaną techniki robienia notatek, jak również użycie licznych skrótów, umożliwiających szybkie notowanie i odczytywanie własnych notatek. A co za tym idzie sukces na egzaminie!

Agata Hofman

Motywacja a efektywność nauczania języków obcych. Studium porównawcze nauczania najmłodszych dzieci, dorosłych i osób starszych

Referat został opracowany na podstawie obserwacji przeprowadzonych na grupie 68 studentów Uniwersytetu Gdańskiego, w tym 39 studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku – w wieku od 53 do 87 lat i 19 studentów studiów wieczorowych Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych na Uniwersytecie Gdańskim – w wieku od 19 do 22 lat oraz w prywatnej instytucji naukowo-badawczej, na wybranej grupie dziesięciorga dzieci w wieku od 3 do 12 lat nauczanych indywidualnie.

Każda z grup otrzymała zbliżone zadanie. Polegało ono na opisaniu obrazka wybranej osoby, nadaniu jej dowolnego imienia, nazwiska oraz zainteresowań. Następnie należało stworzyć krąg rodziny i znajomych, jak też opisać przyzwyczajenia, nawyki, wady i zalety owej osoby. Zadanie wymagało od badanych wyobraźni, pewnego poziomu autonomii jak i – w wielu wypadkach – przełamania bariery językowej i obyczajowej. Zadanie było modyfikowane w zależności od poziomu znajomości języka angielskiego wybranych osób.

Twórczość może być rozwijana w każdym wieku i na każdym poziomie zaawansowania językowego. Jednocześnie jej rozwój jest motywujący dla każdego, jako że daje uczniom/studentom poczucie sukcesu i wzmacnia poczucie własnej wartości, co powoduje zwiększenie motywacji wewnętrznej. Warto podkreślić pozytywną rolę więzi interpersonalnej prowadzącej ze studentami/uczniemi, która to więź umożliwia nauczycielowi odpowiednie umotywowanie ucznia do poznawania języka L2 w jak najdogodniejszych warunkach. Taka więź pozwala na stworzenie miłej atmosfery na zajęciach językowych, co jest szczególnie istotne w wypadku indywidualnego nauczania.

Wprowadzanie elementów zabawy zaciera granice między sztuczną sytuacją kreowaną w czasie zajęć a światem realnym. Wzbudza to zainteresowanie uczniów (studentów), co jednocześnie zapewnia zwiększenie motywacji zewnętrznej. Istotnie jest również zapewnienie uczniom (studentom) poczucia komfortu językowego i przekonania, że są w stanie rozwiązywać problemy komunikując się w języku obcym.

Magdalena Jałowiec-Sawicka

Czy kreatywności można się nauczyć?

Pojęcia *kreatywny nauczyciel* i *kreatywny uczeń* coraz częściej pojawiają się w dyskusjach nad nauczaniem języków obcych. Jednak nie zawsze kreatywność jest właściwie interpretowana, a przede wszystkim jeszcze zbyt rzadko wygrywa z rutyną. A przecież kreatywne podejście do organizowania procesu dydaktycznego w znacznej mierze przyczynia się do zwiększania motywacji do nauki u uczniów, a także motywacji do pracy u nauczycieli. Pod warunkiem, że nie będą oni odczuwali presji, wynikającej z konieczności bycia kreatywnym przy jednoczesnym braku wiedzy z zakresu teorii kreatywności.

Celem niniejszego wystąpienia jest prześledzenie przebiegu kreatywnego myślenia, przedstawienie warunków zewnętrznych sprzyjających kreatywnemu myśleniu, a także metod i technik, które pomagają w rozwijaniu kreatywności, aby pokazać, że można ją jak najbardziej wyćwiczyć. Istotnym elementem tych rozważań jest próba przeniesienia prezentowanych metod i technik rozwijają-

cych kreatywność do nauczania języka obcego poprzez zaproponowanie możliwości ich praktycznego wykorzystania w procesie dydaktycznym.

Monika Janicka

Wpływ środowiska społecznego i szkolnego na motywację do uczenia się języka niemieckiego (na przykładzie szkół gimnazjalnych na terenie województwa lubelskiego)

Język niemiecki jest pod względem liczby jego użytkowników drugim językiem Unii Europejskiej. Dla 18 procent obywateli Wspólnoty jest to język ojczysty. Ponadto Niemcy to nasz wschodni sąsiad, z Niemcami Polska ma liczne kontakty gospodarcze oraz kulturalne, wielu Polaków wyjeżdża do Niemiec na studia lub do pracy.

Z raportu Ministerstwa Edukacji Narodowej z roku 2005 wynika, że województwo lubelskie jest obszarem, gdzie najmniejszy odsetek uczniów, biorąc za punkt odniesienia obszar całej Polski, uczy się języka niemieckiego. Z obserwacji i rozmów wynika również, że młodzież ma słabą motywację do uczenia się tego języka, choć upatruje w jego znajomości np. szansę na lepszą pracę w przyszłości.

Niniejszy referat jest przedstawieniem założeń, przebiegu oraz uzyskanych wyników badań dotyczących wpływu środowiska na motywację do uczenia się języka niemieckiego. Przedmiotem przeprowadzonego badania jest określenie poziomu motywacji do uczenia się języka niemieckiego wśród uczniów gimnazjów, ustalenie, jaki wpływ na motywację do uczenia się języka niemieckiego ma pochodzenie geograficzne i społeczne oraz jakie możliwości wpływania na motywację do uczenia się języka niemieckiego ma środowisko szkolne. Badaniem ilościowym objęto uczniów gimnazjów z terenów województwa lubelskiego: z miasta wojewódzkiego, miast powiatowych oraz gminnych, jak również z obszarów wiejskich. Uzupełnienie badań ankietowych mają stanowić wywiady z nauczycielami.

Jolanta Janoszczyk

Jak motywuję uczniów liceum ogólnokształcącego do nauki języka niemieckiego?

Jak motywować do nauki? – to jedno z pytań najczęściej stawianych przez uczących różnych przedmiotów na wszystkich szczeblach kształcenia, nie wyłączając języków obcych. W przypadku języka niemieckiego nauczanego jako drugiego po języku angielskim, pytanie rozbrzmiewa jeszcze głośniej, gdyż jest

się tu dodatkowo konfrontowanym z odczuciem ucznia, a często i stawianym przez niego pytaniem: Po co, jeśli angielski...?

Na pytanie postawione na wstępie trudno dać jedną odpowiedź, która miałaby moc obowiązującą i niezawodną skuteczność. Po pierwsze motywacja jest sprawą indywidualną, różnie odczuwaną przez uczących się. Zależy ona między innymi od osobowości, nawyków nabytych w rodzinie, warunków nauczania, składu grupy itp. Po drugie motywacja zmienia się wraz z wiekiem, etapem uczenia się, coraz bardziej precyzowanymi planami na przyszłość, czyli ogólnie mówiąc z coraz większą dojrzałością młodego człowieka.

Te trudności nie oznaczają, iż nie powinniśmy wzbudzać w sobie nieustannie refleksji dotyczącej motywacji i wymienionych wyżej problemów i próbować pomagać uczącym się w wypracowywaniu właściwego stosunku do przedmiotu i przez to zachęcać do bardziej skutecznej pracy. Referat jest pomyślany jako podzielenie się doświadczeniami z niemal 30-letniego okresu nauczania języka niemieckiego (program rozszerzony i podstawowy) w liceum ogólnokształcącym i pokazanie różnych form pracy wspierających motywację uczniów. Będą to nie tylko prezentacje różnych form pracy na lekcji w klasie, ale też tzw. lekcje wyjazdowe, lekcje „w terenie”, projekty międzynarodowe itp. Będzie to także okazja do zaprezentowania opinii samych uczniów, czy to aktualnie uczących się języka niemieckiego w liceum ogólnokształcącym, czy też będących już absolwentami mającymi nadal kontakt z językiem, którego uczyli się w szkole. Referat zostanie uzupełniony opiniami nauczycieli i uczniów niemieckich ze szkoły ogólnokształcącej (*Max-Beckmann-Oberschule*) w Berlinie.

Wiesława Jarosz

Nauczanie języka polskiego na Białorusi (na przykładzie Mińska)

Język polski na Białorusi jest jednym z najbardziej popularnych języków obcych. Budzi zainteresowanie jako język przodków niektórych uczących się, język kraju, z którym Białoruś miała kilka wieków wspólnej historii. Obecnie Polska jako kraj należący do Unii Europejskiej kojarzy się Białorusinom z Zachodem, jest to więc dodatkową motywacją do podjęcia nauki języka polskiego.

Swoją uwagę na powyższy temat skupię na nauczaniu języka polskiego w Mińsku, gdzie w latach 2001–2004 pracowałam jako lektor w Białoruskim Uniwersytecie Państwowym, a także dodatkowo w Białoruskiej Państwowej Akademii Sztuk Pięknych i w Domu Polskim. Nauczanie języka polskiego w Białoruskim Uniwersytecie Państwowym jest realizowane poprzez następujące formy i na następujących poziomach:

- (1) Podstawowa specjalność „język polski i literatura” w ciągu 5 lat;

- (2) Jako druga specjalność dla studentów innych filologii słowiańskich i neofilologów w ciągu 2,5 roku;
- (3) Jako przedmiot obowiązkowy w programie kształcenia rusycystów i białorusystów w ciągu 1 roku;
- (4.) Kurs fakultatywny dla studentów slawistów (1–2 lata);
- (5) Nauczanie języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego dla studentów historyków (1–2 lata);
- (6) Indywidualne przygotowanie i konsultacje z języka polskiego dla magistrantów i doktorantów różnych wydziałów uniwersytetu;
- (7) Udzielanie konsultacji i przeprowadzanie egzaminów państwowych z języka polskiego dla innych uniwersytetów i organizacji państwowych Białorusi.

W Białoruskiej Państwowej Akademii Sztuk Pięknych język polski jest przedmiotem obowiązkowym dla studentów studiów dziennych i zaocznych historii sztuki i teatrologii. Nauka trwa 3 lata i kończy się egzaminem. W Domu Polskim działa Społeczna Szkoła Polonijna. W soboty i niedziele odbywają się w niej zajęcia z języka polskiego dla wszystkich zainteresowanych. W grupach spotyka się zarówno uczniów, studentów, jak i osoby dorosłe, pracujące. Można też skorzystać z działającej tam biblioteki.

Anna Jaroszevska

Motywacja we wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych

We wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych za podmiot motywacji uznac należy dziecko. Źródło motywacji stanowi natomiast w każdym przypadku wewnętrzna aktywność umysłowa dziecka zazwyczaj nacechowana pozytywnymi bądź negatywnymi emocjami. Aktywność ta może zostać wywołana wewnętrznym popędem czy potrzebą, które wynikają z indywidualnej działalności psychofizycznej dziecka. Może ona również być następstwem zadziałania czynników zewnętrznych, a więc związanych bezpośrednio z otoczeniem społeczno-kulturowym, z jakim dziecko ma kontakt.

O ile w przypadku przyswajania języka ojczystego motywy towarzyszące temu procesowi nie budzą większych wątpliwości i w przeważającym stopniu charakteryzują się naturalnością, o tyle proces uczenia się języka obcego poszerza ich krąg jednocześnie znacząco je różnicując w kontekście dziecięcej aktywności. Poza motywami wynikającymi z naturalnego rozwoju dziecka, ważną rolę zaczynają odgrywać motywy związane z dydaktyzacją procesu uczenia się.

W tym kontekście należy rozróżnić pojęcie motywacji, która stanowi względnie stałą, choć poddającą się modyfikacji, cechę jednostki od procesu motywowania wyrażającego się w (najczęściej) świadomym i aktywnym for-

mowaniu procesu nauczania. W procesie tym uczestniczą zarówno uczniowie, jak i nauczyciele, dlatego też przypisuje się mu cechę dynamiczności. Rozróżnienie to pozwala określić motywację dziecka do uczenia się języka obcego oraz poszerzania swojej wiedzy na temat innych kultur jako jeden z podstawowych celów nauczania/uczenia się. Motywowanie natomiast uznać należy w tym przypadku za środek do osiągnięcia tego celu.

Alina Dorota Jarząbek

Motywowanie nauczycieli do działania na podstawie działalności Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego

Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Niemieckiego istnieje od 1993 roku i skupia ponad tysiąc członków, nauczycieli języka niemieckiego ze wszystkich typów szkół, w tym także nauczycieli akademickich. Cele działalności stowarzyszenia skupiają się wokół inicjowania i wspierania wszelkich form badania i doskonalenia metod nauczania języka niemieckiego; ułatwianie przepływu informacji dotyczących uczenia się i nauczania języków obcych; współpraca i wymiana doświadczeń między nauczycielami języka niemieckiego w kraju i zagranicą, a także utrzymanie kontaktów i współpraca z ośrodkami nauczania języka niemieckiego na świecie.

W referacie zostanie przedstawiona działalność stowarzyszenia w ostatnich latach, która przyczyniły się do budowania jego znaczenia w kraju, a także na arenie międzynarodowej. Mimo wzrostu znaczenia stowarzyszenia od kilku lat widoczny jest spadek liczby jego członków, a także wyraźnie mniejsze zaangażowanie członków w projekty. Autorka podzieli się refleksjami na temat możliwości motywowania nauczycieli do działania w ramach struktur PSNJK.

Mariola Jaworska

Stopień autonomiczności słuchaczy kolegium a wpływ *Europejskiego portfolio językowego* na rozwój ich umiejętności autoewaluacji

W niniejszym referacie przedstawiony zostanie raport z badania, przeprowadzonego na kilkunastoosobowej grupie słuchaczy Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Szczytnie. Problematyka studium dotyczy zakresu oddziaływania pracy z *Europejskim portfolio językowym* na rozwój umiejętności autoewaluacji słuchaczy kolegium ze szczególnym uwzględnieniem zależności pomiędzy stopniem autonomiczności tej grupy uczących się a wpływem *Europejskiego portfolio językowego* na rozwój ich umiejętności oceniania siebie samego oraz postrzeganie przez nich korzyści płynących z pracy na materiale EPJ.

Izabela Jędrzejowska

Tłumaczenie jako element motywujący w dydaktyce języków obcych

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na wykwalifikowanych tłumaczy, zwłaszcza w dziedzinie prawa wspólnotowego, coraz więcej uwagi poświęca się zagadnieniom „dobrego tłumaczenia” i „dobrego tłumacza”. W kontekście nauczania języków obcych tłumaczenie można rozpatrywać w ujęciu *sensu largo*, tj., jako proces odkodowywania i zakodowywania fragmentów tekstu, jaki dokonywany jest przez osobę uczącą się na potrzeby rozumienia komunikatów językowych. Z kolei przez tłumaczenie *sensu stricto* będziemy rozumieć przedagowanie mniejszych lub większych fragmentów tekstu z języka wyjściowego na język docelowy, przy czym przekład może odbywać się z języka ojczystego na język obcy, jak i odwrotnie. Oczywistym jest fakt, iż tłumaczenie nie jest i nigdy nie będzie stanowiło podstawowego elementu w dydaktyce języków obcych. Jednakże wydaje się, iż potencjał motywacyjny, jakiego nośnikiem są ćwiczenia oparte na tłumaczeniu fragmentów tekstu, nie jest efektywnie wykorzystywany w nauczaniu, a czasem wręcz zupełnie ignorowany.

Przekład wprowadzany jako element uzupełniający czy też urozmaicający zajęcia dydaktyczne jest korzystny na wielu płaszczyznach. Obserwacje poczynione w ramach zajęć lektoratowych języka angielskiego pozwalają wysunąć następujące wnioski:

- przekład na poziomie fraz i zdań rozwija świadomość językową studenta, który większą uwagę poświęca analizie „struktury głębszej” tekstu – poszukiwanie znaczenia komunikatu w oderwaniu od jego „struktury powierzchniowej (uzmysłowienie faktu, iż znaczenie wypowiedzi nie ma nic wspólnego z arytmetyczną sumą znaczenia jej poszczególnych elementów składowych; poszukiwanie znaczenia metaforycznego, idiomatycznego itd.),
- studenci dobrze czują się w roli „tłumacza – pomocnika” dla słabszych studentów – pozytywna interakcja między studentami, której towarzyszy poczucie satysfakcji dla „studenta – tłumacza”,
- uświadomienie, iż dla każdego rodzaju tłumaczenia (także na potrzeby komunikacji w życiu codziennym) nadrzędny jest jego aspekt teleologiczny (celowościowy).

Powyższe uwagi nie wyczerpują podjętej problematyki, a jedynie prezentują bardzo skromny jej zarys.

Jedynak, Małgorzata

Rola motywacji ucznia niewidomego w nauce języka obcego – Studium przypadku niewidomej nauczycielki angielskiego

Nauczaniem oraz uczeniem się języków obcych w środowisku osób niepełnosprawnych wzrokowo zajmuje się tyfloglottodydaktyka (z greckiego *tyflos* – niewidomy). Ta stosunkowo nowa dziedzina nauki dąży do wyjaśnienia wielu zjawisk zachodzących w świecie ucznia niewidomego czerpiąc z dorobku innych nauk takich jak pedagogika, psychologia czy neurolingwistyka. Motywacja jest jednym z kluczowych zagadnień pozwalających zrozumieć różnice w osiągnięciach językowych pomiędzy uczniami. Uczeń niepełnosprawny wzrokowo ma na swojej drodze znacznie więcej przeszkód od widzącego ucznia, a pomimo tego, jak pokazują liczne przykłady, ma on często przewagę nad tym drugim, szczególnie w zakresie opanowywania fonetycznych aspektów języka obcego. Osiągnięcie tej przewagi jest możliwe dzięki odpowiednio wykształconej motywacji, która może pomóc niewidomej osobie potraktować znajomość języka obcego jako kompensację deprywacji sensorycznej, psychologicznej czy społecznej.

Niniejsza prezentacja opiera się na wynikach uzyskanych z obserwacji oraz rozmowy z niewidomą osobą profesjonalnie zajmującą się nauczaniem języka angielskiego. Jej indywidualna historia pokazuje, że połączenie różnych strategii uczenia z ogromną motywacją potrafią zagwarantować sukces ucznia w opanowaniu wszystkich umiejętności językowych. Opisany przypadek pokazuje również, że stwierdzenie iż niewidomych należy uczyć tylko mówienia i słuchania jest przejawem dyskryminacji ze strony osób widzących. Znaczący udział w sukcesie ucznia niewidomego ma nauczyciel, którego rola nie powinna ograniczać się tylko do nauczania, ale przede wszystkim do zmotywowania ucznia i rozwijania w nim postawy autonomicznej.

Motywowanie ucznia może polegać na wskazaniu mu ogromnych możliwości związanych nie tylko z tradycyjnymi zawodami takimi jak masażysta czy stroiciel instrumentów, ale również z profesją tłumacza lub nauczyciela języków obcych. Rozwijanie autonomii ucznia niewidomego może być osiągnięte przez wykorzystanie nowoczesnej technologii w postaci syntezatorów mowy i linijek Brajlowskich, które umożliwiają uczniowi dostęp do informacji w Internecie.

*Andrzej Kaczmarek***Rola języka obcego jako narzędzia poznawczego w szkole**

W opanowaniu języka obcego zasadnicze znaczenie odgrywają czas ekspozycji i aktywność uczącego się. Zwielokrotnienie efektywnego wpływu tych czynników napotyka w "tradycyjnych" programach szkolnych na istotne ograniczenia. Bardzo zachęcające wydają się za to efekty programów opartych na nauczaniu dwujęzycznym, zwanych również programami immersyjnymi lub opartymi na integracji językowo-przedmiotowej. Zasadniczą zaletą tych programów jest znaczne wydłużenie czasu kontaktu z językiem obcym poprzez używanie go na zajęciach z różnych przedmiotów. Jednak bardziej zasadnicze znaczenie wydaje się odgrywać zmiana roli języka obcego, który staje się niezbędnym narzędziem autentycznej (tj., niesymulowanej) komunikacji oraz intelektualnym narzędziem zdobywania wiedzy. Szereg badań wskazuje na związane z tym zmiany w postawach i zachowaniach uczniów. Posługują się oni z reguły szerszym zakresem strategii uczenia się i strategii komunikacyjnych, aktywniej uczestniczą w interakcjach, wykazują się większą elastycznością i sprawnością intelektualną, a przy tym cechuje ich większa otwartość kulturowa. Status języka obcego wręcz wymusza odpowiednie zmiany w postawie i motywacji w stosunku do języka, którego nie można już traktować jako jeden z wielu przedmiotów szkolnych. Opanowanie tego języka staje się istotnym warunkiem kontynuowania ogólnej edukacji.

W warunkach polskich taki właśnie statut języka obcego nasuwa jednak wiele pytań. W jaki sposób kształcić kompetencję dwujęzyczną w społeczeństwie monolingwalnym? Czy zbudowanie skutecznego systemu kształcenia dwujęzycznego jest możliwe dla różnych języków? Jak na motywację uczniów może wpływać dobór przedmiotów przeznaczonych do nauczania w języku obcym? Czy korzystne efekty nauczania widoczne będą zarówno w nauczaniu języka jak i w nauczaniu innych przedmiotów? Jak można doprowadzić do integracji dydaktyk przedmiotowych i glottodydaktyki? To ostatnie pytanie wydaje się kluczowe w uczynieniu z języka obcego skutecznego narzędzia w nabywaniu wiedzy nie tylko szkolnej.

*Justyna Karoń***Analiza błędów fonetycznych studentów i roku filologii angielskiej w odniesieniu do typów motywacyjnych**

Przedmiotem referatu jest pokazanie korelacji występującej pomiędzy błędami fonetycznymi popełnianymi przez studentów pierwszego roku filologii angielskiej, a ich wewnętrznym poziomem motywacji. Referat jest oparty o trwający

jeden rok akademicki cykl badań błędów fonetycznych przeprowadzony na studentach pierwszego roku i ma na celu przedstawienie stopniowego zanikania błędów fonetycznych wraz ze zachodzącymi zmianami poziomów motywacji i coraz bardziej świadomym i analitycznym podejściem do pozyskiwanej wiedzy.

Podział poziomów motywacji jest przedstawiony w odniesieniu do klasyfikacji rodzajów motywacji na motywację typu przetrwaniowego, motywację społeczną oraz motywację kognitywną. Jest to zgodne z założeniem, iż jest możliwe przejście uczących się z niższych poziomów motywacyjnych, reprezentowanych przez motywację typu przetrwaniowego i motywację społeczną, do najwyższego poziomu motywacji określanego jako motywacja kognitywna. Wedle tego kryterium, motywacja kognitywna jest najbardziej złożonym rodzajem motywacji i odpowiada za czynienie świadomych i systematycznych wysiłków w celu uzyskania jak największej biegłości w zakresie języka obcego.

Dzięki motywacji kognitywnej nauka języka staje się celem samym w sobie, a uczący się podejmuje rozmyślnie działania, by osiągnąć znajomość języka jak najbardziej zbliżoną do ideału. W tym ujęciu motywacja kognitywna jest nierozzerwalnie połączona ze świadomym uczeniem się.

Wedle przeprowadzonych badań i ich wyników można zaobserwować, że motywacja kognitywna w połączeniu z założeniami świadomego uczenia się znajduje także odzwierciedlenie w nauce fonetyki języka obcego, kiedy to uczący się, po otrzymaniu wskazówek dotyczących prawidłowej artykulacji dźwięków, jest w stanie samodzielnie pracować nad wymową i regularnie dążyć do jej poprawy. Celem nauczania jest więc wykształcenie w uczącym się zachowań oraz potrzeb, które umożliwią mu jak najszybsze przejście niższych poziomów motywacyjnych i osiągnięcie motywacji kognitywnej.

Beata Karpeta-Peć

Otwarte formy uczenia się i nauczania języków obcych – relacja z badań

Główne otwarte formy uczenia się i nauczania, takie jak praca niesterowana, praca w formie przystanków uczenia się, praca według planu tygodnia czy praca projektowa, charakteryzują się otwartą strukturą odnośnie wyboru zadań, określania tempa pracy, doboru partnerów w procesie uczenia się, miejsca pracy i sposobów jej wykonywania.

Celem badań, z których relację stanowi niniejszy referat, jest analiza i interpretacja problemu otwartych form uczenia się i nauczania języków obcych ze szczególnym uwzględnieniem autonomii ucznia. Badania należą z punktu widzenia glottodydaktyki do podłużnego typu badań diagnostycznych. Z punktu widzenia pedagogiki są one rodzajem badań stosowanych, praktycznych: prak-

tyczne badania edukacyjne. Decydującą rolę odgrywają badania jakościowe z elementami badań ilościowych.

W kontekście celu i przedmiotu badań, główny problem badawczy wyrażają pytania: „W jaki sposób otwarte formy uczenia się i nauczania wykorzystywane systematycznie na lekcjach języków obcych wpływają na uczniów?” oraz: „W jaki sposób otwarte formy pracy stosowane systematycznie na lekcjach języków obcych przyczyniają się do rozwoju autonomii uczniów?”.

Badania objęły ogółem 33 uczniów jednej klasy gimnazjalnej. Gromadzenie danych empirycznych trwało trzy lata. Obraz całości badań własnych współtworzą wyniki badań grupowych oraz indywidualnych. Analizie poddano zarówno aspekt osobowy, jak i strukturalny, dynamiczny oraz materialny każdej z czterech otwartych form pracy.

Katarzyna Karpińska-Szaj

Motywacja jako konsekwencja działań dydaktycznych (na przykładzie pracy z uczniem z dysfunkcją mowy na lekcji języka obcego)

Nauka języka obcego może spełniać cele terapeutyczne, tj., przyczynić się do rozwoju kompetencji językowo-komunikacyjnych poddanych rewalidacji w języku pierwszym (narodowym). Przyjmując taką tezę, należy zastanowić się, w jaki sposób uczeń z dysfunkcją mowy może wpisać naukę języka obcego do osobistego projektu terapeutycznego zmierzającego do samodzielnego monitorowania, wytworzenia nawyków w nieustannym wzbogacaniu i czuwaniu nad rozwojem kompetencji językowych zarówno w języku obcym jak i narodowym. Nie bez znaczenia jest tutaj uznanie motywującej wartości nauki języka obcego w sytuacji, gdy przyswajanie języka narodowego jest utrudnione (a nawet zaburzone).

W referacie odwołuję się do koncepcji motywacji zaproponowanej przez metodologię *gestion mentale* (kierowania umysłem), która w przeciwieństwie do wielu teoretycznych opisów tego zjawiska w psychologii poznawczej, rozumiana jest jako wynik (a nie przyczyna) doświadczeń w uczeniu się. Poszczególne kroki dydaktyczne podjęte przez nauczyciela języka obcego w celu pobudzenia i wzmocnienia motywacji w sytuacji, kiedy przyswajanie języka wiąże się z ogromnym wysiłkiem ze strony osoby uczącej się, zostaną przedstawione na przykładzie pracy z uczniem z zaburzeniami mowy.

Magdalena Kasprzak

Wartość kształcąca ewaluacji sumatywnej w kontekście studiów neofilologicznych

Europejski system opisu kształcenia językowego w swojej szeroko zakrojonej koncepcji, wyznacza teoretyczne jak i praktyczne ramy procesu nauczania/uczenia się języków obcych. Niesie on również ze sobą istotne zmiany dotyczące podejścia wobec ewaluacji, która niezależnie od funkcji, jaką się jej przypisuje, powinna stać się przede wszystkim integralną częścią procesu gлотodydaktycznego i wpisywać się w tzw. perspektywę osobistą ucznia, tzn. być skierowaną na osobę uczącą się a nie na uzyskany przez nią rezultat.

W referacie postaram się przybliżyć specyfikę sytuacji egzaminu ustnego z praktycznej nauki języka francuskiego na pierwszym roku filologii romańskiej, co pozwoli na lepsze zrozumienie podłoża problemu braku wyraźnej korelacji między kształcącym modelem procesu nauczania/uczenia proponowanym w ciągu roku akademickiego a sytuacją egzaminacyjną, charakteryzującą się jego zachwianiem. Tak zarysowany problem będzie stanowił punkt wyjścia do zaproponowania kilku rozwiązań dydaktycznych mających na celu wpisanie sytuacji egzaminacyjnej (a więc a priori ewaluacji sumatywnej) do osobistego projektu uczeniowego studenta neofilologii.

Agnieszka Klawon

Zjawisko *Neue Deutsche Welle* w prasie popularnej i tekstach naukowych

Referat poświęcony został zjawisku kulturowemu, jakim jest *Neue Deutsche Welle* we współczesnej muzyce niemieckiej. Inspirację do jego powstania stanowiły przede wszystkim dokonania zespołów tworzącym w tym nurcie nie przed dwudziestu laty, lecz utwory z ostatnich pięciu lat. Wystąpienie uwzględnia stronę społeczną i kulturową tego zagadnienia, przede wszystkim jednak zwraca uwagę na jego aspekt językowy, na powrót do tworzenia w rodzimym języku, odejście od anglojęzycznych tekstów (wbrew tendencji anglizowania niemczyzny).

Autorka koncentruje się na sposobie werbalizowania przeżyć, formułowania myśli przy zastosowaniu zróżnicowanych środków leksykalnych. Teksty młodych twórców, utrzymane w konwencji z pogranicza stylu ogólnego i potocznego, umożliwiają prowadzenie wieloaspektowej analizy tekstu. Referat stanowi zarazem propozycję doboru kryteriów badawczych, określających najtrafniej to zjawisko.

Ewa Konopka

Ameryka nieznana. Opowiadania pisarek amerykańskich w nauczaniu języka angielskiego w szkole średniej

Większość nauczycieli języka angielskiego, przygotowujących uczniów do matury, boryka się z problemem niewystarczającej ilości materiałów do ćwiczenia rozumienia tekstu czytanego. Pomimo coraz bogatszej oferty repetytoriów i testów maturalnych, wydawanych przez angielskie i polskie wydawnictwa, ilość i różnorodność dostępnych tekstów nie zaspokaja potrzeb uczniów, którzy chcą zdawać maturę na poziomie rozszerzonym, a co za tym idzie, nauczycieli, którzy z takimi uczniami pracują. Biorąc pod uwagę fakt, że język obcy nie powinien być poznawany poza określonym kontekstem kulturowym, warto byłoby sięgnąć do tekstów źródłowych, które są rzadko wykorzystywane w nauczaniu języka angielskiego w szkole średniej, a które są osadzone w realiach kulturowych krajów anglojęzycznych, a mianowicie do tekstów literackich.

Niniejszy referat podejmuje próbę odpowiedzi na dwa pytania: (1) dlaczego wykorzystanie krótkich tekstów literackich mogłoby dobrze motywować uczniów do rozwijania umiejętności rozumienia tekstu czytanego i (2) dlaczego można by do tego celu wykorzystywać opowiadania pisarek amerykańskich pochodzenia południowo-amerykańskiego lub azjatyckiego, które przedstawiają kulturę Stanów Zjednoczonych z perspektywy mniejszości narodowych. Kultura białej, anglosaskiej i protestanckiej Ameryki znana jest w Polsce z mediów i filmów, dlatego wydaje się, że zetknięcie z tekstami literackimi, prezentującymi Amerykę z perspektywy mniejszości narodowych, zmotywowałoby polskich uczniów do odkrywania nieznanego oblicza USA i w konsekwencji zachęciłoby ich do uczenia się języka angielskiego.

Karolina Kotorowicz

Sprawność słuchania w kontekście akademickim: próba definicji konstruktów i techniki pomiaru.

Przedmiotem niniejszego referatu jest sprawność słuchania w kontekście akademickim, pojmowana jako umiejętność rozumienia wykładów i będąca niezbędnym elementem kompetencji komunikacyjnej uczniów szkół wyższych. Rozumienie wykładów nabiera szczególnego znaczenia w przypadku studentów neofilologii, dla których słuchanie wykładów jest ściśle związane ze sprawnością rozumienia ze słuchu w języku obcym. Dlatego też interesującym wydaje się pytanie, czy rozumienie wykładów jest odrębną sprawnością, wymagającą

specjalnych technik nauczania, czy też w dużej mierze zależy od ogólnej sprawności rozumienia ze słuchu, którą uczniowie już opanowali.

Referat rozpoczyna się definicją pojęcia *academic listening*. W tym celu autorka powołuje się na dwa modele określania konstruktów proponowane przez Bucka (2001): definicja oparta na umiejętnościach (*competence-based construct definition*) oraz definicja oparta na zadaniu (*task-based construct definition*).

Następnie, autorka podejmuje próbę operacjonalizacji konstruktów, której podstawą są dwie taksonomie sprawności niezbędnych do zrozumienia wykładu akademickiego, przedstawione przez Richardsa (1983) i Powersa (1986). Zawierają one między innymi: identyfikowanie celu, zakresu i tematu wykładu, odróżnianie głównych myśli od informacji szczegółowych, wyciąganie wniosków dotyczących związków pomiędzy częściami wykładu oraz poszczególnymi informacjami, rozpoznawanie wskaźników dyskursu sygnalizujących strukturę wykładu czy też zachowanie danych zawartych w wykładzie w formie notatki.

Druga część referatu dotyczy ewaluacji sprawności słuchania w kontekście akademickim. Autorka opisuje kolejne etapy tworzenia narzędzia badawczego, jakim jest test sprawdzający zrozumienie wykładu. Etapy te obejmują: wybór tekstów, przygotowanie zadań testowych oraz przeprowadzenie badania pilotażowego.

Justyna Kowal

Głusi i ich języki obce a motywacja do nauki

Określana na 50 tys. osób grupa użytkowników Polskiego Języka Migowego to Głusi Polacy, dla których język polski jest językiem drugim, często nawet obcym, ze względu na niedostępny kanał komunikacyjny (foniczno-audytywny). Na drodze do prawomocnego uznania ich za mniejszość językowo – kulturową, a ich języka za *język* w sensie prawnym i językoznawczym (w warunkach polskich), przed społecznością tą stoją wyzwania dotyczące równoprawnego udziału w kulturze, edukacji, życiu społecznym, które mogą być zagwarantowane jedynie poprzez osiągnięcie kompetencji w języku ojczystym (tu: polskim), co dla większości osób Głuchych (głuchych kulturowo i językowo) oznacza bycie skazanym na trudno osiągalną dwujęzyczność.

Wprowadzenie obowiązku nauki języków obcych do szkół dla niesłyszących pokazało, że w zakresie pozafonicznym Głusi chłoną ten język w tempie zaskakująco szybszym niż język polski, a dotyczy to przede wszystkim tych uczniów, którzy opanowali język migowy w trybie naturalnej/niefORMALNEJ akwizycji. Mniej lub bardziej znaczących przyczyn takiej sytuacji można upa-

trywać w kilku kontekstach, z których motywacyjny wydaje się najmocniejszy. Motywacje te różnią się jednak od tych, które kierują słyszającymi rówieśnikami.

Wprowadzenie języków obcych do szkół dla Głuchych w Europie stanowiło impuls do refleksji językoznawczej, a dyskusja nad ich nauczaniem w istocie rozwinęła kontekst uczenia się przez Głuchych ich własnych języków narodowych (fonicznych) jako obcych (drugich), co pociągnęło za sobą konsekwencje w postaci zmiany postrzegania języków narodowych i sposobu ich nauczania.

Analizy polskich programów nauczania dla niesłyszących oraz zawartości podręczników języka polskiego dla nich wykazują, że są one zbudowane tak pod względem zawartości językowej, jak i obudowy metodycznej w sposób niezgodny z zasadami nauczania języka obcego. Założenia programowe nie uwzględniają tej perspektywy istnienia języka polskiego dla Głuchych. Model edukacyjny nie odwołuje się do języka pierwszego uczniów – Polskiego Języka Migowego. W tym kontekście, o czynnikach motywujących uczniów Głuchych do nauki języków obcych, efektach nauczania języka angielskiego i jednocześnie polskiego w kontekście języka obcego chciałabym opowiedzieć.

Renata Koziel

Motywująca rola tekstów poezji konkretnej na lekcji języka obcego

Celem niniejszego wystąpienia jest wskazanie na motywujący aspekt pracy z tekstami poezji konkretnej na lekcji języka niemieckiego. Najpierw więc, zostaną przedstawione zalety ich stosowania na lekcji języka obcego a następnie omówione przykłady najciekawszych produktywnych form ćwiczeń, które zostaną przyporządkowane do poszczególnych faz pracy z tekstem.

W kolejnym punkcie zaprezentujemy praktyczne zastosowanie tych technik na przykładzie wybranych tekstów poezji konkretnej, przy czym szczególna uwaga zostanie poświęcona technikom pisania kreatywnego, w których dzieło literackie służy uczniowi jako wzór do napisania własnego tekstu. Przedstawione zostaną także wyniki badań empirycznych potwierdzających efektywność tych strategii.

Agnieszka Krajewska, Ida Wrzesień

Techniki motywacyjne w rozwijaniu sprawności pisania

Odpowiednia motywacja studentów jest bardzo ważnym czynnikiem w nauce pisania. Niestety, większość istniejących podręczników nie przedstawia odpowiedniej do zainteresowań uczniów czy studentów filologii tematyk. Zaprezen-

tujemy zwięźle teorię dotyczącą strategii poprzedzających pisanie i ich praktycznego użycia.

Następnie, przedstawimy przegląd technik, jakie mogą zostać użyte do motywowania studentów, takich jak: dostosowywanie autentycznych materiałów, użycie humoru, kontekstualizacja zadań, oraz użycie Internetu (platforma *Modle*). Prezentacja jest oparta na pilotażowym badaniu na temat technik poprzedzających pisanie przeprowadzonym na grupie studentów.

Jarosław Krajka

Nauczyciel języka obcego jako twórca środowiska uczenia się – problemy motywacji nauczycieli tworzących materiały nauczania na odległość

Wraz z wzrastającą dostępnością Systemów Zarządzania Nauką służących do konstruowania materiałów i kursów nauczania mieszanego lub na odległość, przy coraz większym zapotrzebowaniu na tego typu materiały w różnych sektorach edukacyjnych, wydaje się konieczne wprowadzenie problematyki konstruowania multimedialnych cyfrowych środowisk uczenia się do procesu kształcenia nauczycieli języków obcych. Umiejętności redagowania materiałów, tworzenia ścieżek uczenia się czy moderowania już gotowych kursów nabyte na studiach umożliwią przyszłym nauczycielom skuteczne funkcjonowanie w rzeczywistości edukacji językowej XXI wieku.

Przedmiotem niniejszego referatu będzie specyfika procesu konstruowania motywującego środowiska uczenia się na odległość w nauczaniu mieszanym z wykorzystaniem wybranego Systemu Zarządzania Nauką. Studenci III roku filologii angielskiej w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie oraz I roku studiów magisterskich lingwistyki stosowanej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie brali udział w procesie tworzenia cyfrowych materiałów dydaktycznych oraz zostali poddani badaniu ankietowemu mającemu na celu poznanie ich motywacji, potrzeb i problemów dla określenia przyszłych kierunków kształcenia nauczycieli języków obcych.

Agnieszka Kubiczek

Wpływ motywacji na proces nauki języka obcego według modelu przetwarzania informacji językowych

Noam Avram Chomsky mówił, że jeśli człowiek chce się uczyć, to będzie osiągać rezultaty, niezależnie od tego, jak złe czy dobre metody stosuje nauczyciel. Motywacja jest zatem jednym z uwarunkowań potrzebnych do zaistnienia procesu akwizycji języka. Inny czynnik, bez którego proces ten nie jest możliwy,

stanowi kontakt z docelowym językiem (w formie pisemnej i ustnej), który daje dostęp do tzw. *inputu*, będącego podstawą przyswajania języka polegającego na przetwarzaniu i zachowywaniu informacji językowych oraz ich aktywacji w momencie posługiwania się językiem. Motywacja jest czynnikiem, który może ten proces uruchomić, przyspieszyć i uczynić efektywniejszym, natomiast jej brak może go wręcz zablokować.

Celem referatu jest przedstawienie wpływu motywacji na poszczególne fazy przetwarzania informacji w czasie nauki i używania języka oraz sformułowanie wniosków dla nauczania języków obcych w szkole.

Radosław Kucharczyk

Motywacja a interakcja. w poszukiwaniu związków przyczynowo-skutkowych (na przykładzie języka francuskiego jako obcego)

Jednym z głównych celów współczesnej glottodydaktyki jest nabycie przez uczniów szeroko rozumianych kompetencji interakcyjnych. Dlatego też referat otworzy krótka prezentacja pozajęzykowych elementów składowych zjawiska interakcji i ich dydaktycznych implikacji. Zostanie poruszony problem ram przestrzennych i czasowych interakcji, jej celów (wewnętrznych i zewnętrznych), a także jej uczestników. Wszystkie te elementy stanowią części składowe kontekstu pozajęzykowego, a więc są konieczne do właściwego zinterpretowania danej sytuacji komunikacyjnej.

O ile dawniej pojęcie interakcji dotyczyło głównie komunikacji ustnej, dzisiaj obejmuje ono prawie wszystkie kanały komunikowania się. Referat jednak będzie traktował o interakcji wyłącznie jako o sprawności mówienia. Dlatego zostanie krótko scharakteryzowany kod, jakim jest język mówiony, a także techniki nauczania mówienia na zajęciach języka obcego (nauczanie autonomiczne *vs* nauczanie immersyjne). Tę część referatu zamknie krótka prezentacja modelu wypowiedzi ustnej, ukazująca, jakie działania powinni podjąć nauczyciele, którzy chcą rozwinąć u swoich uczniów interakcyjną sprawność mówienia.

Jako że dzisiejsza pedagogika powinna być zorientowana na osobę ucznia (a nie jak wcześniej na nauczyciela, czy też stosowaną metodę), zagadnienie motywacji stanowi integralną część procesu nauczania języka obcego. W kolejnej części referatu zostaną przeanalizowane czynniki motywujące uczniów do nabywania wyżej wymienionych kompetencji (zarówno cechy nabyte i wrodzone, jak i te związane z wiekiem uczniów), a także rola, jaką powinien odegrać nauczyciel, który chce wykształcić kompetencję interakcyjną u swoich uczniów. Zostanie również poruszona kwestia strategii uczenia się i strategii komunika-

cyjnych, które wydają się być niezbędne zwłaszcza w przypadku komunikowania w języku niemacierzystym.

Wyżej wymienione zagadnienia teoretyczne zostaną zilustrowane analizą zadań interakcyjnych, przeprowadzonych wśród młodzieży licealnej na lekcji języka francuskiego.

Katarzyna Kukowicz-Żarska

Język nowych mediów a proces nauczania języków obcych

Język tzw. nowych mediów jest obecnie zjawiskiem na tyle rozpowszechnionym, iż można je rozpatrywać już nie tylko jako fenomen językowy, lecz także społeczny. Wywiera on znaczny wpływ nie tylko na inne rejestry danego języka, powodując ich przemiany i rozwój, lecz także przenika przez różne grupy społeczne, niosąc ze sobą różnorodne zagrożenia lub szanse. Nie można jednoznacznie ocenić, że jest to wpływ czysto pozytywny czy też negatywny, gdyż zjawisko to jest zbyt różnorodne. Można jednak stwierdzić, iż tak znaczne rozpowszechnienie języka nowych mediów, szczególnie wśród młodzieży, może wpływać znacząco na naukę zarówno języka ojczystego jak i języków obcych. Niniejszy referat ma na celu ukazanie światła i cienia języka nowych mediów w kontekście nauczania języków obcych, a w szczególności języka niemieckiego.

Małgorzata Kurek

Aspekt motywacyjny i kompetencyjny wykorzystania źródeł i narzędzi elektronicznych w samokształceniu językowym

Rola technik komputerowych w dydaktyce jest częstym tematem publikacji kierowanych do nauczycieli języków obcych. Dużo rzadziej poruszany jest problem tego, w jaki sposób komputer może wspomóc ucznia w procesie samokształcenia językowego. Tymczasem jest to zagadnienie tym ważniejsze, że poza salą lekcyjną komputer coraz częściej stanowi dominującą formę kontaktu ucznia lub studenta z tekstem i, ogólnie rzecz biorąc, informacją. W zależności od motywacji, kompetencji i poziomu autonomii uczącego się, komputer może też znacznie wspomóc samodzielne doskonalenie umiejętności językowych.

W pierwszej części niniejszego referatu pokrótce przedstawione zostaną te funkcje i aplikacje środowiska komputerowego, które mogą zostać wykorzystane przez ucznia (a także nauczyciela) w pracy własnej nad rozwijaniem kompetencji językowej. Omówiona zostanie m.in. rola autentycznych tekstów elektronicznych, źródeł referencyjnych i korpusów językowych. Szczególna uwaga

zwrócona zostanie na kompetencje niezbędne do ich właściwego wykorzystania, a także ewentualne błędy i problemy. W części drugiej autorka przedstawi wyniki badań własnych na temat wykorzystania narzędzi elektronicznych w samokształceniu językowym przez studentów filologii angielskiej na poziomie kolegiальnym, ze szczególnym naciskiem na różnice pomiędzy deklarowanymi poglądami i rzeczywistymi zachowaniami.

Hadrian Lankiewicz

Wykorzystanie materiałów przygotowywanych przez uczniów lub studentów jako czynnika motywacyjnego podczas zajęć językowych

Promocja autonomii, czy autonomizacja (Wilczyńska) procesu nauki języka obcego promująca dwupodmiotowość procesu dydaktycznego stawia przed nauczycielem zupełnie nowe wyzwania i zadania. Stopniowe przejmowanie przez ucznia lub studenta kontroli nad treścią materiału dydaktycznego i celami, jakim ma on służyć uzależnione jest przede wszystkim od czynników motywujących wszelkie działania uczącego się.

Teoretyczne rozważania w obrębie teorii atrybucji i motywacji osiągnięć stanowią bezpośrednie ogniwo pomiędzy wzmacnianiem systemu kontroli ucznia/studenta i motywującym myśleniem (Benson). Mimo swojej wielowymiarowości i złożoności motywacja wydaje się być tym czynnikiem, nad którym nauczający posiada pewien stopień kontroli (Hedge). Badania potwierdzają wysoką korelację pomiędzy umotywowaniem uczącego się i osiąganymi rezultatami nauki, stąd rozwijanie motywacji należy uznać za zasadniczy czynnik procesu dydaktycznego, zwłaszcza odnoszącego się do autonomizacji w odniesieniu do kontroli nad nauczanymi treściami.

Autor referatu stawia sobie za cel: po pierwsze, zaprezentowanie uwarunkowań uzasadniających potrzebę wykorzystania materiałów przygotowywanych przez uczniów lub studentów podczas zajęć językowych; po drugie, przedstawienie walorów motywacyjnych proponowanego rozwiązania; po trzecie, dokonanie wstępnej taksonomii takich materiałów z podaniem przykładów i możliwości ich wykorzystania w klasie; po piąte, prezentację badania opartego o lekcje z wykorzystaniem materiału generowanego przez studentów; po szóste, określenie strat i zysków wynikających z zaangażowania uczących się w przygotowywanie materiału językowego dla celów ich własnej edukacji językowej. Wnioskiem końcowym referatu jest propozycja opracowania podręcznika motywującego ucznia (studenta) do działań twórczych w zakresie materiału językowego do wykorzystania w klasie, który uwzględniłby zasadę podmiotowości ucznia i przejmowania przez niego kontroli nad nauczanymi treściami.

Grażyna Lewicka

Motywacja do kreatywnych wykonań kognitywnych uczących się z perspektywy konstruktywistycznej teorii poznania

Zgodnie z konstruktywistyczną teorią poznanie świata ma charakter subiektywny. Wszystkim sygnałom, które odbierają nasze zmysły, znaczenie nadaje autonomicznie funkcjonujący mózg ludzki. Oznacza to, że wyobrażenia nie są mimetycznymi odbiciami rzeczywistości, lecz konstruuje je mózg. Poznanie przebiega w interakcji z otoczeniem, stąd też ważnym warunkiem uczenia się jest interakcja i komunikacja. Indywidualizacja procesu glottodydaktycznego przy jednoczesnej intersubiektywizacji w trakcie interakcji i komunikacji daje optymalne podstawy do pozytywnego motywowania uczących się w procesie akwizycji języka drugiego i dalszych.

Joanna Lewińska

Rola motywacji w autoedukacji oraz w rozwijaniu obcojęzycznych sprawności receptywnych

Dzięki zdolnościom poznawczym, możliwości zapisywania napływających informacji z zewnątrz w pamięci długotrwałej oraz krótkotrwałej człowiek tworzy określony układ poznawczy, w skład którego wchodzi struktury poznawcze. W definicjach schematów w odniesieniu do własnej osoby używa się pojęcia autoschematy.

Autoschematy zawierają jednostkową, osobową wiedzę na temat własnych doświadczeń i przeżyć, pełnią ważną funkcję autoregulacyjną, a także ułatwiają jednostce kodowanie oraz przetwarzanie informacji o sobie. Oprócz aspektów poznawczych autoschematy posiadają również wartości ewaluatywne, tak więc mogą stać się podstawą poczucia własnej wartości. Z kolei walory emocjonalno-motywacyjne autoschematów sprawiają, iż wywierają wpływ na plany i aspiracje ludzi oraz ich postępowanie.

Uświadomienie sobie powodów, czyli motywów, dla których jednostka podejmuje działanie, jest niezwykle istotne w procesie autoedukacji, bowiem optymalny poziom motywacji osoby uczącej się wyzwala procesy autoedukacyjne, inicjuje proces samodzielnego przyswajania wiedzy, a także skłania do stałego podejmowania wysiłku w celu zdobywania informacji. Przyjęcie postawy autoedukacyjnej wyrażającej się w samodzielnej recepcji informacji zależy od osobistych celów, zamiłowań oraz zainteresowań.

Szczególną rolę w kształtowaniu postawy autoedukacyjnej odgrywa sposób motywowania uczniów do dalszej pracy nad obcym językiem docelowym. Motywowanie uczniów staje się bardziej skuteczne, jeśli uczniowie potrafią okre-

ślić cele uczenia się. Proces świadomego uczenia się języka obcego z jasno skonkretyzowanymi celami zwiększa efektywność nauki. Poznanie czynników motywacyjnych ułatwia samorealizację oraz podnosi jakość samokształcenia – rozumianego jako główny nurt autoedukacji. Celem referatu jest ukazanie roli uświadomionych motywów w rozwijaniu receptywnych sprawności obcojęzycznych w trakcie przyswajania wiedzy w języku obcym, a także w regulacji własnej aktywności autoedukacyjnej.

Krystyna Łęska

Uczeniowska samoocena i samopoznanie w oparciu o wyniki testów z języka obcego

Uczniowie osiągający bardzo dobre rezultaty w nauce przypisują na ogół swoje sukcesy innym przyczynom niż uczniowie, którzy zwykle odnoszą porażki i którym rzadko udaje się uzyskać dobrą ocenę. Dzieje się tak, dlatego że każdy stara się interpretować swoje osiągnięcia lub ich brak w sposób, który pozwala zachować poczucie własnej wartości i dobre samopoczucie. Jest to zgodne z teorią atrybucji, która zakłada, że modyfikacje zachowań ludzkich są związane z samooceną i ze sposobem, w jaki postrzegamy siebie. Samoocena i samopoznanie wpływają na interpretację naszych porażek i sukcesów, które mogą być spowodowane przez czynniki wewnętrzne (zdolności i wysiłek) lub zewnętrzne (szczęście, pech i stopień trudności wykonywanych zadań). Ponadto, przyczyny porażek i sukcesów mogą mieć charakter stały, niezmienny lub niestały i zmieniający się oraz są postrzegane jako możliwe do kontrolowania lub takie, na które nie można mieć wpływu.

W swojej prezentacji przedstawię wyniki badania, które dotyczy sposobu, w jaki uczniowie interpretują przyczyny swoich porażek i sukcesów przy rozwiązywaniu zadań na sprawdzianach pisemnych z języka obcego. Pokażę, w jakim stopniu sukces jest przypisywany zdolnościom i włożonemu wysiłkowi, a w jakim szczęściu i poziomowi trudności zadań oraz czy porażka jest przypisywana czynnikom znajdującym się poza kontrolą ucznia.

Sposób postrzegania porażek i sukcesów ma olbrzymi wpływ na motywację. Decyduje on o ilości wysiłku włożonego w podobne zadania w przyszłości. Zatem słabe oceny ze sprawdzianów mogą wpłynąć negatywnie na wysiłek włożony w przygotowanie się do kolejnych podobnych zadań.

Daria Łęska-Osiak

Nieustanne samokształcenie oraz wrodzony talent nauczyciela języków obcych jako naturalne czynniki zapobiegające wypaleniu zawodowemu

Referat porusza dwie niezmiernie ważne kwestie pedagogiczne. Po pierwsze, kwestię wrodzonego talentu nauczyciela, a następnie codzienny „obowiązek” pracy nad rozwojem swoich umiejętności dotyczących nauczanego języka. Kombinacja tych dwóch czynników jest jedyną możliwością zapobiegania wypaleniu zawodowemu, co więcej, jeśli obie te kwestie zaistnieją, wypalenie zawodowe nie ma możliwości powstania.

Istotnym zagadnieniem jest zrozumienie, co kryje się pod pojęciami talentu nauczyciela oraz jego samokształcenia. Nauczanie to jednoczesne powodowanie oraz obserwowanie zmian w świadomości ucznia. Według tej definicji należy stwierdzić, że talent nauczyciela to jego wrodzona zdolność do powodowania rozwoju umysłowego ucznia oraz jednoczesna potrzeba i chęć sprawdzenia czy rzeczona zmiana (rozwój) realnie zaistniała.

Kwestia samokształcenia nauczyciela, to jego nieustanna praca nad sobą i nauczaniem językiem. Język ten odgrywa niejako dwojaką rolę w procesie samokształcenia nauczyciela. Po pierwsze, jako przedmiot nauczany powodujący rozwój w kwestii lingwistycznej (zakres słownictwa czy struktur gramatycznych itp.). Po drugie, nauczany język oraz materiały używane podczas pracy, np. autentyczne teksty, stanowią źródło nowych informacji i faktów, które stawiają nauczyciela języków obcych w unikalnej pozycji osoby, której wiedza z różnorodnych dziedzin rozwija się przez całe zawodowe życie.

Cel prezentowanego referatu to bliższe zapoznanie słuchaczy z istotą oraz ważnością wyżej wymienionych czynników, które uniemożliwiają zaistnienie problemu wypalenia zawodowego. Dodatkowo poruszona zostanie kwestia motywacji uczniów, gdyż talent nauczyciela i jego ciągle samokształcenie mają na nią bezpośredni wpływ. Istotnym jest jednak problem zrozumienia, co oznacza i jak „rodzi się” motywacja ucznia. Niewłaściwym jest określenie wszelkich technik motywacyjnych, które mają za zadanie niejako wzbudzać motywację.

Motywacja ucznia to jego wewnętrzna, naturalna potrzeba rozwoju, uczenia się i tworzenia. Powstaje ona wewnętrznie w toku nauki na określonym jej etapie lub może nie zaistnieć w ogóle. Nauczyciel wykonując swoją pracę najlepiej jak potrafi może jedynie czekać i zauważyć czy motywacja zrodziła się w uczniu czy nie. Natomiast wszelkie gry, zabawy i inne techniki motywacyjne nie są w stanie jej zwiększyć.

Przy takim rozumieniu motywacji ucznia, można zauważyć, że naturalny talent nauczyciela i jego doksztalcenie się mogą wpłynąć na jej zaistnienie. Ponadto, stanowią one podstawę do prawidłowego wykonywania zawodu pedagoga oraz przeciwdziałają wypaleniu zawodowemu.

Aleksandra Lyp-Bielecka

Czy wykorzystanie technologii informacyjnej na lekcji języka obcego może zwiększyć motywację uczniów?

W referacie przedstawione zostaną niektóre z licznych możliwości zastosowania technologii informacyjnej w nauczaniu i uczeniu się języków obcych, takie jak wykorzystanie plików dźwiękowych typu *podcast*, blogów, czy też platform e-learningowych (*Moodle*) itp., a więc usług i narzędzi oferujących dostęp do autentycznych materiałów językowych, umożliwiających bądź usprawniających w znacznym stopniu komunikację między nauczycielem a uczącymi się bądź też uczącymi się między sobą, zachęcających do wymiany informacji i wygłaszania własnych opinii na forum oraz ułatwiających proces integracji grupy, a tym samym przyczyniających się (zazwyczaj) w znacznym stopniu do zwiększania motywacji uczniów do nauki danego języka obcego.

Iwona Machowicz

Motywacja na ćwiczeniach translacyjnych i receptywno-dyskursywnych, czyli wachlarz osobiście sprawdzonych metod i przeprowadzonych ćwiczeń

Przedmiotem referatu jest analiza praktycznych doświadczeń z zajęć translacyjnych i receptywno dyskursywnych ze studentami lingwistyki stosowanej (II rok). Za punkt wyjścia do rozważań na temat motywacji na wyżej wymienionych rodzajach zajęć posłużą wyniki ankiety przeprowadzonej wśród studentów, którzy w sposób opisowy odpowiedzieli na następujące pytanie: „Jakie rodzaje ćwiczeń motywują Państwa, a jakie nudzą i sprawiają, że Państwa motywacja do aktywnego i kreatywnego udziału w zajęciach spada?”. Znany i przewidywalny schemat prowadzenia zajęć ma negatywny wpływ na stopień motywacji i postawę studentów. Dlatego należy proponować szeroki wachlarz ćwiczeń i zadań urozmaicających zajęcia, wspierających kreatywność, zachęcających do poszukiwań najlepszych rozwiązań (zajęcia translacyjne), a tym samym motywujących do pracy.

W wystąpieniu przedstawione zostaną ćwiczenia przygotowane do bloku tematycznego „Biopaliwa” (zajęcia translacyjne). Następnie zostaną przedstawione i omówione czynniki motywujące do konfrontacji z trudnym tematem na kolejnych jego etapach, jak również komentarze studentów. W drugiej części wystąpienia przedstawiona zostanie strategia realizacji tematu „Bieda w bogatym kraju w nowoczesnym świecie – sprzeczność czy fakt?” – na zajęciach dyskursywno-receptywnych. W dalszej części w sposób szczegółowy omówione zostaną czynniki motywujące takie np., jak przejmowanie konkretnych ról i zadań, aktywność studentów, możliwość wyboru miejsca prezentacji itp.

Udostępnione zostaną wyniki tego mini projektu – prace studentów. Ostatnim elementem referatu będzie aspekt „publicznej” krytyki i sposobu oceniania na zajęciach oraz (de)motywuujący charakter takich działań.

Renata Majewska

Czytanie jako umiejętność kluczowa w nauczaniu dwujęzycznym

Referat ma na celu udowodnienie, że właśnie rozwijanie sprawności czytania ma kluczowe znaczenie w nauczaniu dwujęzycznym. Na początku sprecyzuje się pojęcie nauczania dwujęzycznego oraz przedstawi jego specyfikę, obejmując typowe problemy uczniów z tym związane. Nakreśli się znaczenie umiejętności czytania dla zdobywania wiedzy w ogóle i w języku obcym w szczególności.

Ponadto zostaną omówione też strategie czytania oraz sposoby ich rozwijania istotne dla zdobywania wiedzy w tym kontekście w zależności od nauczanego przedmiotu. Szczególna waga zostanie nadana czytaniu tekstów podręcznikowych w języku obcym, krytycznemu podejściu do źródeł internetowych oraz czytaniu kontrastywnemu tekstów paralelnych bądź zbliżonych w językach obcym i ojczystym.

Anna Maj-Szyngłarewicz

Definicja wybranych certyfikatów językowych i ich roli w procesie nauczania języka angielskiego w ramach lektoratu w aspekcie języka specjalistycznego

Przedmiotem omówienia w niniejszym referacie będą następujące zagadnienia:

1. Język specjalistyczny:
 - 1.1. Przedstawienie i określenie głównych założeń, w tym struktury egzaminu dla certyfikatów:
 - *BEC Preliminary, BEC Vantage, BEC Higher,*
 - *LCCIEB* (poziomy 1, 2, 3, 4)
 - *TELC – Certificate in English for Business Purposes Intermediate (B1), Certificate in English for Business Purposes Advantage (B2)*
 - *ICFE*
 2. Propozycje materiałów dydaktycznych i suplementów do wykorzystania przy przygotowaniu słuchaczy do statystycznie najczęściej wybieranych egzaminów.
 3. Kierunek *International Business and Finance* jako przykład wdrażania przygotowania do egzaminu *Certificate in English for Business Purposes Advantage* w praktyce.

4. Propozycja wyboru certyfikatu w odpowiedzi na potrzeby i wymogi studentów uczących się języka angielskiego w ramach lektoratu.

Teresa Mastalerz

Dyscyplina i motywacja są nierozzerwalne – podstawy psychologiczne i parę uwag praktycznych

W niniejszym referacie omówione zostaną następujące zagadnienia:

- Błędy nauczycieli;
- Zapobieganie błędom;
- Reagowanie na błędy;
- Opis ucznia sprawiającego kłopoty;
- W jaki sposób uczeń kłopotliwy wpływa na otoczenie;
- Czterostopniowe działanie nauczyciela;
- Skąd biorą się problemy z dyscypliną wg TM;
- Zarządzanie zespołem klasowym;
- Stwarzanie dobrej atmosfery;
- Sylwetka nauczyciela i rodzaje ról, jakie pełni w klasie;
- Cztery powody kłopotów z dyscypliną;
- Zaspokajanie potrzeb ucznia;
- Dziewięć czynników motywujących;
- Co składa się na dobrą lekcję;
- Kilka myśli na pożegnanie;
- Porady z mojej praktyki.

Maria Michalik

Motywacje i motywowanie uczniów z klasach dwujęzycznych w liceum i w gimnazjum

W klasach dwujęzycznych język francuski jest nauczany w dużej liczbie godzin tygodniowo i dodatkowo używany w nauczaniu innych przedmiotów. Uczniowie wybierający te klasy są dość ambitni i chętnie uczą się języka. Jednak specyfika tych klas stawia uczniom wysokie wymagania, do których spełnienia staramy się ich motywować na różne sposoby.

Przede wszystkim jest to wpisane w organizację klas dwujęzycznych, w których na każdym etapie nauki języka uczą przynajmniej dwaj (a w liceum trzej) nauczyciele, w tym zawsze lektor. W połowie i na końcu gimnazjum oraz liceum uczniowie piszą ogólnopolski test mający na celu sprawdzenie i porównanie ich umiejętności. Proponujemy uczniom projekty interdyscyplinarne oraz

w obrębie jednego przedmiotu, podczas których uczniowie przygotowują samodzielnie wybrane zagadnienia a następnie przedstawiają je w klasie a także w szkole, np. podczas „Dni Frankofonii”.

Każdego roku organizujemy szkolny festiwal teatrów obcojęzycznych. Jest to wspaniała okazja do nauczania języka w sposób niekonwencjonalny i uczniowie chętnie z niej korzystają. Jednak na podstawie przeprowadzonej przez mnie ankiety i obserwacji uważam, że tym, co najbardziej wpływa na pozytywną motywację uczniów jest dobra i życzliwa atmosfera na lekcjach w połączeniu z konsekwencją i regularnym egzekwowaniem wiedzy przez nauczycieli. Ponad 60% uczniów uważa, że częste sprawdzanie wiadomości jest konieczne w utrzymaniu pozytywnej motywacji do nauki języka. Wielu uczniów zwraca też uwagę, że stosowanie zróżnicowanych środków dydaktycznych na lekcjach bardzo motywuje do nauki języka.

Zdecydowanie największą popularnością wśród uczniów cieszy się sfera komunikacji. Ćwiczenia związane z mówieniem są najchętniej wykonywane w przypadku 50% uczniów, zaś najmniej chętnie uczą się oni gramatyki. Uczniowie osiągają pozytywną motywację także dzięki ocenie opisowej ich osiągnięć w postaci komentarza nauczyciela. Można wysnuć stąd wniosek, że motywacja wewnętrzna, której uczniom nie brakuje, aby dała efekty, musi iść parze z konsekwentnym i wymagającym motywowaniem ze strony nauczycieli.

Anna Michońska-Stadnik

Motywacja według emisyjnej tomografii pozytronowej

Rezultaty badań naukowych nie potwierdzają jednoznacznie zależności pomiędzy odniesieniem sukcesu w przyswajaniu i uczeniu się języka obcego a inteligencją, rozumianą w sposób tradycyjny. Wynika z tego, między innymi fakt, że opanowywanie języka nie jest tylko i wyłącznie procesem kognitywnym, usadowionym w zwojach kory mózgowej.

Dzięki obserwacji aktywności mózgu wiemy, że porozumiewanie się w języku obcym posiada solidną podstawę limbiczną. System limbiczny składa się, między innymi, z ciała migdałowatego, systemu dopaminowego oraz obwodowego układu nerwowego i jest odpowiedzialny za dążenia, pragnienia, emocje i motywację. Jednocześnie system ten ocenia użyteczność motywacyjną oraz znaczenie emocjonalne bodźców, takich jak na przykład potrzeba znajomości języka drugiego/obcego.

Referat ten spróbuje przedstawić w syntetyczny sposób istotę motywacji językowej z punktu widzenia nowoczesnej neurolingwistyki.

Krystyna Mihułka

Wpływ treści kulturo- i krajoznawczych na wzmocnienie motywacji u studentów filologii obcych

Celem niniejszego referatu jest próba ukazania problemu wzmocnienia motywacji do nauki i studiowania języka obcego z perspektywy samych studentów filologii obcych. Referat opierający się w szczególności na wynikach badania, przeprowadzonego wśród studentów filologii germańskiej i angielskiej ukazuje, co zdaniem studiujących wpływa na ich motywację podczas studiów, jak również na to, które treści nauczania, oferowane podczas studiów filologicznych, postrzegane są przez nich samych jako szczególnie motywujące. Zaznaczyć należy, iż w sposób najobszerniejszy przedstawione i omówione zostały treści kulturo- i krajoznawcze.

Referat ukazuje nowe (?) wyzwania przed którymi stają nauczyciele języków obcych (w tym także nauczyciele akademicy), by móc sprostać oczekiwaniom studentów, uczynić swoje zajęcia bardziej atrakcyjnymi, a przez to zmotywować ich do dalszej nauki i studiowania języka i kultury kraju docelowego.

Maria Morawiec

Studiuję medycynę i uczę się polskiego!

Na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród studentów studiujących medycynę w języku angielskim w Śląskiej Akademii Medycznej starałam się określić zakres podstawowego materiału z zakresu słownictwa i gramatyki w nauczaniu języka polskiego. Przeprowadziłam także analizę materiału podręcznikowego pod kątem potrzeb studentów i ich oczekiwań.

W referacie przedstawię wyniki tych ankiet, a także materiały własne ukazujące specyfikę nauczania języka polskiego w naszych warunkach. W programie studiów medycznych jest język polski, jednak, zmniejszona ilość godzin przeznaczonych na te zajęcia nie wpływa korzystnie na efektywność nauczania. Równocześnie silna motywacja uczących się języka w naturalnym środowisku jest szansą dla nauczyciela wykorzystania tego potencjału i stwarza możliwość wyjścia naprzeciw bieżącym potrzebom językowym studentów. Na ile jesteśmy w stanie sprostać temu wyzwaniu?

Dorota Morawska-Walasek

Technologie informacyjne – motywacja i kreatywność w akademickim nauczaniu języka angielskiego

Wykorzystanie technologii informacyjnych w edukacji, zwłaszcza Internetu, od dawna stanowi przedmiot zainteresowania wielu nauczycieli i znalazło duże grono zwolenników. Nie trudno jednak zauważyć, iż dotychczasowa e-edukacja opiera się głównie na założeniu, że Internet to przede wszystkim *źródło* informacji. Studenci i nauczyciele zachęceni są do korzystania z gotowych już materiałów bądź adaptowania ich na potrzeby danej lekcji czy zajęć.

Przedmiotem niniejszego referatu jest prezentacja nowego rodzaju wykorzystania Internetu określanego mianem Sieci 2.0. Jest to sieć, która ‘żyje własnym życiem’. Jej cechą charakterystyczną jest zaangażowanie użytkowników w tworzenie treści, gdyż to użytkownicy bezpośrednio generują zawartość sieci.

Wiemy, że nasi studenci to tzw. *digital learners* – uczniowie, którzy od urodzenia funkcjonują w świecie technologii cyfrowej. Biorą udział w internetowych forach dyskusyjnych, mają własne strony WWW, udostępniają w Internecie swoje zdjęcia. Pojawiły się też nowe, interaktywne narzędzia, takie jak *blogi*, *wiki*, *podkasty*. Rodzi się więc pytanie: dlaczego nie wykorzystać technologii i umiejętności, które nasi studenci już posiadają i z których chętnie korzystają, do *kreatywnego* tworzenia i uczenia w języku obcym? W niniejszym referacie autorka postara się przybliżyć najciekawsze z punktu widzenia nauczania języka obcego narzędzia sieci 2.0 oraz przedstawić niektóre praktyczne rozwiązania takiego kreatywnego wykorzystania Internetu.

Dorota Nowacka

Dziecko nadpobudliwe na lekcji języka obcego

Zespół nadpobudliwości psychoruchowej, nazywany ADHD, nie jest opisywany jako zaburzenie procesu uczenia się. Niemniej jednak zaburzenia uwagi, nadmierna ruchliwość i impulsywność, które charakteryzują większość dzieci z ADHD w znacznym stopniu utrudniają przyswajanie wiedzy czy też funkcjonowanie w szkole. Dzieci z ADHD postrzegane są jako nieposłuszne (nie wypełniają poleceń nauczyciela), gorsze (niezmiernie rzadko mogą pochwalić się wysokimi osiągnięciami szkolnymi), izolowane od otoczenia rówieśników (bývają agresywne i bezczelne).

Obecna tendencja do nauczania języków obcych małych dzieci w szkołach podstawowych i przedszkolach oznacza konieczność starannego zaplanowania kursu językowego z uwzględnieniem specyficznego sposobu motywowania dzieci z ADHD oraz pracy nauczyciela nad podtrzymaniem motywacji i uwagi

tychże uczniów przez całą lekcję i kurs językowy. Sfera motywacji ma bezpośredni wpływ na wyniki w nauce; ważny jest zatem staranny wybór *strategii motywacyjnych* wykorzystywanych w nauczaniu języków obcych dzieci z ADHD. W znacznym stopniu opierają się one na motywach: *bezpieczeństwa, osiągnięć, zyskania uznania* nauczyciela, rówieśników oraz rodziców.

Agnieszka Olszewska

Funkcja emocjonalno-motywacyjna filmu jako środka dydaktycznego w procesie nauczania języka obcego

Motywacja uczniów jest podstawowym celem nauczyciela. W procesie nauczania to właśnie uczeń jest osobą najważniejszą. Jego aktywność może zostać obudzona poprzez zastosowanie odpowiednich bodźców. Czynnikiem motywującymi są między innymi sposób przedstawienia materiału oraz sposób jego przekazania. Bardzo atrakcyjnymi środkami dydaktycznymi są w tej chwili media. Nie da się ukryć, że stały się one niezbędnym elementem procesu kształcenia.

Środkiem multimedialnym szerzej omawianym w moim referacie jest film. Wyróżniam dwie metody wykorzystania go w nauczaniu języka obcego, w tym wypadku języka niemieckiego. Film jest przede wszystkim tekstem kultury w komunikacji interkulturowej oraz narzędziem pokazującym autentyczne sytuacje językowe. Wykorzystanie filmów powstałych w niemieckim obszarze kulturowym zaznajamia ucznia z kulturą danego obszaru a także dostarcza mu konkretnych sytuacji językowych.

Uczeń oglądając film analizuje słownictwo i co najistotniejsze uczy się jego użycia, co dzięki atrakcyjności wizualnej staje się jeszcze przyjemniejsze a tym samym również efektywniejsze. Z drugiej strony film może być również narzędziem w pracy z uczniem. Opracowanie scenariusza, reżyseria, odtwarzanie przez uczniów konkretnych ról, czyli poszczególne kroki realizacji filmu wymagają od ucznia zaangażowania emocjonalnego, co bezpośrednio wpływa na jego motywację do nauki.

W referacie swoim przedstawię przykłady filmów niemieckich, służących jako źródło informacji o historii, kulturze i obyczajowości niemieckiego obszaru kulturowego a także konkretne metody pracy z tymi filmami oraz metody pracy nad filmem – kolejne poziomy produkcji filmu wspólnie ze studentami w ramach nauki języka niemieckiego. Prezentowane przeze mnie przykłady są jednocześnie ważnym głosem w dyskusji nad zjawiskiem motywacji w nauczaniu.

Małgorzata Pamuła

Jak stać się refleksyjnym nauczycielem języka obcego? – Rozwijanie strategii uczenia się u studentów poprzez wykorzystanie *Europejskiego Portfolio Językowego* u studentów filologii romańskiej, specjalność nauczycielska

Nowe standardy dla studiów filologicznych dla kierunków nauczycielskich znacznie ograniczyły ilość godzin praktycznej nauki języka, dlatego chcąc utrzymać wysoki poziom znajomości języka, jaki zakładany jest na końcu cyklu trzyletnich studiów zawodowych – C1 i na końcu drugiego cyklu SUM – C2, konieczne jest zwiększenie efektywności uczenia się języków. Wymaga to nie tylko modyfikacji planów studiów, proponowanych treści, ale przede wszystkim przygotowania studentów do skuteczniejszego uczenia się poprzez rozwijanie u nich umiejętności refleksyjnego podejścia do nauki.

Zastosowane na studiach uniwersyteckich długofalowe programy rozwijające samoregulację i autonomię pokazują, że podjęte działania są skuteczne i przynoszą rezultaty w postaci zwiększenia efektywności uczenia się (Kaldeway, Korthagen 1995). W trakcie ich realizacji korzysta się z wielu różnorodnych narzędzi, a jednym z nich może być *Europejskie portfolio językowe*.

W roku akademickim 2006/07 na Filologii Romańskiej Akademii Pedagogicznej w Krakowie jest realizowany pilotażowy projekt badawczy mający na celu rozwijanie strategii uczenia się u studentów poprzez wykorzystanie *Europejskiego portfolio językowego*. W badaniu biorą udział studenci drugiego roku specjalności nauczycielskiej (studia zaoczne). Studenci pracują z *Europejskim portfolio językowym* dla szkół ponadgimnazjalnych i studentów oraz przygotowują własne plany uczenia się języka francuskiego. Wyniki tego projektu zaprezentowane zostaną w moim wystąpieniu.

Urszula Paprocka-Piotrowska, Jolanta Krieger-Knieja

Motywacje studentów neofilologii: od kandydata do absolwenta

W proponowanym wystąpieniu pragniemy przedstawić wyniki ankiet przeprowadzonych w roku akademickim 2006/07 wśród populacji studentów kierunków językowych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (studia magisterskie / licencjackie, stacjonarne, lata I–V, filologie: angielska, germańska, romańska, słowiańska, rosyjska a także polska i klasyczna oraz lingwistyka stosowana). Badanie dotyczyło motywacji studentów w podejmowaniu studiów na kierunkach językowych.

Zasadniczym punktem proponowanej refleksji jest nie tylko odpowiedź na pytanie o przyczyny sprawcze wyboru tzw. kierunków językowych: (neo)filologicznych i językoznawstwa stosowanego, ale także rozważenie tego *czy i jak* zmienia się motywacja studentów w czasie trwania nauki. Pozwoli to, mamy nadzieję, zasugerować nauczycielom języków jak adaptować programy studiów oraz materiały dydaktyczne do zmieniających się potrzeb uczących się.

Mirosław Pawlak

Motywacja jako proces. Teoria, implikacje dydaktyczne i perspektywy badawcze

Przeglądając dostępną literaturę przedmiotu łatwo można odnieść wrażenie, że motywacja to statyczny atrybut uczących się, który nie podlega modyfikacjom wraz z upływem czasu. Taki stan rzeczy dobrze odzwierciedlają często przywoływane a jednocześnie nieco uproszczone podziały motywacji na pozytywną i negatywną, integrującą i instrumentalną czy wewnętrzną i zewnętrzną. Sugerują one, że można łatwo określić motywy kierujące uczącymi się i na tej podstawie wyciągać wnioski dotyczące ich szans na osiągnięciu sukcesu w nauce języka obcego czy też podejmować działania mające na celu podniesienie poziomu ich motywacji.

Wyniki przeprowadzonych w ostatnich latach badań poświęconych wpływowi parametrów wykonywanych zadań na charakter i intensywność motywacji pokazują jednak wyraźnie, że jest to czynnik o charakterze dynamicznym, charakteryzujący się dużą zmiennością przez cały okres nauki. Stąd też pełniejsze zrozumienie roli motywacji w przyswajaniu języka obcego wymaga jej postrzegania nie tylko jako *produktu*, ale przede wszystkim jako *procesu*, który podlega ciągłej ewolucji pod wpływem czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Takie ujęcie motywacji odnaleźć można w modelu zaproponowanym przez Dörnyei'a i Ottó (1998), który pokazuje, w jaki sposób pragnienia uczących się stanowią podstawę do wyznaczania celów i ich przekuwania w zamierzenia, jak te zamierzenia przekształcają się w konkretne działania i w końcu, w jaki sposób są one poddawane ewaluacji.

Celem referatu jest pokazanie, że przyjęcie tego wciąż niedocenianego spojrzenia na rolę motywacji w nauce języka obcego niesie ze sobą ważne implikacje dydaktyczne i powinno skutkować modyfikacją celów i metodologii badań empirycznych w tym zakresie. Z jednej bowiem strony, trzeba założyć, że na kolejnych etapach nauki kluczową rolę będą odgrywać zmieniające się motywy, co musi znaleźć odzwierciedlenie w działaniach podejmowanych przez nauczyciela. Z drugiej natomiast, uchwycenie zmian w procesie motywacji oraz określenie odpowiedzialnych za nie czynników wymaga uzupełnienia badań po-

przeczynnych badaniami podłużnymi, doboru odpowiednich sposobów zbierania danych oraz umiejętnej ich integracji.

Agnieszka Pawłowska

Rola błęd językowego w rozwijaniu samooceny i motywacja uczących się

Współczesny świat podlega nieustannym zmianom, stawiając człowiekowi coraz to nowe wyzwania. Ten zaś musi być w stanie samodzielnie pogłębiać wiedzę, podnosić kwalifikacje zawodowe oraz zdobywać nowe doświadczenia, co implikuje potrzebę wspierania autonomii uczącego się na lekcji języka obcego, m.in. poprzez rozwój jego zdolności do autoewaluacji, a zatem autokontroli i autokorekty. Cel ten można osiągnąć, wykorzystując świadomie błędy językowe w procesie dydaktycznym. Wówczas błędy, które niestety nierzadko uznawane są wyłącznie za zjawisko negatywne, zaczynają być postrzegane z nieco innej perspektywy i stają się czynnikiem motywującym do dalszej pracy nad językiem, zwłaszcza, gdy po pewnym czasie pozwalają na zaobserwowanie pożądanых postępów.

Ewa Piechurska-Kuciel

Lęk przed czytaniem i pisanem w języku obcych u uczniów z symptomami dysleksji rozwojowej

Dysleksja rozwojowa to specyficzne trudności w uczeniu się, które cechują problemy z dokładnym i/lub płynnym rozpoznawaniem słów i słabe umiejętności pisania i czytania. Problemy te mają szczególne znaczenie w procesie akwizycji języka obcego, który wytwarza poczucie lęku i wątpliwości, gdy uczniowie starają się wyrazić swoje dojrzałe poglądy za pomocą języka, którym nie posługują się biegle (Young & Kimball 1995). W takiej sytuacji uczniowie z dysleksją wydają się mieć większe trudności, niż uczniowie bez deficytu językowego, ponieważ poziom ich świadomości fonologicznej, który może być adekwatny do akwizycji języka macierzystego, okazuje się niewystarczający w uczeniu się języka obcego (Ganschow & Sparks 1995). Można zatem sądzić, że z powodu słabej świadomości fonologicznej i ogólnych problemów w czytaniu i pisaniu, uczniowie z objawami dysleksji cierpią na silny lęk w pisaniu i czytaniu w języku obcym.

Celem badania jest weryfikacja następujących hipotez:

- Uczniowie z objawami dysleksji odczuwają wyższy poziom lęku w pisaniu i czytaniu

- Te dwa typy lęku są silnie skorelowane z powodu językowej natury ich deficytu w uczeniu się

Próba badawcza składała się z 393 uczniów opolskich szkół średnich (średnia wieku: 17.5 lat). Na podstawie pomiaru poziomu symptomów dysleksji (Vinegrad 1994), próbę podzielono na kwartyle:

- niższy (≤ 22): grupa 142 osób bez objawów dysleksji (ND)
- wyższy (≥ 26): 105 osób z objawami dysleksji (D). Kwartyle środkowe wyłączono z dalszych badań.

Dane zebrano za pomocą kwestionariusza składającego się ze skal mierzących poziom objawów dysleksji (Vinegrad 1994), lęku w pisaniu (Daly & Miller 1975) i lęku w czytaniu (Lee 1999). Badanie odbyło się w grudniu 2003 i styczniu 2005.

Wyniki testu t studenta wskazują, że osoby z symptomami dysleksji cierpią na znacznie silniejsze poziomy lęku w czytaniu, a zwłaszcza w pisaniu w języku obcym w porównaniu do osób bez symptomów dysleksji. Ponadto, zaobserwowano silny związek pomiędzy lękami obu typów u osób z dysleksją ($r=.47$, $p=.0000$), a o wiele mniejszy u uczniów bez objawów dysleksji ($r=.17$, $p=.0000$).

Uczniowie z dysleksją cierpią na silne problemy emocjonalne (Alcott 2003), które dają się zauważyć w odniesieniu do lęku na tle sprawności językowych, które są szczególnie słabe u takich osób, ponieważ mają swe źródło w ich ogólnie wyższym lęku językowym, jak i w samym deficycie uczenia się, który ma podłoże językowe. Wydaje się, że uczniowie tego typu oprócz nauczania j. obcego dostosowanego do ich potrzeb, jak instrukcja wielozmysłowa (Schneider 1999) lub eksplicytne nauczanie związków typu głoska-litera (Sparks et al. 1997), wymagają także specjalnego wsparcia emocjonalnego oraz obdarzenia większą kontrolą nad procesem lekcyjnym, co znacznie wzmocni ich motywację do uczenia się języka obcego.

Paweł Plusa

Walory poznawcze i kształcące tekstów francuskiego języka specjalistycznego medycyny – adaptacje i próba ewaluacji glottodydaktycznej

Przedmiotem niniejszego referatu jest opis czynności dydaktycznych wykonanych w semestrze letnim 2007 w ramach zajęć seminarium specjalizacyjnego grupy studiów magisterskich. Zasadniczym celem zaplanowanych procedur glottometrycznych jest staranne zaprojektowanie serii zajęć lektoratowych dla studentów medycyny lub grupy lekarzy zainteresowanych poznaniem lektu specjalistycznego języka francuskiego. Adaptacje wybranych tekstów i ćwiczeń

dotyczą skryptu *Pratiques du français medical* Bożeny Jakimczyk pracownika dydaktycznego Akademii Medycznej w Gdańsku. Powyższe warsztaty metodyczne stanowią próbę ewaluacji przydatności glottodydaktycznej podręcznika, jego walorów poznawczych i kształcących, ze zwróceniem szczególnej uwagi na przewidywany przebieg percepcji terminologii fachowej.

Krzysztof Polok

Testy jako instrumenty glottodydaktyczne

W czasach, gdy pojęcie akwizycji języka powszechnie rozumiane jest jako proces, a więc seria działań świadomie rozłożonych w czasie, pojęcie świadomego uczestnictwa ucznia w działaniach przyswojenia sobie struktur i pojęć nabiera istotnego znaczenia. Chodzić to, przede wszystkim, będzie o wdrożenie takich technik nauczających, aby uczeń sam chciał uzyskać jak najwięcej podczas swoich kontaktów z językiem. W grę wchodzić więc będzie zaproponowanie uczniowi takich technik kontaktu z językiem, które odsuną na bok rutynę, nudę i szarą lekcyjną rzeczywistość, jakże często goszczącą na wielu lekcjach języka obcego. Oczywiście, działania tego typu są możliwe, przy spełnieniu jednak wszelkiego typu warunków wstępnych.

Artykuł przedstawia sposoby wykorzystania testów językowych jako instrumentów glottodydaktycznych, jednocześnie wskazując na ich istotną funkcję motywacyjną. Stosowanie testów językowych jako pro-lingwalnych instrumentów motywacyjnych (w odróżnieniu od powszechnie znanych i stosowanych funkcji oceniających) pozwala na wyzwolenie wśród uczniów elementów rywalizacji, sportowej złości i ambicji, a więc tych elementów działania, które bezpośrednio łączą się z różnymi odcieniami motywacji integracyjnej. Artykuł omawia sposoby wykorzystania testów językowych w tego typu pro-lingwalnych działaniach glottodydaktycznych.

Magdalena Potocka

Materiały autentyczne w nauczaniu gramatyki języka obcego – wzmocnienie czy osłabienie motywacji?

Nauczanie języka na filologii obcej jest w większości przypadków podzielone na sektory: osobno prowadzone są zajęcia z języka mówionego, języka pisanego oraz gramatyki. Odmienny charakter takich zajęć wpływa nie tylko ze specyfiki danej „dziedziny”, ale też z założeń, jakie stawia sobie prowadzący.

Na przykładzie zajęć z gramatyki szczególnie jaszkrawo widać, jak motywacja zarówno studentów, jak i prowadzącego, wpływa na jakość nauczania i ucze-

nia się. Ze względu na ogrom materiału, jaki uczący się muszą opanować, pierwszym zadaniem prowadzącego jest zrealizowanie programu – co nierzadko odbywa się kosztem urozmaicenia zajęć. W rezultacie często studenci przedmiot „Praktyczna Nauka Języka – gramatyka” kojarzą z zajęciami monotonnymi, szablonowymi i nieatrakcyjnymi.

Problematyka referatu opiera się na zajęciach *Praktyczna Nauka Języka Hiszpańskiego – gramatyka* dla studentów pierwszego roku filologii hiszpańskiej w pierwszym semestrze. Głównym celem było nauczenie gramatyki języka hiszpańskiego do poziomu określonego w programie studiów. Środkiem do celu było takie przygotowanie zajęć, by same w sobie stanowiły one motywację dla studentów. Zajęcia miały być nie tylko owocne, ale również ciekawe. Autorka referatu podejmuje próbę zanalizowania przeprowadzonych zajęć pod kątem oceny, czy częste korzystanie z materiałów autentycznych wzmocniło motywację studentów, czy też ją osłabiło. Przytacza przykłady nadmiernego nagromadzenia materiałów autentycznych oraz szkodliwych skutków takiego nagromadzenia dla motywacji studentów. Podaje również w jakich przypadkach materiały autentyczne skutecznie i z powodzeniem zastąpiły podręcznik i kompendia gramatyczne.

Autorka podzieli się swoim doświadczeniem a także wiedzą zdobytą na kursach metodyki nauczania języka hiszpańskiego jako obcego. Celem referatu jest z jednej strony wykazanie niebezpieczeństw zbyt częstego sięgania po materiały autentyczne a z drugiej – podkreślenie, w jaki sposób właściwe stosowanie takich materiałów może zwiększyć efektywność zajęć.

Ewa Półtorak

Wykorzystanie programów narzędziowych w procesie nauczania/uczenia się języka obcego

Celem mniejszej prezentacji jest analiza wybranych programów narzędziowych umożliwiających tworzenie ćwiczeń interaktywnych do nauki języka obcego na przykładzie języka francuskiego.

Rozwój technologii informacyjnej i komunikacyjnej pozwala nauczycielom na wzbogacenie dotychczas stosowanych różnorodnych pomocy dydaktycznych o nowe środki wspomagające proces nauczania/uczenia się języka obcego. Wśród bogatej oferty pomocy multimedialnych szczególnym zainteresowaniem cieszą się ćwiczenia interaktywne. Obok gotowych ćwiczeń dostępnych w internetowej ofercie dydaktycznej znaleźć można również programy narzędziowe, które umożliwiają nauczycielom samodzielne tworzenie różnorodnych typów ćwiczeń stosownie do wybranych przez nich kryteriów i celów pedagogicznych.

W czasie prezentacji podjęta zostanie próba odpowiedzi na następujące pytania:

- (1) Z jakich programów narzędziowych dostępnych w darmowej ofercie internetowej mogą korzystać nauczyciele języków obcych?
- (2) Jakie są atuty, walory pedagogiczne i techniczne oraz możliwości zastosowania proponowanych programów?

Anita Pytlarz

Motywująca rola Europejskiego portfolio językowego – doświadczenia studentów filologii romańskiej w poznawaniu języków i kultur

Konieczność rozwijania umiejętności językowych oraz wrażliwości (inter)kulturowych wynika z wielokulturowości otaczającego nas świata. Organizacje europejskie, rozumiejąc znaczenie powyższych zagadnień, podejmują od wielu lat konkretne działania, mające na celu wspieranie wielokulturowości i edukacji językowej w taki sposób, aby różnorodność językowa i kulturowa nie była przeszkodą w komunikacji, ale źródłem wzbogacania się i wzajemnego, pełnego zrozumienia. Rolą edukacji XXI wieku staje się przygotowanie do *życia razem* w poszanowaniu odmiennych kultur i języków.

Rada Europy od początku swego istnienia interesuje się powyższymi zagadnieniami i podejmuje konkretne przedsięwzięcia, dążąc do zachowania i rozwoju wspólnego dziedzictwa europejskiego. Zdając sobie sprawę z bogactwa jakie kryje językowa i kulturowa różnorodność Starego Kontynentu, od wielu lat promuje kształcenie wielojęzyczne i międzykulturowe, dzięki którym łatwiejsze staje się wzajemne zrozumienie, komunikacja, a także zmniejszają się wszelkie przejawy nietolerancji, ksenofobii i rasizmu.

Opracowane zgodnie z Zasadami i Wytycznymi Rady Europy, *Europejskie portfolio językowe* (EPJ) stało się uznanym przez specjalistów narzędziem dydaktycznym mającym na celu wspieranie, upowszechnianie i podkreślanie wartości różnojęzyczności oraz zdobywanie doświadczeń interkulturowych na każdym poziomie nauczania–uczenia się. Biorąc pod uwagę fakt, iż to nowatorskie narzędzie ma służyć również rozwijaniu autonomii i motywacji ucznia warto zastanowić się nad jego rolą w procesie nauczania–uczenia się języków obcych. Problem ten jest szczególnie istotny w procesie kształcenia przyszłych, refleksyjnych nauczycieli, którzy powinni być przygotowani do podejmowania nowych wyzwań edukacyjnych.

Prezentacja jest próbą odpowiedzi na pytanie czy i w jaki sposób praca z *Portfolio* motywuje studentów filologii romańskiej do poznawania języków i kultur, do stawiania czoła wyzwaniu naszej epoki jakim jest budowanie m.in. własnej kompetencji różnojęzycznej i wielokulturowej. Analiza wypełnionych

przez studentów ankiet i "Portfolio pozwoli na ustosunkowanie się do przedmiotu badań, a także na odpowiedź w jakim stopniu praca z EPJ zachęciła ich do dalszej nauki języków i zdobywania nowych doświadczeń kulturowych.

Katarzyna Rokoszevska

Motywacja uczniów w wieku wczesnoszkolnym

Przedmiotem niniejszej prezentacji jest motywacja uczniów na poziomie wczesnoszkolnym. Ogólnie mówiąc motywacja małych uczniów jest wewnętrzna i zewnętrzna. Motywacja wewnętrzna jest zależna od tego czy uczniowie mają pozytywny stosunek do języka angielskiego, lekcji i nauczyciela. Stąd też w celach nauczania często podkreśla się nie tyle treści nauczania, co rozwój odpowiedniej postawy. Motywacja zewnętrzna zależy od znaczących innych takich jak nauczyciel, który dostarcza uczniom pozytywnych wzmocnień w postaci pochwał i nagród oraz takich jak rodzice, którzy nalegają na wczesną naukę języka angielskiego ze względu na różne instrumentalne cele dotyczące przyszłości ich dzieci takie jak studia za granicą, kariera czy podróże. Większość specjalistów podkreśla wartość motywacji wewnętrznej. W związku z tym ważne jest rzeczywiste wdrożenie w praktyce podstawowych zasad nauczania małych dzieci języka obcego m.in. takich jak nauka poprzez zmysły i działanie, adresowanie różnych typów inteligencji, a w szczególności inteligencji kinestetycznej, nauczanie języka odzwierciedlającego naturalną komunikację i odnoszącego się do pojęć konkretnych, stosowanie różnorodnych i atrakcyjnych technik stosownych do wieku ucznia, odpowiednie testowanie i ewaluacja. Należy przy tym podkreślić, że obecnie coraz częściej kładzie się nacisk na stawianie w centrum uwagi nie tyle ucznia, co procesu uczenia się. W takim podejściu potrzeby małego ucznia są ważne, ale procesu uczenia się i nauczania nie dominuje zabawa odbywająca się często kosztem nauki. Podejście to podkreśla potrzebę stawiania przed dziećmi rozsądnych wyzwań i rozwijania ich umiejętności językowych w strefie najbliższego rozwoju.

Magdalena Rozenberg

Motywacja w dydaktyce języków obcych od strony teorii konstruktywizmu

W nauczaniu i uczeniu się języków obcych dominuje wciąż tradycyjna i autorytarna koncepcja kształcenia, u której podstaw leżą procesy instrukcyjne, czyli takie, w których nauczyciel „przekazuje” informacje, a uczeń je przyjmuje w sposób bierny. Konsekwencją takich postaw jest pozycja nauczyciela zredukowana do „dostarczenia” wiedzy (transfer) i jej zweryfikowania, oraz pasywna pozycja

ucznia, nieponoszącego odpowiedzialności za własny proces uczenia się. Zajęcia zaś przypominają zabieg metodyczny, określony programowo, rzadko otwierający przestrzeń, w której możliwe staje się zaistnienie autonomii ucznia. I tu „wkracza” konstruktywizm, który przeciwstawia się tradycyjnemu pojmowaniu procesów nauczania i uczenia się języków obcych. Konstruktywizm ogniskuje się wokół ucznia, podkreślając jego autonomię. Mówiąc najogólniej: to uczeń sam organizuje, steruje i ewaluje własny proces uczenia się. Nauczyciel zaś przyjmuje funkcję organizatora, czyli osoby aranżującej sytuację „do uczenia się”, która ma umożliwić uczniowi samodzielnie wyprowadzić swój własny proces uczenia się, funkcję doradcy, czyli osoby pomagającej znaleźć (odkryć) własne sposoby i techniki zdobywania informacji, oraz funkcję moderatora, czyli osoby, która – kiedy zajdzie taka konieczność – pokieruje procesem uczenia się. Zaś konstruktywistycznie zorientowane zajęcia mają odznaczać się takim wymiarem, w którym dotychczas zdobyta wiedza, doświadczenie i umiejętności ucznia pomogą mu w konstruowaniu własnego procesu uczenia się.

Odsłaniając założenia teorii konstruktywistycznej, spróbujmy zastanowić się, czy mogłaby ona stać się bodźcem do nowego spojrzenia na motywację w dydaktyce języków obcych? Jeśli uczniowi – zgodnie z teorią konstruktywistyczną – ma być umożliwione, że on sam eliminuje jedne a syntetyzuje inne informacje, jeśli ma się to dokonać autonomicznie, z udziałem wolnych decyzji, to czy w takich warunkach może swobodnie rozwinąć się motywacja w nauczaniu i uczeniu się? Jeśli proces nauczania i uczenia się nie jest wynikiem nakładania się na siebie wzajemnych konieczności, lecz doświadczaniem siebie i innych, to czy konstruktywizm jest szansą dla nowego postrzegania motywacji?

Konstruktywizm nie rozwinął koncepcji motywacji. Ale dzięki swym założeniom ją wręcz „daje”. Dostarcza on bowiem dydaktyce języków obcych elementarnego zbioru prawideł (wskazówek), zgodnie z którymi procesy nauczania i uczenia się idą w parze z możliwością poznania opartego na ich subiektywnym „widzeniu i rozumieniu”.

Julia Różewska

Motywowanie uczestników wakacyjnych kursów językowych poprzez program turystyczno-rekreacyjny

Coraz większym zainteresowaniem cieszą się wakacyjne kursy językowe. Ze względu na okres wakacyjny, dobrowolne uczestnictwo i różne potrzeby i oczekiwania uczestników kwestia motywowania do nauki w czasie kursu jest kluczowym zadaniem organizatora kursu. Organizator musi zaproponować ciekawy program by zmobilizować do nauki w obliczu rozluźnienia charakterystycz-

nego dla atmosfery wakacyjnej. Zajęcia lekcyjne w salach związane są z pewną monotonnością i kojarzą się często z pewnym napięciem, znużeniem, stresem, co może obniżać zainteresowanie uczestników. Dlatego, dla przeciwwagi, powinna istnieć bogata oferta pozalekcyjna. Ten czas relaksu to jednocześnie możliwość przedłużenia procesu nauki. Poprzez program pozalekcyjny można pozytywnie wpłynąć na integrację kursantów i w konsekwencji na ich chęć komunikowania się w języku obcym. Motywowaniem do nauki jest także przekazanie wiedzy o społeczeństwie, kulturze i tradycji odwiedzanego obszaru. Zadaniem organizatora jest integracja uczestników i „zmuszenie” ich do rozmawiania w języku, którego przyjechali się uczyć. Dla realizacji tego celu znakomicie nadają się np. wspólne wycieczki krajoznawcze.

Turystyka posiada dodatkowy atut dydaktyczny. Zwiedzanie ciekawych, często unikalnych obiektów, poznawanie miejsc związanych z ważnymi osobistościami, kojarzenie obrazów z informacjami zapewnia nie tylko zwiększoną chęć do nauki, ale także powiększa słownictwo. Program musi być w formie dostosowanej do możliwości kursantów i powinien być zintegrowany z zajęciami dydaktycznymi. Także rekreacja powinna znaleźć się w programie. Szeroko rozumiana aktywność ruchowa w czasie kursu zapewnia nie tylko wypoczynek psychiczny i fizyczny, ale także przyczynia się do integracji uczestników. Sensowne wydaje się organizowanie gier zespołowych, wycieczek rowerowych, wędrowek, kursu tańca. Jest to pomocne przy przełamywaniu bariery komunikacyjnej. Wszelkie inicjatywy kulturalne, takie jak warsztaty teatralne, pokazy filmowe, kurs gotowania czy wspólne wyjścia do muzeum czy galerii są bardzo ważne z punktu widzenia motywowania do nauki języka. Tak więc, największym polem do popisu w zakresie motywacji do nauki jest zorganizowanie ciekawej oferty towarzyszącej. Interesujące jest zatem przestudiowanie programów letnich kursów językowych przez pryzmat uwzględnienia treści turystyczno-rekreacyjnych.

Jacek Rysiewicz

Co każdy badacz wiedzieć powinien o zasadach konstruowania narzędzi badawczych do pomiaru motywacji?

Obok zdolności językowych, motywacja jest jedną z najczęściej wymienianych różnic indywidualnych, mających kapitalny wpływ na powodzenie czy też niepowodzenie w nauce języków obcych. Ponieważ motywacja jest powszechnie postrzegana jako sprawcza w określaniu wyników ludzkich działań przeto jej rola w procesie uczenia/nauczania jest nie do przecenienia przez teoretyków dydaktyki. Zajmują się oni tworzeniem teorii motywacji, przez co rozumie się wewnętrznym spójny system twierdzeń opisujący w sposób całościowy interesu-

jący badacza wycinek rzeczywistości, oraz tworzeniem i sprawdzaniem modeli na tych teoriach opartych, które by tenże obserwowany aspekt rzeczywistości wyjaśniały.

W badaniach zmierzających do zweryfikowania tego czy innego modelu motywacji badacze stają przed wieloma problemami natury metodologicznej wynikającymi z ukrytej (latentnej) natury badanego przedmiotu i, co za tym idzie, z niemożności bezpośredniego do niego dotarcia. Ponieważ względy reprezentatywności próby i zasadności uogólnień wyników z próby na całą populację leżą u podstaw jakiegokolwiek działania badawczego, którego celem jest formułowanie praw ogólnych przeto podejście ilościowe na etapie pozyskiwania danych, jak i ich późniejszej obróbki, jest podstawowym wymogiem w metodologii badacza.

By pozyskać dane badawcze do dalszego etapu wnioskowania indukcyjnego, badacz nie rzadko musi posilkować się 'masowymi' technikami zbierania danych, jakich mu techniki jakościowe nie są w stanie dostarczyć. Wśród narzędzi badacza zajmującego się latentnymi wymiarami afektywnymi dominują instrumenty natury introspekcyjnej takie jak: kwestionariusze czy ankiety. By instrumenty te dostarczyły badaczowi rzetelnych i wiarygodnych danych, z których następnie będzie on wyprowadzał uogólniające wnioski, narzędzia te muszą przejść przez rygorystyczny proces szacowania ich właściwości psychometrycznych. Innymi słowy, cały efekt badania w postaci wniosków wyciągniętych przez badacza, jest tyle wart ile rzetelność i trafność narzędzia, z którego badacz korzystał.

Grażyna Sałaj

O nauczaniu cywilizacji innego kraju w klasach językowych dzieci (7–10) i nastolatków (11–14)

W niniejszym referacie, na konferencji wrocławskiej, pragnę podzielić się moimi obserwacjami i doświadczeniami w przyswajaniu wiedzy kulturowo-cywilizacyjnej w klasach dzieci (7–10 lat) oraz nastolatków (11–14 lat). Mam nadzieję sprowokować dyskusję, która dostarczy nam nowych poglądów na wyżej wymieniony temat, oraz inne spojrzenie na juniorów dwudziestego pierwszego wieku.

Niezależnie od unijnej jedności, wszystkie narodowości, w naturalnym odruchu kulturalno-językowo-religijnej przynależności, wychowują młode pokolenia w duchu: „to, co nasze, to jedyne, bądź najlepsze”. Z drugiej jednak strony, my rodzice i wykładowcy, pragniemy, aby nasi milusińscy doskonalili swoją wiedzę i osobowość podróżując.

Tym samym nalegamy, aby pociecha uczyła się języka obcego. Dla młodego człowieka, te dwa powyższe stwierdzenia są paradoksem. Trudno mu pogodzić wartości ojczystego kraju, wpajane przez dom i szkołę z akceptacją innych kultur. Tymczasem akceptacja nie jest konieczna, wystarczy znajomość różnic i tolerancja.

Przybliżanie cywilizacji innych narodów nie jest zagrożeniem dla poczucia patriotycznego jestestwa, jest warunkiem koniecznym, po pierwsze do opanowania języka obcego, a po drugie do poczucia normalności i bezpieczeństwa w tej kulturze. Brak wiedzy o tradycjach, obyczajach i religii może narazić młodego podróżnika na dyskomfort, złe samopoczucie, na wstyd, a tym samym zrazić go do kontynuowania nauki języka obcego.

Analizując metody dla dzieci, nastolatków i młodzieży stwierdzam, że nauka o cywilizacji rozpoczyna się wtedy, kiedy uczniowie posiadają już pewien bagaż językowy. Dotychczas często zdarza się, że młody adept języka obcego mówi w ojczystym języku obcymi słowami.

Zaufajmy dzieciom i nastolatkom, wykorzystajmy ich doskonałą pamięć, zdolność kojarzenia, umiejętność przystosowania się i ciekawość świata. Ich młodzieńcze poczucie równości, przyjaźni bez granic, tendencję do odruchowego porównywania znanego z nieznanym i dostosowania się do tego, co lepsze, stanowią oręż w rękę nauczyciela języka obcego, który zamierza słowo „obcego” zastąpić słowem „innego”.

Przewodnikiem mojego wywodu będzie podręcznik *Le Mag*, który uświadomił mi, a o czym pragnę przekonać szanownych słuchaczy, że proponując zminimalizowane reminiscencje haseł cywilizacyjnych, można, w końcowym efekcie otrzymać całkiem szeroki wachlarz ogólnej wiedzy cywilizacyjno-kulturowej o innym kraju.

Teresa Siek-Piskozub, Aleksandra Wach

Motywuująca funkcja muzyki i piosenki w nauczaniu języka obcego

Muzyka i piosenka jest dziś w pełni doceniana przez nauczycieli i metodyków, a także uczniów, jako poważny rodzaj *inputu* językowego. Choć materiał muzyczny, w różnych formach i różnej intensywności, towarzyszył procesom glotodydaktycznym praktycznie od zawsze, obecnie jego zastosowanie oparte jest na solidnych, empirycznie zweryfikowanych podstawach teoretycznych. Badania nad procesami przyswajania języka obcego, takimi jak przetwarzanie informacji, pamięć, koncentracja uwagi, wskazują na dużą wartość muzyki i piosenki dla celów dydaktycznych. Nie mniej ważną rolę we współczesnych badaniach nad przyswajaniem języka odgrywa wpływ czynników afektywnych, spośród których najistotniejszym wydaje się motywacja. Co do tego, że moty-

wująca funkcja piosenki obcojęzycznej jest jej niezaprzeczalną siłą, zgadzają się zarówno badacze-teoretycy, jak i nauczyciele-praktycy. Badania oraz codzienne obserwacje wskazują, że uczniowie chcą uczyć się języka poprzez piosenki, że ten rodzaj materiału skłania ich do bardziej efektywnej pracy. Ponadto, piosenka właśnie jako czynnik motywujący obecna była w różnych metodach nauczania języka, nawet wtedy, kiedy komunikacja i różnorodność materiałów dydaktycznych nie były priorytetem.

Niniejszy referat składa się z dwóch części. W pierwszej z nich, o charakterze teoretycznym, omówione zostaną pokrótce argumenty na rzecz wykorzystania muzyki i piosenki w procesie uczenia się i nauczania języka obcego. Argumenty przedstawione zostaną z perspektywy poznawczej, psychologicznej, socjologicznej oraz dydaktycznej. Przybliżony zostanie pokrótce rys historyczny oraz wyniki badań weryfikujących przydatność piosenki w przyswajaniu różnych aspektów języka obcego. W drugiej, praktycznej części wystąpienia zaprezentowane zostaną wybrane techniki wykorzystania materiału muzycznego w klasie językowej. Przykładowe ćwiczenia pokażą, jak można przy pomocy piosenki nauczać gramatyki, słownictwa, wymowy oraz jak pomóc uczniom w rozwijaniu sprawności komunikacyjnych.

Anna Skiba

Nauczyciel zmotywowany? Nowe wyzwanie w nauczaniu języków obcych

Motywacja jest jednym z najważniejszych czynników decydujących o powodzeniu w nauce języków obcych. Powszechna jest opinia, że uczenie się nie może mieć miejsca, jeśli osoba ucząca się nie jest do tego zmotywowana. Aby jednak wzbudzić motywację w uczniu trzeba wziąć pod uwagę szereg czynników. Jednym z nich jest stopień zmotywowania samego nauczyciela, jego entuzjazm, zaangażowanie i poświęcenie realizacji założonych celów. Tak więc kwestia motywowania nauczycieli wydaje się być tak samo istotna w procesie uczenia języków obcych jak i motywowanie uczniów. Niemniej jednak zagadnieniu temu poświęca się znacznie mniej miejsca i o motywacji nauczycieli wiemy stosunkowo mało.

Celem tej prezentacji jest przegląd podstaw teoretycznych motywacji nauczyciela języków obcych oraz omówienie wyników badań, które na tej podstawie zostały przeprowadzone. Bodźcem do tychże badań była obserwacja obecnej sytuacji nauczycieli języków obcych. Zauważono bowiem, iż znaczna część nauczycieli w różnych typach szkół wydaje się być zdemotywowana, co skutkuje małą efektywnością pracy, tzw. wypaleniem zawodowym, niezadowoleniem samych uczniów, a w konsekwencji nieodpowiednim wizerunkiem zawodu nauczyciela w społeczeństwie.

Zostaną omówione następujące pytania badawcze: (a) Jaki jest poziom zadowolenia z pracy wśród nauczycieli języków obcych? (b) Jakie czynniki mają wpływ na motywację nauczycieli (np. kwalifikacje, doświadczenie)? (c) Jakie aspekty pracy są najistotniejsze dla nauczycieli (np. samorealizacja, dobre kontakty z uczniami, wsparcie przełożonych)?

Andrzej M. Skrzypiec

Czynniki motywujące i demotywujące w podręcznikach i innych materiałach do nauki języka walijskiego

Celem tego referatu jest krótki przegląd popularnych, często kilkakrotnie wznawianych podręczników i innych materiałów do nauki walijskiego, ze szczególnym uwzględnieniem elementów, które mogą motywować korzystających z nich obcokrajowców, a także anglojęzycznych Walijszczyków pragnących poznać język swoich przodków.

Wśród rozpatrywanych publikacji znajdują się m.in. *Welsh in Three Months* (Phylip Bake, Mair ap Myrddin 1994), *Colloquial Welsh: A Complete Language Course* (Gareth King 1995), *Welsh: A Complete Course for Beginners* (T. J. Rhys Jones 1991), *Get by in Welsh: A Phrasebook* (Heini Gruffudd 1979), *Welsh Is Fun-tastic!* (Heini Gruffudd, Elwyn Ioan 1975) oraz *Lazy Way to Welsh* (Flann O'Riain 1991).

W wypadku podręczników nie będziemy mówić o motywacji związanej z celami obranymi przez osoby uczące się języka walijskiego, ani o roli nauczyciela. Można natomiast spojrzeć na podręczniki pod kątem treści, a także metod i technik nauczania. Ponadto, czynniki motywujące mogą być związane z układem materiału, gradacją trudności i materiałami realioznawczymi (tekstami oraz zdjęciami), a także z szatą graficzną.

Oprócz czynników motywujących zajmiemy się czynnikami demotywującymi, czyli zniechęcającymi do nauki walijskiego. Czynniki te często wynikają z cech charakterystycznych samego języka. Podobnie jak inne języki celtyckie, walijski uważa się za język trudny do opanowania, ze względu na osobliwości niespotykane w innych językach indoeuropejskich, szczególnie germańskich. Do tych osobliwości zaliczyć można m.in. mutacje spółgłosek początkowych i koniugację przyimków. Dlatego też napisanie podręcznika, który ułatwiałby przyswojenie tych trudności, jest wielką sztuką.

Ponadto, ze względu na występowanie dwóch głównych odmian języka walijskiego (północnej i południowej), autorzy podręczników i innych materiałów stają przed trudnym wyborem, a osoby uczące się walijskiego na poziomie podstawowym mogą mieć trudności w porozumiewaniu się z Walijszczykami używającymi innej odmiany tego języka.

Maciej Smuk

Autentyczność w motywacji do nauki języków obcych

Zastanawiając się nad nowymi źródłami motywacji, warto przyjrzeć się relacji pomiędzy motywowaniem uczących się a wielopłaszczyznową autentycznością w procesie nauczania języka obcego. Istnieje niewątpliwie związek przyczynowo-skutkowy między intensyfikacją elementów autentyczności a stopniem zainteresowania językiem i jego percepcją, a tym samym motywacją uczniów.

Mówiąc o autentyczności w procesie kształcenia językowego, przyjąć można, że istnieją jej trzy wymiary. Pierwszym jest tzw. „autentyczność osobowościowa nauczyciela i uczącego się”, choć z punktu widzenia motywacji prawdziwość osoby uczącej, jej spontaniczność i umiejętność „bycia sobą” wydaje się szczególnie istotna. Otwarta postawa nauczyciela i próba nawiązania partnerskiej relacji z uczniem jest warunkiem niezbędnym do tego, by rozbudzić zainteresowanie przedmiotem i zmotywować do nauki. Na poziom motywacji bez wątpienia ma również wpływ drugi rodzaj autentyczności, a więc częste i systematyczne obcowanie uczącego się z „dokumentami autentycznymi”, począwszy od tradycyjnych artykułów prasowych, zdjęć lub nagrań wideo, skończywszy na blogach czy forach internetowych.

By jednak praca z materiałem autentycznym była rzeczywiście czynnikiem motywującym, konieczna jest jego dobra selekcja ze względu na wiek lub zainteresowania uczącego się, jak również wcielenie w życie trzeciego typu autentyczności – tzw. „autentyczności pragmatycznej” polegającej na spotęgowaniu zadań mających związek z realnym życiem (nie ma bowiem nic bardziej demotywowującego, jak nieautentyczne wykorzystanie dokumentu autentycznego). Przykładami takich angażujących i motywujących zadań może być wspólne redagowanie artykułu prasowego, studium przypadku, lektura blogu lub czynny udział w forum internetowym.

Dokumenty i zadania autentyczne przez swoją namacalność, aktualność czy chociażby atrakcyjność graficzną wzbudzają większe zainteresowanie i uświadamiają oczywistą z pozoru prawdę, że język jest narzędziem służącym do praktycznej komunikacji (a nie tylko jednym z przedmiotów, który należy zaliczyć).

Wprowadzanie autentycznych dokumentów i zadań motywuje również, dlatego że w interesujący sposób pozwala łączyć doskonalenie kompetencji lingwistycznych z jednoczesnym poszerzaniem wiedzy ogólnej, wpisując się tym samym w nowoczesne, interdyscyplinarne kształcenie.

Paweł Sobkowiak

Wpływ negocjowania programu nauczania z uczniami na zwiększanie ich motywacji do nauki

W pierwszej części referatu wyjaśnione zostanie pojęcie negocjacji w procesie nauczania, jej trzy typy: osobista, interakcyjna i proceduralna oraz wzajemne relacje między nimi. W oparciu o kognitywny model motywacji, którego centralnym elementem jest samodzielne podejmowanie przez ucznia decyzji dotyczących uczenia się, ukazane zostanie na ile wpływ ucznia na wybór nauczanych treści przyczynia się do wzrostu motywacji. Odwołując się do programu kursu języka angielskiego dla celów biznesowych realizowanego ze studentami Zarządzania UAM w Poznaniu w ramach zajęć *Business English* autor spróbuje odpowiedzieć także na pytanie, które decyzje dotyczące procesu nauczania podlegają negocjacji.

Katarzyna Sradomska

***Backsliding, fosylizacja, plateau effect* – motywowanie ku pokonywaniu trudności w grupach młodzieży i dorosłych**

„Mówi płynnie, sprawnie się komunikuje, ale popełnia te same błędy” – taka refleksja jest udziałem wielu nauczycieli języków obcych, którzy chcąc pomóc swoim uczniom wyjść z poziomu języka, na którym się zatrzymali, gdzie powracające błędy są normą, poszukują sposobów motywowania uczniów by mogli lub chcieli spróbować pokonywać stagnację.

Autorka chciałaby podzielić się swoimi obserwacjami zbieranymi w grupach młodzieży i dorosłych, których problemy *fosylizacji* (stałego, tj., nawracającego produkowania języka, który jest uważany za błędny), *backsliding* (cofania się do poprzedniego poziomu czy strategii, szczególnie w stresie, w czasie produkcji językowej), czy *plateau effect* (zatrzymania się na pewnym poziomie biegłości języka umożliwiającym sprawną komunikację, bez potrzeby zmiany tego stanu). Obserwacje mają charakter *action research*, gdyż wymienione zjawiska wymogły na autorce potrzebę bliższego przyjrzenia się problemowi i wypracowania środków zaradczych.

W referacie zostaną przedstawione prawdopodobne przyczyny występowania wymieniane w literaturze przedmiotu np. wiek (Scovel 1988), brak potrzeby akulturacji (Schuman 1978), presja komunikacji (Higgs; Clifford 1982), brak dostępu do odpowiednich form języka/możliwości uczenia się (Brickerton 1975), informacja zwrotna podawana uczącemu się (Vigil; Oller 1976).

Druga część będzie zawierała zaobserwowane przykłady dotyczące polskich uczniów z grup młodzieży i dorosłych. Autorka przedstawi również tech-

niki motywowania uczniów by podejmowali próbę rozwiązywania problemów. Ćwiczenia, techniki i strategie wspierają umiejętności produktywne.

Joanna Stańczyk

Jak przygotować nauczyciela do tworzenia narzędzi samooceny ucznia?

Częstym problemem młodych nauczycieli jest tworzenie takich narzędzi samooceny (tzw. siatek, tabel, arkuszy), które oprócz dostarczenia informacji o ewentualnych niedoborach kompetencji komunikacyjnej, mają wartość motywującą.

W semestrze zimowym 2006, słuchacze III roku specjalności języka francuskiego Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Bydgoszczy opracowali prace zadaniowe w postaci misji wirtualnych do realizacji w czasie praktyk pedagogicznych w gimnazjach i liceach. Tabele samooceny stanowiły jeden z sześciu elementów misji. Na podstawie analizy wybranych tabel samooceny omówione zostaną najczęściej napotymane trudności, popełniane błędy i ich prawdopodobne przyczyny. Przedstawione zostaną także możliwe skutki pracy uczących się z wadliwym narzędziem samooceny, które traci swą wartość motywującą.

Referat zamykają propozycje pracy ze słuchaczami NKJO nad tworzeniem poprawnych narzędzi samooceny.

Danuta Stanulewicz

Dlaczego Polacy uczą się języka japońskiego? Między fascynacją a praktycyzmem?

Mimo, że pod względem liczby użytkowników język japoński jest siódmym językiem świata (po chińskim, angielskim, hindi, hiszpańskim, rosyjskim i arabskim) i posługuje się nim 120 milionów osób (Majewicz 1989: 16), jego lokalny zasięg nie motywuje do nauki. Niemniej jednak w Polsce można zaobserwować wzrost zainteresowania nauką tego języka, szczególnie w ostatnich latach.

Od 1997 roku studenci (a także pracownicy) Uniwersytetu Gdańskiego mogą uczyć się języka japońskiego. Przez sześć i pół roku lektorat tego języka prowadzili w Studium Języków Obcych wolontariusze z Japońskiej Międzynarodowej Agencji Współpracy (*Japan International Cooperation Agency*), zaś od 2003 roku uczą lektorzy niezwiązani z agencją. Uczący się języka japońskiego korzystają z różnych podręczników i innych materiałów, wydanych w Polsce i za granicą (m.in. Fujita 2003, Huszcza, Ikushima i Majewski 1998, [Zakimi b.d.]). Nauczyciele języka japońskiego uważają, iż polskim uczniom i studen-

tom brakuje motywacji, a początkowy entuzjazm ustępuje zniechęceniu (Stanulewicz i Berger 2006).

Celem tego referatu jest przedstawienie wyników ankiety przeprowadzonej wśród osób (głównie studentów) uczących się języka japońskiego na lektoracie tego języka prowadzonym w Studium Języków Obcych Uniwersytetu Gdańskiego w roku akademickim 2006/2007. Ankieta składa się z piętnastu punktów, dotyczących różnych aspektów, m.in. celów nauki, trudności, podręczników i innych materiałów, przydatności japońskiego poza zajęciami, zainteresowań kulturą Japonii, podróży do tego kraju oraz zainteresowania egzaminami certyfikатовymi organizowanymi przez Ambasadę Japonii.

Wyniki ankiety wskazują nie tylko na motywację integrującą, wynikającą z fascynacji kulturą Japonii i traktowania języka jako jednego z jej przejawów, lecz również na motywy użyteczności, związane z planowaniem podróży do Japonii lub podjęcia pracy, w której przyda się język japoński. Należy tu podkreślić, że na ogół mamy do czynienia z polimotywacją, gdyż motywacja integrująca jest ściśle powiązana z motywacją instrumentalną, bowiem osoby zainteresowane Japonią marzą o wizycie w tym kraju, niektóre także chciałyby tam pracować, lub przynajmniej zatrudnić się w japońskiej firmie w Polsce.

Anna Stefanowicz-Kocoł

Czas jako jedna ze zmiennych w procesach motywacyjnych według modelu Dornyei i Otto

W rozważaniach nad motywacją do uczenia się języka obcego badacze najczęściej próbują odpowiedzieć na pytanie, dlaczego ludzie decydują się (lub nie) podejmować wysiłek uczenia się języka obcego. Odpowiedź na to pozornie proste pytanie jest tak skomplikowana jak sama natura ludzka, toteż nie dziwi ilość i różnorodność teorii próbujących opisać to pojęcie. Mało jest jednak badań, które podchodziłyby do tego problemu w sposób całościowy, a jeszcze mniej takich, które rozważałyby zmiany w motywacji w miarę upływu czasu. W przypadku przedsięwzięcia tak długofalowego jak uczenie się języka obcego widać wyraźnie, że motywacji nie można uznać za pojęcie stałe. Wręcz przeciwnie, każdy nauczyciel doświadczył sytuacji, w których uczący się okresowo wykazywali zwiększoną lub zmniejszoną motywację do nauki.

Artykuł przedstawia nieliczne teorie, które biorą pod uwagę wpływający czas jako jedną ze zmiennych i koncentruje się na modelu motywacji Zoltána Dornyei i Istvana Otto, którzy organizują różne czynniki wpływające na motywację w swego rodzaju sekwencję. Procesy zachodzące podczas trwania tej sekwencji określają pewne modele zachowań, na które z kolei wpływają zarówno czynniki środowiskowe jak i emocjonalne. Model analizuje nie tylko proces

formowania planu nastawionego na pewne cele, ale również jego konsekwentną realizację i ocenę wyników tych działań.

Beata Stosor

Metoda Pobierania Próbek Doświadczeń (*Experience Sampling Method* – ESM) jako narzędzie do pomiaru optymalnego poczucia motywacji w uczeniu się języka obcego. Opis badania

Uczniowie powinni być w fazie *optymalnego poczucia motywacji*, kiedy zarówno wyzwania jak i umiejętności są wysokie. Metodą służącą do zmierzenia czy tak jest i jak autoteliczną osobowość posiadają uczniowie jest metoda, nazwana Metodą Pobierania Próbek Doświadczeń (*Experience Sampling Method* – ESM), w której to uczniowie przez okres jednego tygodnia, w ciągu całego dnia, odnotowują swoje odczucia, wypełniając krótkie kwestionariusze, za każdym razem, jeśli usłyszą sygnał, pierwotnie z pagera, obecnie, również z komputera i telefonu komórkowego. Jeśli z jakichś powodów nie usłyszą lub nie mają możliwości zareagować, nie mogą robić tego retrospektywnie. Oprócz tego, uczniowie wypełniają kilka kwestionariuszy w ciągu całego tygodnia. Metoda ESM według wielu badaczy, chociaż kosztowna i czasochłonna, jest obiektywna, ponieważ nie ma znamion formalnego eksperymentu. S. G Clarke i John Trevor Haworth (1994. 'Flow' experience in the daily lives of sixth-form college student. *British Journal of Psychology* 85: 511–523) użyli tej metody i wersji modelu Mihaly'ego Csikszentmihalyi'a dla zbadania, czy sytuacja, w której wysokie wyzwania odpowiadają umiejętnościom, może być sklasyfikowana jako *optymalne doświadczenie*. Na bazie wykorzystanej przez nich metody i własnych stwierdzeń wyróżnili oni 9 subiektywnie doświadczanych stanów świadomości:

- pobudzenie świadomości (*arousal*) – umiejętności wyższe niż wysokie wyzwanie;
- przebieg strumienia świadomości (*flow*) – umiejętności zgodne z wysokim wyzwaniem;
- kontrola świadomości (*control*) – umiejętności wyższe niż umiarkowane wyzwanie;
- poczucie znudzenia (*boredom*) – umiejętności wyższe niż niskie wyzwanie;
- poczucie odprężenia (*relaxation*) – umiejętności zgodne z niskim wyzwaniem;
- poczucie przygnębienia (*apathy*) – umiejętności mniejsze niż niskie wyzwanie;

- poczucie obawy (*worry*) – umiejętności mniejsze niż umiarkowane wyzwanie;
- poczucie strachu (*anxiety*) – umiejętności niższe niż wysokie wyzwanie;
- poczucie beztrioski (*ease*) – umiejętności zgodne z umiarkowanym wyzwaniem.

Omawiana metoda posłużyła do przeprowadzenia badania w Kolegium Karkonoskim w Jeleniej Górze na grupie 140 studentów filologii angielskiej. Wyniki zostaną przedstawione w powyższym referacie.

Krzysztof Strzemeski, Ariadna Strugielska

Zmiany w postawach autonomicznych studentów pierwszego roku filologii angielskiej

Jednym z fundamentalnych celów procesu edukacyjnego jest motywowanie ucznia do autonomicznej i aktywnej roli w działaniach służących konstruowaniu wiedzy i samoświadomości (Benson 2001, Pawlak 2004). Autoewaluacja jest niewątpliwie cennym narzędziem stymulującym autonomię i motywującym uczniów w procesie poznawczym. W konsekwencji, ekspozycja uczących się na nowe, aktywizujące doświadczenie może skutkować zmianami w ich matrycach konceptualnych, które to przeniesienia można wyrazić metaforą konceptualną (Lakoff i Johnson 1980, Kövecses 2002).

Celem naszego badania jest wykazanie, w jakim stopniu motywowanie studentów pierwszego roku filologii angielskiej poprzez autorefleksję i samoocenę może doprowadzić do wzmocnienia postaw autonomicznych. Zgodnie z implikacjami wytycznych bolońskich dla szkolnictwa wyższego (Tudor), motywacja, kreatywność i autonomia są fundamentami, na których powinno budować się nową świadomość, zarówno uczniów jak i nauczycieli. Ilustracją pożądanego procesu mogą być zmiany w systemach konceptualnych studentów, które zaszły w przeciągu jednego roku akademickiego.

Piotr Sulikowski

Rola innowacyjności w zdalnych systemach nauczania języka obcego, omówiona na podstawie systemu *distance-learning ANOVA*

Przedmiotem niniejszego referatu jest zagadnienie innowacyjności, koniecznej do zaadoptowania warunków uczenia się i nauczania języka obcego w nowej rzeczywistości wirtualnej. Ważnym aspektem wydaje się tu także dokonanie

zmian w sposobie akwizycji standardowych treści językowych oraz zastosowanie rozwiązań ułatwiających zdobywanie sprawności w języku obcym.

Osobnym problemem jest stworzenie modelu ucznia ery wirtualnej, różniącego się znacznie od tradycyjnie ukształtowanego absolwenta stacjonarnych systemów uczenia się i nauczania, który w zasadzie akwiruje język obcy w środowisku izolowanym. Ponadto autor zwróci uwagę także na zagadnieniu progresji materiału, adaptacji standardowych materiałów dydaktycznych dla potrzeb nauczania w systemie *distance-learning* oraz rozbudowy kursowa *stricte* językowych do formy studiów na odległość.

Dorota Szczęśniak

Nauczanie języków obcych u uczniów z dysfunkcją wzroku

W artykule przedstawiona jest rola nauczyciela języka obcego pracującego z osobami z dysfunkcją wzroku oraz sposoby motywowania uczniów niewidomych i słabo widzących w procesie kształcenia językowego. Szczególnie istotna przy nauczaniu języka obcego osób z dysfunkcją wzroku jest stymulacja aktywności poznawczej uczniów, dążenie do samodzielności językowej oraz – wbrew obiegowym opiniom – stawianie uczniom wysokich wymagań. Za ważne w nauczaniu języka obcego uważa się rozwijanie wszystkich sprawności językowych (a więc zarówno mówienia i słuchania jak i – co wymaga większego nakładu pracy – czytania oraz pisanie).

Kształcenie językowe uczniów z dysfunkcją wzroku odbywa się, co prawda, przy zastosowaniu standardowych metod nauczania (podobnych jak w przypadku osób widzących), jednakowoż wymaga skorzystania ze specyficznych technik pracy, które wspomagają autonomię ucznia, a także odgrywają istotną funkcję motywującą. Nauczanie języka obcego odbywać się musi z wykorzystaniem podręcznika wydanego w brajlu lub drukiem powiększonym (w tzw. czarno-druku) oraz pomocy dydaktycznych, które – jak przybory i urządzenia do pisania brajlem, lupy do czytania, przenośne magnetofony – należą do popularnych pomocy technicznych.

Nauczyciel języka obcego powinien skorzystać nie tylko ze wspomnianych popularnych pomocy, ale – by dodatkowo zmotywować uczniów do nauki języka obcego – zastosować szereg innych materiałów dydaktycznych: użyć winien przede wszystkim dźwiękowych materiałów edukacyjnych (np. oryginalnych nagrań, gier językowych wykorzystujących dźwięki), pomocy bazujących na zmyśle dotyku (np. modeli przestrzennych, rysunków wypukłych) oraz nowoczesnych technologii informacyjnych (komputera z syntezatorem mowy i lupą elektroniczną). Dzięki motywowaniu poprzez zastosowanie specyficznych po-

mocy dydaktycznych uczniowie z dysfunkcją wzroku mogą opanować język obcy w stopniu biegłym.

Krystyna Szymankiewicz

Motywowanie do nauki języka obcego poprzez otwarcie na wielojęzyczność i wielokulturowość

W ostatnich latach, dzięki pracom inspirowanym przez Radę Europy w ramach realizacji założeń dotyczących jej polityki językowej, nauczycieli języków obcych i lektorów zachęca się do podnoszenia u uczniów motywacji do opanowania nowego (nowych) języka (języków) poprzez kształtowanie postaw otwartości wobec różnych języków i kultur. Według *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego*, rozwijanie kompetencji różnojęzycznej jest jednym z istotnych celów kształcenia językowego w demokratycznej Europie.

Celem referatu jest omówienie możliwości wykorzystania technik sprzyjających rozwijaniu kompetencji różnojęzycznej i różnokulturowej dla zwiększenia motywacji uczących się do nauki wybranego języka. Szczególnie obiecujące wydają się w tym względzie, między innymi, techniki rozbudzające u uczniów świadomość własnej różnojęzycznej i różnokulturowej tożsamości oraz techniki pozwalające uczącym się odkrywać język obcy i związaną z nim kulturę poprzez relacje z innymi językami i kulturami. Odwoływanie się do całokształtu wiedzy i umiejętności praktycznych, którymi dysponują uczniowie oraz umieszczenie języka obcego w szerszym kontekście zagadnień kulturowo-języcznych ułatwiają uczącym się pozytywne nastawienie się do języka, jak również do samego procesu uczenia się, co stanowi podstawowy warunek rozbudzenia motywacji do opanowania danego języka.

Joanna Targońska

Nauczyciel – czynnikiem motywującym?

W niniejszym referacie spróbuję odpowiedzieć na pytanie, czy nauczyciel i wszelkie podejmowane przez niego decyzje dotyczące przebiegu zajęć z języka obcego, mogą być czynnikiem motywującym do nauki tegoż języka. W literaturze przedmiotu znajdziemy wiele informacji, o czynnikach motywujących ucznia – jednym z nich jest z pewnością nauczyciel, który inaczej będzie postrzegany przez uczniów różnych grup wiekowych. Dzieci będzie motywował przede wszystkim miły nauczyciel. Inaczej wygląda sytuacja w przypadku osób dorosłych, które mają już doświadczenie, co w nauce języka obcego jest dla nich ważne. Kompetentny uczący się języka obcego może mieć inne oczekiwania

względem nauczyciela, niż osoba, która nie opanowała żadnego języka obcego w stopniu zadowalającym

Punktem wyjścia w niniejszym referacie będzie analiza zachowań nauczycielskich oraz rola samego nauczyciela w różnych metodach nauczania języka obcego. Następnie zostaną przedstawione wyniki badań przeprowadzonych na studentach uczących się języka obcego na lektoratach. Analiza danych ma wykazać, jakich zachowań nauczycielskich oczekują dojrzały uczniowie (studenci), czy oczekiwania te zależą od poziomu, na którym nauczany jest ten język i ewentualnie doświadczeń zebranych w trakcie nauki różnych języków obcych. Na koniec zostanie podjęta próba scharakteryzowania sylwetki motywującego nauczyciela.

Małgorzata Twardoń

Multimedia w kształceniu nauczycieli języków obcych – historia pewnego projektu realizowanego w ramach seminarium magisterskiego.

Multimedia w kształceniu nauczycieli języków obcych – historia pewnego projektu realizowanego w ramach seminarium magisterskiego. Pisanie pracy magisterskiej bądź innej pracy dyplomowej rzadko jest dla studentów źródłem radości i satysfakcji. Wymóg zredagowania pracy tylko przez nielicznych jest odczuwany jako możliwość samorealizacji, jako szansa na ukazanie swojego potencjału intelektualnego i kreatywne podejście do wybranego zagadnienia. Czynniki zewnętrzne (motywacja zewnętrzna) są więc motorem napisania takiej pracy, a perspektywa tego, że jedynymi czytelnikami i adresatami pracy są de facto promotor oraz recenzent wpływa jeszcze bardziej demobilizująco.

Niezadowolenie studentów oraz autorki niniejszego artykułu jako promotora prac magisterskich z zakresu metodyki nauczania języków obcych były u źródła projektu wykorzystującego multimedia, adresowanego do szerszej publiczności, a wymagającego od piszących prace magisterskie bardzo dogłębnej analizy wybranych zagadnień i refleksji nad przygotowywanymi materiałami. Artykuł przedstawia założenia projektu, fazy jego realizacji oraz „produkt” końcowy – stronę internetową przeznaczoną dla licealistów przygotowujących się do zdawania matury z języka francuskiego. Strona zawiera informacje o formie egzaminu, bardzo liczne ćwiczenia interaktywne do sprawdzania poszczególnych kompetencji i umiejętności językowych oraz możliwość korzystania z odpowiedzi w formie np. reguł gramatycznych, list słów podlegających odpowiedniej regule, czy tablic odmian czasowników. Liczne hiperłącza pozwalają na łatwą nawigację wśród stron już istniejących w Internecie, a przydatnych uczącym się języka francuskiego.

*Agnieszka Urniaż, Zbigniew Jarczak***Korelacja międzyprzedmiotowa jako element motywacji**

Europa XXI wieku stawia przed młodzieżą i ich nauczycielami wiele wyzwań. Zmiany, które obserwujemy w naszym otoczeniu/rzeczywistości nie mogły pominąć szkolnictwa. W obliczu nieuchronnej megakomputeryzacji naszego życia przed szkolnictwem postawione zostało ważne zadanie przygotowania absolwentów do sprawnego posługiwania się technologią komputerową i informacyjną. Ważnym jest, aby uczniowie (słuchacze) mieli zapewnioną możliwość zrozumienia mechanizmów działających w świecie komputerów i alternatywnych sposobów pozyskiwania informacji.

Jednocześnie absolwent szkoły powinien się sprawnie posługiwać językiem obcym. W związku z czym wszyscy nauczyciele stają w obliczu szeregu problemów: jak zmotywować swoich uczniów do nauki języka obcego, jak zapewnić im możliwie najszerszy kontakt z językiem oraz jak stworzyć sytuacje sprzyjające autentycznej komunikacji, wymagającej stosowania różnorodnych strategii językowych, które to wymogi są trudne do spełnienia w warunkach jednorodnej klasy. Stosunkowo najprostszym rozwiązaniem jest wprowadzenie zajęć z wykorzystaniem Internetu do swojego programu nauczania. Jakkolwiek dostęp do pracowni komputerowych w wielu szkołach jest nadal utrudniony, nawet jedna lekcja takich zajęć w miesiącu może przynieść wiele korzyści.

W swoim wystąpieniu autorzy pragną przedstawić sposoby uatrakcyjnienia zajęć z języków obcych w różnych typach szkół, m.in. w policealnym studium zawodowym (szkole policealnej) w zawodzie technik-informatyk, liceum ogólnokształcącym (w klasach matematyczno-informatycznych) oraz liceum profilowanym o profilu zarządzanie informacją. Autorzy opierają się na własnym wieloletnim doświadczeniu zawodowym zarówno w nauczaniu języków obcych jak i przedmiotów zawodowych jako główne zadanie nauczania uznając potrzebę korelacji międzyprzedmiotowej i współpracy nauczycieli wszystkich przedmiotów jako elementu motywacji uczniów i słuchaczy. W swoim wystąpieniu szczegółowo omawiają warunki techniczne i kwalifikacje nauczycieli uczących w tych typach szkoły, zagrożenia i szanse wynikające ze specyficznych potrzeb dydaktycznych. Swoje opracowanie uatrakcyjnią poprzez przedstawienie cyklu zajęć korelujących język angielski i przedmioty zawodowe.

Elżbieta Wąsik

Zagadnienie właściwości lingwistycznych człowieka wobec definicji przedmiotu językoznawstwa na potrzeby glottodydaktyki

Wyjściowym punktem niniejszego wystąpienia będzie nawiązanie do historyograficznego przeglądu stanowisk badawczych, w którym pokaże się, jak zmieniło się podejście do obiektu badań językoznawstwa, poczynając od dążenia do autonomizowania języka w abstrakcji od człowieka, poprzez umiejscowienie języka pośród heteronomicznych uwarunkowań człowieka, do określenia człowieka jako głównego obiektu badań ze względu na jego właściwości dostępne obserwacji, ekstrospekcyjnej i introspekcyjnej, w procesie komunikacji językowej. W homocentrycznym podejściu do języka, charakteryzującym językoznawstwo integracyjne doby post-strukturalizmu, stwierdzenia tych autorów, dla których językoznawcy zainteresowani aktualnym procesem mówienia skupiają uwagę na pojedynczych jednostkach komunikujących się i badając ich jako uczestników komunikacji, zajmują się nimi także jako członkami grup, zostaną przeciwstawione przekonaniom autorów, według których językoznawstwo zajmuje się w pierwszym rzędzie ludźmi ze względu na ich właściwości jako jednostek, które pozwalają im na rozwijanie indywidualnych sprawności językowo-komunikacyjnych albo na tworzenie związków międzyludzkich dla realizowania określonych zadań wynikających z ich potrzeb jako uczestników aktów komunikacji społecznych.

Przedmiotem omówienia będą te właściwości człowieka, które wyodrębnią się na gruncie językoznawstwa stosowanego na potrzeby glottodydaktyki jako właściwości lingwistyczne mówców/słuchaczy obserwowane w trakcie realizowania przez nich wypowiedzi językowych albo też oceniane na podstawie wytworów ich działalności komunikacyjnej jako ich właściwości dyspozycyjne kształtujące się w trakcie ich uczestnictwa w procesie komunikacji interpersonalnej. Zwróci się przy tym uwagę na takie umiejętności człowieka, jak wrodzone predyspozycje do nabywania języka, zdolności językowe, dwujęzyczność i wielojęzyczność, nabywanie i wyzbywanie się języka w warunkach interferencji językowej, czy też transfer pozytywny i negatywny elementów planu wyrażenia i planu treści w kontaktach między jednostkami komunikującymi się w różnych językach, jak również na zagadnienie kompetencji językowej, komunikacyjnej i kulturowej ludzi biorących udział w komunikacji. Wychodząc z założenia, że właściwości lingwistyczne wiążą człowieka poprzez werbalne nośniki znaczenia z otaczającą go rzeczywistością pozawerbalną, dociekać się będzie na bazie rozpatrywanych relacji między przedmiotami lingwistycznych i nielingwistycznych teorii języka, na ile owe związki wynikają z fizycznego, biologicznego, psychicznego i społecznego wymiaru ludzkiego bytowania.

Magdalena Witczyk

Zużywanie się umiejętności językowych nauczycieli języków obcych jako czynnik (de)motywujący ich do pracy dydaktycznej.

Umiejętności językowe nauczycieli ulegają ciągłemu zużyciu, co widocznie wpływa na ich pracę dydaktyczną, ma swoje odzwierciedlenie w dalszym rozwoju zawodowym, jak również rzutuje na jakość prowadzonych zajęć. W przedstawionym przeze mnie referacie omówię proces zużywania się tych umiejętności, a także przeanalizuję, w jak dużym stopniu odbija się to na pracy dydaktycznej z innymi osobami, i jakie ta sytuacja niesie ze sobą skutki. Skupię się również na możliwych sposobach, dzięki którym umiejętności językowe nie będą ulegały zarówno zużyciu, jak i nie nastąpią pewne nieodwracalne zmiany prowadzące w końcowym efekcie do bycia zdemotywowanym do dalszej pracy i własnego rozwoju zawodowego.

Zamierzam również przeanalizować czynnik, którym jest ilość lat pracy w zawodzie nauczyciela języka obcego, jako że zużywanie się umiejętności językowych nie następuje w przeciągu jednego/dwóch lat, jest to znacznie dłuższy proces, które często wiąże się z prowadzeniem zajęć z różnymi grupami wiekowymi i w wielu placówkach dydaktycznych.

Poprzez omówienie wszystkich elementów procesu zużywania się języka będę starała się dojść do odpowiedzi na następujące pytanie: „Czy przeanalizowane powyżej zjawisko jest w końcowym efekcie czynnikiem motywującym nauczyciela do pracy dydaktycznej, czy wręcz przeciwnie, jest ono demotywu-
jące?”

Podkreślam fakt, że może być niemożliwym otrzymanie jednoznacznej odpowiedzi na postawione tutaj pytanie. Mój referat będzie analizą zużywania się umiejętności językowych, jednak nie uzyskanie pewnego wniosku może być jednym z efektów.

W końcowej części referatu, przedstawieniu wniosków, przedyskutuję także możliwe rozwiązania, dzięki którym zużywanie się umiejętności językowych, które postępuje z czasem i może stanowić realne zagrożenie dla dalszej motywacji w pracy zawodowej, będzie działało się wolniej i stanie się motorem do bycia stale aktywnym zawodowo i pozwoli na dalszy rozwój w pracy dydaktycznej.

Bernadeta Wojciechowska, Edyta Mosorka

Jak rzetelnie i skutecznie badać procesy uczeniowe w komunikacji ustnej obcojęzycznej

Mimo, że nikt nie kwestionuje już dzisiaj konieczności rozwijania kompetencji komunikacyjnej poprzez autentyczną praktykę komunikacyjną, wewnętrzne procesy determinujące postępy w tym zakresie, jak i ich zewnętrzne korelaty pozostają w dużej mierze niezbadane. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy są trudności metodologiczne wynikające ze specyfiki przedmiotu badań dydaktyki języków obcych.

W niniejszym referacie podejmuje się próbę uchwycenia tej specyfiki w odniesieniu do rozwijania kompetencji komunikacyjnej w komunikacji ustnej obcojęzycznej oraz krytyczne omówienie na tym tle istniejących metod i narzędzi badawczych. Szczególne miejsce w proponowanej refleksji zajmuje ocena przydatności metody ilościowej i jakościowej ze wskazaniem na zalety i ograniczenia każdej z nich. Analiza, dokonana w oparciu o badania empiryczne w pracach doktorskich autorek, ukazuje możliwości łączenia obu tych rozwiązań metodologicznych w celu uzyskania możliwie precyzyjnych danych i przeprowadzania na ich podstawie wnioskowania posiadającego wszelkie cechy naukowości. Wydaje się, że takie komplementarne podejście może być szczególnie pożyteczne przy zastosowaniu metody badania w działaniu (*action research*), której doskonalenie uznano za jeden z ważniejszych kierunków rozwoju metodologicznego dydaktyki języków obcych jako dziedziny badawczej.

Ewelina Wojtyś

Nauczanie słownictwa z wykorzystaniem definicji wyrazowych w świetle współczesnych tendencji leksykograficznych

Powszechność wprowadzania języków obcych do współczesnej szkoły i potrzeba ciągłego doskonalenia technik ich nauczania doprowadziła do wielu zmian w procesie dydaktycznym. Źródło nowego podejścia do kluczowych dla metodyki nauczania języków obcych problemów, niejednokrotnie stanowiły dziedziny takie jak leksykografia i językoznawstwo kognitywne. Przykładem tego zjawiska są zapoczątkowane w XX w. zmiany w konstruowaniu definicji wyrazowych w słownikach obcojęzycznych. Wieloletnie studia w zakresie językoznawstwa wyraźnie zaakcentowały potrzebę odejścia od definicji o charakterze naukowym i encyklopedycznym na rzecz upowszechnienia definicji potocznych, jak również przyjęcia nowych kryteriów dla opracowania definicji słownikowych. Wpłynęło to także na zmianę stosunku do definicji jako narzędzia wykorzystywanego do celów dydaktycznych.

Zadaniem niniejszej prezentacji jest omówienie głównych sposobów tworzenia definicji słownikowych ze szczególnym uwzględnieniem definicji o charakterze potocznym w przeciwieństwie do definicji encyklopedycznych. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na podstawowe założenia dotyczące konstruowania definicji potocznych w kontekście ich przydatności dla celów dydaktycznych, tj. w metodyce nauczania języków obcych. Zostanie też nakreślona rola nauczyciela i jego odpowiedzialności za upowszechnianie wśród uczniów nowego spojrzenia na definicje i ich użycie w strategiach uczenia się słownictwa. Podsumowaniem ostatniej części prezentacji będzie omówienie zestawu ćwiczeń przygotowanego na podstawie wykorzystywanych przez autorkę materiałów dydaktycznych. Przeprowadzona zostanie analiza przykładów praktycznego wykorzystania wiedzy na temat konstruowania definicji jako techniki, która może i powinna być stosowana w nauczaniu słownictwa obcojęzycznego w codziennej pracy nauczyciela.

Bartosz Wolski

Czy należy koniecznie „przerobić” program nauczania? Projekt, zadanie i badanie wąskiego zjawiska jako motywująca alternatywa dla tradycyjnego nauczania

Niniejszy referat stanowi spojrzenie, z praktycznego punktu widzenia, na zasadność uczenia zadaniowego (*task-based learning*) jako czynnika potencjalnie motywującego studentów. Będzie on podsumowaniem badania opartego na konstruktywnych podstawach, polegającego na oddaniu „steru” nauczania podczas zajęć z *Realizowania USA* studentom na okres jednego semestru. Tak prowadzona dydaktyka, a właściwie autonomiczna praca studentów pod okiem wykładowcy jako pomocnika oraz postawienie studentów w roli badaczy kultury amerykańskiej zrodziło wiele pytań, obserwacji i kontrowersji, które nakreślone zostaną w niniejszym referacie.

Kwestie najważniejsze, jak zasugerowano w tytule, to dylemat, w jakim stopniu, (jeśli w ogóle) „przerobienie” założonego uprzednio programu nauczania jest bardziej efektywne od przygotowywania projektów wraz z przeprowadzeniem badań własnych przez studentów. Czy nauczyciel/wykładowca może pozwolić sobie na to (administracyjnie i merytorycznie), żeby prowadzić zajęcia konsultacyjne zamiast tradycyjnych? Takie eksperymentalne odejście od tradycyjnej dydaktyki w kierunku pracy z projektem zostało również poddane ocenie samych zainteresowanych, czyli studentów, a ich krytyczne uwagi będą podstawą do dywagacji nad motywującym charakterem dydaktyki prowadzonej w tenże sposób.

Monika Wołoszyn Domagała

Certyfikat językowy jako ukoronowanie procesu nauczania języka obcego na uczelniach wyższych w ramach lektoratu

Plan mojego wystąpienia będzie obejmował następujące zagadnienia:

- I. Język Ogólny
 1. Przedstawienie i określenie głównych założeń egzaminów TELC A1 – B2; TOEFL; IELTS
 2. Propozycje materiałów dydaktycznych i suplementów do wykorzystania przy przygotowywaniu do międzynarodowych egzaminów językowych statystycznie najczęściej wybieranych przez słuchaczy uczelni wyższych.
 3. *European Languages Competence Licence Quality Alliance* (ELCL) jako przykład wdrożenia i dostosowania kursów lektorackich do wymogów CEF
 4. Sposoby motywowania studentów do przystępowania do certyfikatów językowych. Typowe reakcje, pytania, wątpliwości i obawy ewentualnych kandydatów.
 5. Założenia przykładowego kursu przygotowawczego do certyfikatu TELC A2–B2 oraz TOEFL
 6. Propozycja wyboru certyfikatu w odpowiedzi na potrzeby i wymogi studentów uczących się języka angielskiego w ramach lektoratu

W części pierwszej referatu zamierzam przedstawić podstawowe założenia systemów certyfikackich języka angielskiego, TOEFL, IELTS i TELC, wyselekcjonowanych jako najbardziej dopasowane do potrzeb i wymogów lektoratów języków obcych na wyższych uczelniach. Pokróćce postaram się przedstawić ich strukturę, zasugerować materiał dydaktyczny, obowiązkowy i alternatywny odpowiadający wymogom CEF, jak również szczegółowo zaprezentować certyfikat, który wydaje się najbardziej odpowiadać potrzebom lektoratów języków obcych na wyższych uczelniach, i spełniać wymogi stawiane absolwentom szkół wyższych w Unii Europejskiej. Następnie planuję również omówić najbardziej skuteczne sposoby motywowania studentów do przystąpienia do certyfikatu, z włączeniem typowych pytań i wątpliwości na jakie najczęściej napotykam w procesie rekrutacyjnym ewentualnych kandydatów. W końcowej części referatu chciałabym zaprezentować i szczegółowo opisać system *European Language Licence Quality Alliance* jako dodatkowe narzędzie motywowania studentów do efektywnego uczenia się języka obcego w ramach lektoratu.

Maria Wysocka

Autoobserwacja i autoocena jako czynniki (de)motywujące do pracy nauczycieli języków obcych

Tematem wystąpienia jest przedstawienie projektu regularnych autoobserwacji prowadzonych przez nauczycieli języków obcych podczas lekcji. Obserwacje te, rejestrowane na specjalnym arkuszu, dotyczyłyby wybranych problemów, z jakimi nauczyciele spotykają się podczas pracy dydaktycznej. Ocena całości zebranego materiału pozwoliłaby im na znalezienie rozwiązań optymalnych dla poszczególnych sytuacji. Podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy i jak taka działalność motywuje nauczycieli do pracy, a także, czy i jak ich do niej zniechęca.

Lech Zabor

Metody badań nad motywacją w nauczaniu i przyswajaniu języków obcych

Celem niniejszej prezentacji jest omówienie najważniejszych metod pomiaru motywacji i nastawienia do nauki języka obcego. W części pierwszej przedstawiono krótką charakterystykę wyżej wymienionych pojęć, ich opis i klasyfikacje z punktu widzenia teorii pomiaru. W dydaktyce języków obcych motywacja jest najczęściej definiowana jako kombinacja wysiłku i chęci osiągnięcia celu edukacyjnego w połączeniu z korzystnym nastawieniem do języka obcego i jego użytkowników oraz procesu jego nauki. W badaniach nad akwizycją języka drugiego motywacja i postawy wobec nauki są postrzegane jako najważniejsze, lub jedno z najważniejszych, obok inteligencji, uzdolnień czy osobowości, czynników wpływających na sukces lub niepowodzenie w nauce języka obcego.

Część druga prezentacji omawia szczegółowo poszczególne metody i instrumenty stosowane w badaniach nad motywacją. Metody te można podzielić na kilka zasadniczych grup; np. metody pośrednie (obserwacje, pamiętniki) i bezpośrednie (ankieta, raport), metody ilościowe (skala ocen, kwestionariusz) i jakościowe (introspekcja, wywiad). Autor podaje przykłady stosowanych uprzednio instrumentów takich jak: Skala Rensisa Likerta (*Likert Scale*), Skala Tożsamości Bernarda Spolsky'ego (*Spolsky's Identity Scale*), Metoda Zróżnicowania Semantycznego Charlesa Egertona Osgooda (*Osgood's Semantic Differential Method*), Test Postaw/Motywacji Roberta C. Gardnera (*Gardner's Attitude/Motivation Test Battery, A/MTB*), i in. Wyżej wymienione metody poddano analizie z punktu widzenia: (1) ogólnych komponentów motywacyjnych, według modelu ARCS Johna Kellera (*Keller's ARCS model; Attention, Relevance, Confidence, and Satisfaction*, 'uwaga, znaczenie, zaufanie i satysfakcja'); (2) szczegółowych pytań badawczych np. nastawienie do nauki języka, mieszkań-

ców danego kraju, jego kultury i in. (3) stosowanych technik pomiaru (np. ankieta, kwestionariusz).

Część trzecia prezentacji koncentruje się na kwestii trafności i rzetelności stosowanych metod. Motywacja i nastawienie do nauki języków obcych można analizować w aspekcie behawioralnym, kognitywnym, afektywnym czy społecznym, co z natury rzeczy stwarza ogromne problemy z pozyskiwaniem wiarygodnych danych. W odróżnieniu od badań eksperymentalnych, pomiar motywacji jest znacznie trudniejszy, gdyż zarówno metody pośrednie, takie jak obserwacja, nie dają pełnego obrazu tego zjawiska, jak i metody bezpośrednie, np. kwestionariusz, są obarczone znacznym marginesem błędu, ze względu na nierzetelne odpowiedzi wynikające np. z naturalnej skłonności respondentów do kreowania korzystnego wizerunku własnej osoby, określanej jako syndrom autopochlebstwa (*self-flattery* syndrom).

Jolanta Zając

Wypowiedzi pisemne w języku obcym w ujęciu motywacyjnym (wybrane zagadnienia)

Sprawność pisania pozostaje dla dydaktyki języków obcych tematem nadal prowokującym do licznych przemyśleń, poszukiwań formalnych i praktycznych, badań teoretycznych i empirycznych, których celem jest udzielenie odpowiedzi na pozornie proste pytanie: jak pracować nad sprawnością pisania na lekcji języka obcego? Czy wystarczy założenie, że uczeń piszący rozmaite teksty w języku ojczystym automatycznie przeniesie tę sprawność na język obcy z odpowiednim bagażem leksykalnym i gramatycznym? Z pewnością ta przesłanka jest fałszywa, chociażby z powodów społeczno-kulturowych, jakim podlegają dyskursy pisemne w różnych językach.

Moje rozważania są próbą poszukiwania tych pomysłów zaczerpniętych z psychologii i samej dydaktyki języków obcych, które umożliwią choćby fragmentaryczną zmianę nastawienia do wypowiedzi pisemnych:

1. Brak motywacji do pisania. Zadania związane z pisaniem są najczęściej odczuwane jako narzucone z zewnątrz, konieczne zło, bez którego niemożliwe jest zakończenie jakiegoś etapu edukacyjnego. Pisanie nieuchronnie oznacza wielki trud dający znikomy końcowy efekt, często niezadowolony, często też wypunktowanie słabych stron pracy przez nauczyciela. Konieczna jest zmiana takiego postrzegania pisania i wzbudzenie motywacji poprzez różnorodne działania i techniki.
2. Teoria przepływu a sprawność pisania. Przybliżenie perspektywy badawczej, jaką oferuje teoria przepływu (*Flow Theory*) może być źródłem nowych pomysłów nad zwiększeniem motywacji do wypowiedzi

pisemnych na drodze zbliżonej do naturalnej akwizycji języka obcego, w której praca i zabawa, a więc działanie prawej i lewej półkuli są ze sobą połączone.

3. Dynamika motywacji. Motywacja nie jest stanem danym raz na zawsze, zmienia się, ewoluuje zależnie od sytuacji. Często rodzi się dopiero w określonej sytuacji. Jak spowodować jej pojawienie się właśnie w momencie pisania? Jak odejść od schematu „łatwego pióra” czy też „ciężkiego pióra”? Wiele zależy od właściwej organizacji procesu pisania, od stopnia autonomizacji ucznia, możliwości współpracy z innymi.
4. Praktyka dydaktyczna. Poszukiwanie takich działań praktycznych, które wywołają motywację do pisania i zmienią ogólne nastawienie uczniów do tej sprawności zakończy tę krótką refleksję nad bardzo ważnym dla glottodydaktyki zagadnieniem.

Elżbieta Zawadzka

Problem zaniku motywacji w pracy nauczyciela

W niniejszym referacie omówiona zostanie specyfika zawodu nauczyciela i wynikające z niej obciążenia, stres i zanik motywacji. Analizie poddane zostaną przyczyny stresu i skutki, zwłaszcza tzw. wypalenie zawodowe. Omówione zostaną czynniki warunkujące wystąpienie wypalenia i jego poziom oraz przedstawione możliwości przeciwdziałania.

Urszula Zielińska

Dialog uczeń–nauczyciel a rozwój autonomii

Niniejsza prezentacja jest próbą oceny przydatności rozmów ucznia i nauczyciela w procesie rozwijania postaw autonomicznych wśród osób uczących się języka angielskiego na poziomie zaawansowanym. Jej podstawę stanowiła część badań przeprowadzonych przez autorkę w latach 2003–2005 wśród studentów I i II roku Kolegium Języków Obcych w Poznaniu. Celem tych badań było sprawdzenie, w jakim stopniu trening strategiczny, a szczególnie rozwijanie zdolności do samooceny, może wpłynąć na pojawienie się lub wzmacnianie postaw autonomicznych.

Badanie przeprowadzono w grupie 76 osób. Obejmowało ono zarówno wypełnianie kwestionariuszy jak i nagrania rozmów, a także prowadzenie dzienniczków przez studentów. Punktem wyjścia były zajęcia z języka angielskiego (pisanie) prowadzone raz w tygodniu w każdej grupie. Niektóre kwestionariusze zostały wypełnione zarówno na końcu jak i na początku kursu,

natomiast dzienniczki były prowadzone przez studentów przez cały rok akademicki. Kwestionariusz określający umiejscowienie ośrodka kontroli został rozdany studentom jedynie w końcowym etapie kursu. Wywiady nagrano po napisaniu przez uczestników zajęć tzw. „*mock-exams*”, czyli egzaminów próbnych przygotowujących do egzaminów końcowych na każdym roku.

Przygotowanie do oceny własnych prac przez studentów odbywało się podczas kilku zajęć i polegało na wspólnej analizie anonimowych tekstów oraz na wprowadzeniu i udoskonaleniu poprawiania koleżeńskie. Początkowo samoocena odbywała się jedynie w formie pisemnej, a swoje komentarze studenci umieszczali w dzienniczkach. Po kilku tygodniach została wprowadzona forma ustna, podczas której studenci nie tylko oceniali swoją pracę, ale także dzielili się z nauczycielem swoimi wątpliwościami, zadawali pytania oraz omawiali różne aspekty swojego procesu uczenia się. Ta właśnie część badań stanowi największe, jak się wydaje, źródło informacji, i dlatego należy na nią zwrócić szczególną uwagę. Czy jednak jest to właściwa droga do uzyskania pełnej lub częściowej autonomii wśród uczniów na poziomie zaawansowanym? Na to pytanie postaram się odpowiedzieć podczas wrocławskich spotkań.

Magdalena Ziółkowska

Sposoby motywowania uczniów i nauczycieli do pracy z *Europejskim portfolio językowym*

Wykorzystując doświadczenia zdobyte podczas udziału w II pilotażu *Europejskiego portfolio językowego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów (EPJ 16+)*, pragnę przedstawić propozycje sposobów motywowania uczniów i nauczycieli do podjęcia wyzwania pracy z *Europejskim portfolio językowym*. Każdy uczący się języków obcych w Polsce ma możliwość korzystania w swej nauce z tego innowacyjnego narzędzia, opracowanego z inicjatywy Rady Europy w Roku Języków 2001.

Funkcjonowanie EPJ w polskich realiach stało się możliwe dzięki powstaniu (w ramach projektu koordynowanego przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli) polskich wersji dokumentu przeznaczonych dla poszczególnych grup wiekowych uczniów. Siła kształtowania przez *Europejskie portfolio językowe* postaw autonomicznych u ucznia, rozwijania umiejętności samooceny czy też motywowania do poznawania obcych języków i kultur jest w mojej ocenie niepodważalna, jednakże wykorzystanie dokumentu wiąże się z wieloma trudnościami płynącymi między innymi z faktu, iż efektywne jego włączanie w proces nauczania i uczenia się języków obcych wymaga od nauczyciela nakładu dodatkowej pracy, a od ucznia dodatkowego wysiłku.

Jako cel swojego referatu wyznaczam więc próbę przedstawienia sposobów ułatwiających nauczycielowi prowadzenie lekcji w oparciu o EPJ i konkretnych technik motywowania uczniów do stosowania *Europejskiego portfolio językowego* w nauce języków obcych.

